

Täysistunto

Keskiviikko 18.3.2020 klo 14.21—20.17

2. Muu asia: Valtioneuvoston asetus valmiuslain 86, 88, 93-95 ja 109 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta

Muu asia M 1/2020 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 2/2020 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 2/2020 vp. Nyt päätetään, saako asetus jäädä voimaan vai onko se kumottava osittain tai kokonaan ja onko se voimassa säädetyn vai sitä lyhyemmän ajan. Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 3. asiasta. — Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja Ojala-Niemelä.

Keskustelu

14.21 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valtioneuvosto on yleisistunnossa 17.3.2020 hyväksynyt valtioneuvoston asetuksen valmiuslain 86, 88, 93—95 ja 109 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta. Kyseessä on valmiuslain 6 §:n mukainen käyttöönottoasetus. Eduskunnan täysistunto on 17.3.2020 lähettänyt asian mietinnön laatimista varten perustuslakivaliokuntaan.

Valmiuslain 6 §:n 3 ja 4 momentti koskevat asian käsittelyä eduskunnassa. Säännöksen 3 momentin mukaan käyttöönottoasetus on välittömästi saatettava eduskunnan käsiteltäväksi. Eduskunta päättää, saako asetus jäädä voimaan vai onko se kumottava osittain tai kokonaan ja onko se voimassa säädetyn vai sitä lyhyemmän ajan. Jollei käyttöönottoasetusta ole viikon kuluessa sen antamisesta toimitettu eduskunnalle, asetus raukeaa. Kun eduskunta on tehnyt 3 momentissa tarkoitetun päätöksen, käyttöönottoasetuksessa mainittuja säännöksiä voidaan alkaa soveltaa siltä osin kuin eduskunta ei ole päättänyt, että asetus on kumottava.

Valmiuslain toimivaltuuksien käyttöönottamisen edellytyksenä on, että maassa vallitsevat poikkeusolot. Valtioneuvosto on 16.3.2020 oltuaan yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa todennut maassa vallitsevan poikkeusolot. Päätös tehtiin valtioneuvoston ohjesäännön 3 §:n 22 kohdassa säädetyn mukaisesti valtioneuvoston yleisistunnossa. Päätös tuli voimaan välittömästi, ja se on voimassa toistaiseksi. Päätökseen liittyy perustelu-muistio, jossa kuvataan tarkemmin poikkeusolojen toteamisen perusteita.

Valtioneuvoston päätöksen perusteena oli koronaviruksen aiheuttama COVID-19-epidemia, jonka Maailman terveysjärjestö WHO julisti pandemiaksi 11.3.2020, ja sen vakavat vaikutukset Suomeen. Valtioneuvosto arvioi päätöstä harkitessaan, että koronaviruksen aiheuttama sairaanhoidon tarve voi osoittautua erittäin suureksi ja sairaanhoitohenkilökuntaa vaikeasti kuormittavaksi. Sen vuoksi on tärkeää hidastaa taudin etenemistä Suo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

messä, jotta yhtäaikaaisesti pienempi osa suomalaisista sairastuisi sairaalahoitoa vaativalla tavalla verrattuna tilanteeseen, jossa valmiuslain mukaisiin toimiin ei ryhdyttäisi. Terveystien ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan Suomessa ollaan lähellä kotoperäisen vaarallisen epidemian kynnyistä ja epidemia tulee todennäköisesti leviämään eri tahdissa eri puolilla maata. Valmiuslain esitöiden mukaan laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti on kyseessä silloinkin, kun se ei ole vielä tullut Suomeen.

Kokoavasti valmiuslain 3 §:n 5 kohdan täyttyminen edellyttää, että kyseessä on hyvin laajalle levinnyt vaarallinen kulkutauti, pandemia, ja että se rinnastuu vaikutuksiltaan erityisen vakavaan suuronnettomuuteen, mikä viittaa muun muassa poikkeuksellisen suuriin vahinkoihin ja suureen uhrimäärään. Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan käyttöönottoasetuksen perustelujen ja muun valiokunnan saaman selvityksen valossa maassa vallitsevat valmiuslain 3 §:n 5 kohdassa tarkoitettut poikkeusolot. Sanotussa lainkohdassa säädetään vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaavasta hyvin laajalle levinneestä vaarallisesta tartuntataudista. Valtioneuvoston asetuksen mukaan sovellettaviksi tulevat valmiuslain toimivaltuudet ovat sellaisia, että niitä soveltamisalasääntelynsä puolesta on mahdollista soveltaa 3 §:n 5 kohdan mukaisissa poikkeusoloissa. Valtioneuvoston käyttöönottoasetukseen ei sisälly valmiuslain 3 §:n 3 kohdan perusteella käyttöön otettavia toimivaltuuksia.

Poikkeuksellisten toimivaltuuksien käyttämiseen oikeuttava poikkeusolo voi olla käsilä ainoastaan silloin, kun viranomaisten normaalioloissa käyttämät valtuudet eivät riitä tilanteen hallitsemiseksi. Valtioneuvoston tilannearvion mukaan terveydenhuoltojärjestelmän toiminnan ylläpitäminen edellyttää tartuntatautilain valtuuksien lisäksi myös valmiuslaissa säädettyjen valtuuksien käyttöönottoa. Terveys- ja huoltojärjestelmän toimintakyvyn säilyttäminen pandemian aikana on perustuslakivaliokunnan mielestä perusoikeusjärjestelmän näkökulmasta erittäin painava peruste, jolla on yhteys perustuslain 7 §:n 1 momentin julkisen vallan velvollisuuteen turvata jokaisen oikeus elämään sekä turvata myös pandemian oloissa jokaiselle riittävät terveyspalvelut sekä edistää väestön terveyttä ja joka oikeuttaa poikkeuksellisen pitkälle meneviä, myös ihmisten perusoikeuksiin puuttuvia viranomaistoimia.

Ottaen huomioon valmiuslain käyttöönotolle pandemiatilanteessa osoitettavat erittäin painavat tavoitteet turvata terveydenhuoltojärjestelmän toimintakyky ja sitä kautta torjua ihmisten henkeen ja terveyteen kohdistuvia vakavia uhkatekijöitä perustuslakivaliokunta ei pidä toimivaltuuksia sinänsä oikeasuhtaisuusvaatimuksen vastaisina. Valmiuslain käyttöönottoasetus rajaisi toimivaltuuksien soveltamisen tässä vaiheessa 13.4.2020 asti, eli asetus olisi voimassa tässä vaiheessa alle kuukauden eli suhteellisen lyhyen ajan.

Valtioneuvoston asetuksen 5 §:n mukaan valmiuslain 95 §:n 2 momentissa tarkoitettuja terveydenhuollon henkilökunnan työvelvoitteita voidaan soveltaa koko valtakunnan alueella. Työvelvollisuutta koskee valmiuslain 14 luvun sääntelykokonaisuus. Luvussa on säännöksiä muun muassa työmääräyksen antamisen rajoituksista, työmääräystä annettaessa huomioon otettavista seikoista ja työvelvollisuussuhteen ehdoista. Näitä valmiuslain säännöksiä ei kuitenkaan valtioneuvoston asetuksen mukaan oteta käyttöön. Säännökset esimerkiksi 98—101 §:ssä kiinnittyvät sanonnallisesti niin kiinteästi työvelvollisuuteen, että niiden soveltamisen voitaisiin ajatella seuraavan jo 95 §:n soveltamisen aloittamisesta. Toisaalta valmiuslain 6 §:n mukaan valmiuslain II osan kunkin säännöksen soveltamisen aloittamisesta on säädettävä valtioneuvoston asetuksella. Perustuslakivaliokunta pitää välttämättömänä, että työvelvollisen asemaa ja oikeuksia suojataan valmiuslain 14 luvussa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

säädetyllä tavalla tai muilla vähintään vastaavantasoisilla säännöksillä. Kun 14 luvun toimivaltuuksia ei nimenomaisesti ole otettu käyttöön eikä muusta sovellettavasta lainsäädännöstä ole esitetty selvitystä, perustuslakivaliokunnan mielestä käyttöönottoasetuksen 5 § on nyt kumottava. Työvelvollisuuden käyttöönottamisesta voidaan säätää, jos samalla säädetään sovellettavaksi 14 luvun muu, työvelvollisen asemaa ja oikeuksia koskeva sääntely tai muuten lainsäädännöllisesti huolehditaan näiden seikkojen järjestämisestä.

Perustuslakivaliokunta painottaa, että valmiuslain toimivaltuuksia voidaan lain 4 §:n mukaan käyttää vain sellaisin tavoin, jotka ovat välttämättömiä lain tarkoituksen saavuttamiseksi ja oikeassa suhteessa toimivaltuuden käyttämisellä tavoiteltavaan päämäärään nähden. Perustuslakivaliokunta on pitänyt 4 §:n säännöksiä toimivaltuuksien käyttöperiaatteista keskeisinä perusoikeusrajoitusten suhteellisuusvaatimuksen näkökulmasta ja korostanut, että nämä periaatteet rajoittavat sekä toimivaltuuksien käyttöönottoa että niiden käyttämistä poikkeusoloissa.

Arvoisa herra puhemies! Perustuslakivaliokunnan päätösehdotus on, että valmiuslain 86, 88, 93—95 ja 109 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 § on kumottava ja muilta osin asetus saa jäädä voimaan ja että asetuksen 3 §:ään on tehtävä mietinnössä kuvattu tekninen muutos.

Ilmeisesti tässä yhteydessä voin esitellä myös tämän jälkimmäisen asian:

Valtioneuvosto on 17.3.2020 antanut valmiuslain 7 §:n nojalla asetuksen valmiuslain 87 §:ssä säädettyjen terveydenhuollon ohjaamista koskevien toimivaltuuksien käyttöönotosta. Valmiuslaissa tarkoitettu käyttöönottoasetus on valmiuslain 6 §:n pääsäännön mukaan välittömästi saatettava eduskunnan käsiteltäväksi. Valmiuslain 6 §:n 3 momentin mukaan eduskunta päättää, saako asetus jäädä voimaan vai onko se kumottava osittain tai kokonaan ja onko se voimassa säädetyin vai sitä lyhyemmän ajan. Valmiuslain 6 §:n 4 momentin mukaan, kun eduskunta on tehnyt päätöksen, käyttöönottoasetuksessa mainittuja säännöksiä voidaan alkaa soveltaa siltä osin kuin eduskunta ei ole päättänyt, että asetus on kumottava.

Valmiuslain 7 §:n 1 momentin mukaan, jos 6 §:n 3 ja 4 momentissa säädettyä tavallista menettelyä ei ole mahdollista noudattaa vaarantamatta merkittävästi lain tarkoituksen saavuttamista, voidaan valtioneuvoston asetuksella säätää, että II osan toimivaltuussäännöksiä voidaan soveltaa välittömästi. Tällainen asetus voidaan valmiuslain 7 §:n 2 momentin mukaan antaa enintään kolmeksi kuukaudeksi, ja se on välittömästi saatettava eduskunnan käsiteltäväksi. Jollei asetusta ole viikon kuluessa sen antamisesta toimitettu eduskunnalle, asetus tulee raukeamaan. Asetus on kumottava osittain tai kokonaan, jos eduskunta niin päättää.

Valmiuslain toimivaltuuksien käyttöönottamisen edellytyksenä on, että maassa vallitsevat poikkeusolot. Valtioneuvosto on 16.3.2020 oltuaan yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa todennut nämä poikkeusolot. Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan perustuslakivaliokunnan mietinnössä 2/2020 tarkemmin selvitettyllä tavalla maassa vallitsevat valmiuslain 3 §:n 5 kohdassa tarkoitettut poikkeusolot.

Perustuslakivaliokunnan mielestä valmiuslain 7 §:n mukainen menettely toimivaltuuksien soveltamisen aloittamisesta kiireellisessä tapauksessa on tarkoitettu käytettäväksi tilanteissa, joissa toimivaltuuksien voimaansaattamisen lykkääminen heikentäisi oleellisesti mahdollisuuksia saavuttaa lain tarkoitus poikkeusoloissa. Tällainen tilanne voisi olla yllättävä ja nopeasti kehittyvä kriisi. Valmiuslain 7 §:n soveltamiskynnys on siten tarkoitettu pidettäväksi hyvin korkealla. Valiokunnan mielestä asetuksen perustelumuistiossa ei ole

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

asianmukaisesti ja konkreettisesti kuvattu niitä lääke- ja tarvikehuollon turvaamiseen liittyviä syitä, jotka edellyttävät asetuksen voimaansaattamista välittömästi. Valiokunta kiinnittää valtioneuvoston vakavaa huomiota tähän puutteeseen ja kiireellisuuden perusteleminen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan sääntelyn nopeasti reagoivien ja vaikeasti ennakoitavien markkinoiden rajoittamiseen ja huoltovarmuuden turvaamiseen kytkeytyvä tavoite kuitenkin puoltaa 7 §:ssä säädetyn menettelyn soveltamisedellytysten käsilläoloa.

Perustuslakivaliokunnalla ei ole asetuksen perustelumuistiossa esitetty ja valmiuslain 19 luvussa säädetty huomioiden huomauttamista valtioneuvoston asetuksen säännöksistä. Perustuslakivaliokunta painottaa kuitenkin, että valmiuslain toimivaltuuksia voidaan lain 4 §:n mukaan käyttää vain sellaisin tavoin, jotka ovat välttämättömiä lain tarkoituksen saavuttamiseksi ja oikeassa suhteessa toimivaltuuden käyttämisellä tavoiteltavaan päämäärään nähden.

Perustuslakivaliokunnan päätösehdotus on, että valtioneuvoston asetus valmiuslain 87 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöön otosta saa jäädä voimaan.

Nämä molemmat kannat ovat valiokunnassa olleet yksimielisiä.

14.34 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Me elämme hyvin poikkeuksellista aikaa, poikkeuksellista tilannetta, ja sen takia nämä poikkeukselliset toimet myöskin lainsäädännön tasolla meitä koskettavat. Kriisitietoisuus on selkeätä suomalaisessa yhteiskunnassa, terveysriskit ovat suuret, ja me tiedämme, että tämä koronaepidemia iskee pahimmin pitkäaikaissairaisiin ja ikäihmisiin. Tällä on myöskin merkittäviä, merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, ja on hienoa, että tätä ollaan myöskin laajemmassa mitassa lähestymässä. Sanna Marinin hallitus on ilmoittanut, että me annamme myöskin yrityksille 5 miljardin euron tukipaketin. Tässä on tietysti toinenkin ihmisryhmä, yrittäjiä ja pienyrittäjiä, jotka ovat siellä takana. Siellä on 180 000 yksinyrittäjää, joista hyvin hyvin monelta, kymmeniltätuhansilta ihmisiltä, on toimeentulon pohja hävinnyt.

Eräänä erityispiirteenä, arvoisa puhemies, tässä on myöskin tämä koronakriisin vaikutus eläkevaroihin. Niihinkin on jouduttu kiinnittämään huomiota. Finanssivalvontahan on ilmaissut huolensa tämän kansainvälisen pörssiromahduksen vaikutuksista, ja valtiovarainministeri Kulmuni on ilmoittanut, että vakavaraisuussäännöksistä voidaan nyt joustaa, mitkä molemmat ovat hyvinkin järkeviä, ja tähän suuntaan on mentävä.

Kun halutaan näistä eläkevaroista ihan nopeasti sanoa taustalle vielä:

Me emme oikein ole tietoisia siitä, että viime vuonna eläkevarat kasvoivat ennätyskelliset 22 miljardia euroa ja ne ovat 215 miljardin euron tasolla juuri nyt, 11,5 prosenttia oli reaaliuoton kasvu, eli nyt on suurista rahastoista kysymys. Kun yli puolet näistä rahoista on itse asiassa siirretty osakemarkkinoille ja 77 prosenttia on ulkomailla, niin tämä pörssiromahdus vaikuttaa suuresti myöskin eläketurvaamme ja sitä kautta meidän toimeentuloomme.

Sekin uutinen tässä on hyvä sanoa — ja sitten johtopäätöksiä voi tehdä — että Suomen lakisääteinen eläkejärjestelmään on rahastoinut enemmän kuin yksikään eläkejärjestelmä maailmassa. Yhdessäkään eläkejärjestelmässä maailmassa ei ole kansantuotteeseen sidottu osuus niin suuri kuin Suomessa. Eli nyt täytyy ottaa pää kylmäksi myöskin tässä asiassa [Puhemies koputtaa] ja tunnistaa, että nämä eläkerahatkin ovat laskeneet, ja tämä on tietysti vakava aihe.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Äskenen koputus ei ollut siis kehoitus edustajalle lopettaa vaan kehoitus, että hälinä loppuu. [Kimmo Kiljunen: Minä luulin, että puhuin asian sivusta! — Naurua]

14.37 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Tästä syystä minullakin vähän kesti — odotin tottuneesti, että edustaja Kiljunen puhuu pitkään, [Naurua] ja ajattelin, että hän vasta aloitti. Mutta ei se mitään, hän ehtii vielä tänään.

Tosiaan, arvoisa puhemies, jo eilen kävimme keskustelua ja olemme viime päivinä käyneet keskustelua tästä meidän yleisestä tilanteesta ja poikkeustilasta, mikä tässä meillä on ollut, ja siitä, mitä tällä tavoitellaan. Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja esitteli ansiokkaasti työtä, jota he ovat hyvin perustuslakivaliokunnassa tehneet.

Puhuin eilen siitä, että me täällä oppositiossa, opposition kansanedustajat, ja kansalaiset annamme nyt hallitukselle poikkeuksellista luottamusta ja valtaa ja vastuuta, ja sen takia olin vähän huolestunut, kun tänään luin näitä mietintöjä ja erityisesti tätä käyttöönottoasetusta, joka liittyy terveydenhuoltoon ja valmiuslain 87 §:ään ja lääkkeiden ja tavaroiden ja palveluiden myyntiin ja niiden rajoittamiseen. Nimittäin perustuslakivaliokunta toteaa sitä samaa, mitä eilen itsekin jäin miettimään, että meille tulee asetus tai lakiesitys, mutta ne perustelut, missä ne ovat täällä. Tässä asetuksessa oli pykälä tämän verran, [Puhuja näyttää paperia] eli oli pykälät ja sitten se, milloin tulee voimaan, eli kiireellisenä heti. Katsoin, että missäs ne perustelut ovat. Sitten eduskunnan postiinhan tuli joku muistio. Jos mietin mediaa tai kansalaisia, niin yleisesti pykälän ja sen perustelujen olisi hyvä olla siinä samassa.

No, tähän on myös perustuslakivaliokunta kiinnittänyt huomiota. Jos katsotaan tätä mietintöä 3/2020, niin täällä sivulla 3 valiokunta toteaa, kuten perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja äsken toi esille, että asetuksesta ei käy lainkaan ilmi, minkä valmiuslain 3 §:ssä määriteltyjen poikkeusolojen vallitessa toimivaltuuksien välttämättömyyttä ja oikeasuhtaisuutta on arvioitava. Elikkä täältä ei käy ilmi niitä valmiuslain 3 §:n poikkeusolojen määritelmiä selvästi perustuslakivaliokunnan mielestä. Perustuslakivaliokunnan mielestä asianmukaista olisi määritellä käsillä olevat poikkeusolot esimerkiksi asetuksen johtolauseessa. Tässä asetuksessa ei ole minkäänlaista johtolauseetta. Tästä itse asetuksesta kukaan ei saa tietää muuta kuin sen, mitä ollaan tekemässä.

Tässä on paljon erilaisia kohtia, ja perustuslakivaliokunta toteaa, että saamansa selvityksen mukaan, jota on ilmeisesti nyt hankittu asiantuntijoilta ja muistiosta, se ei pidä toimivaltuuksia sinänsä oikeasuhtaisuuden vastaisina, mutta kritiikki kohdistuu nimenomaan näihin perusteluihin ja siihen tiedottamiseen — näin tätä luen. Täällä todetaan, että valiokunnan mielestä asetuksen perustelumuistiossa ei ole — siis myöskään siinä muistiossa, joka ei ole mukana tässä asetuksessa vaan on oma muistionsa — asianmukaisesti ja konkreettisesti kuvattu niitä lääke- ja tarvikehuollon turvaamiseen liittyviä syitä, jotka edellyttävät asetuksen voimaansaattamista välittömästi. Meillä on siis kaksi käsittelyssä täällä tänään: meillä on se niin sanottu normaalitilanne — jos nyt normaalitilannetta poikkeusoloissa voidaan todeta — eli että asetus tulee voimaan meidän hyväksymisellä täällä, ja sitten on tämä kiireellisyysmenettely, jossa se on tullut jo voimaan mutta me voimme täällä nyt sitten todeta, onko se tullut voimaan vai ei. Tilanne on se, että jos käytetään tätä kiireellisyyspykälää, niin perusteluvelvollisuus on vielä vahvempi, totta kai, koska silloin valta on hallituksella. Nyt perustuslakivaliokuntakin on todennut, että se on kiinnittänyt vakavaa huomiota tähän puutteeseen ja kiireellisuuden perusteleamiseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

Elikkä haluan nyt muistuttaa hallitusta siitä, että kuten eilen perussuomalaisten riveistä tuotiin esille, me luotamme teihin ja annamme teille valtaa, mutta käyttäkää sitä viisaasti. Tämä perusteluvollisuus kuuluu siihen, jotta me tiedämme, mitä ja miksi, jotta kaikki sosiaalisen median keskusteluketjut eivät ole täynnä kysymysmerkkejä, jotta me tiedämme, miksi te haluatte jotakin meidän teille antavan ja minkälaisia toimenpiteitä kansalaiset voivat odottaa, ja erityisesti, miksi.

Tästä syystä muistutan siitä, mitä meidän ryhmä on pyytänyt tässä viime päivinä: Ottakaa myös oppositio mukaan tähän valmisteluun. Tämä on meidän yhteinen asia. Tämä ei ole nyt hallitus—oppositio-asia vaan meidän yhteinen. Ottakaa vaikka opposition puheenjohtajat, ryhmien puheenjohtajat, mukaan siihen valmisteluun, koska osaamista löytyy kaikista puolueista. Käytetään kaikki osaaminen ja viisaus, niin me pääsemme tästä eteenpäin. — Kiitos.

14.43 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Valmiuslain pykälien käyttöönotto perustuslakivaliokunnan mietinnön mukaisesti on perusteltua. On myös erittäin hyvä, että perustuslakivaliokunta on kiireestä huolimatta tehnyt erittäin huolellista työtä. On tärkeää, että poikkeustilanteissakin toimimme laillisesti.

Mutta tämä tilanne kokonaisuutena muistuttaa siitä, miten haavoittuva on myös vauras yhteiskunta, jonka käytössä on kehittyntä teknologiaa ja eri alojen huippuosaamista. Kuten eilen moni kollega totesi, yhdessä selviämme kriisistä. Mutta on kuitenkin mietittävä myös sitä, miten parannamme yhteiskuntien kestävyyttä pitemmällä aikavälillä. Monien lääkkeiden tuotantoketjuissa Kiina ja Intia ovat erittäin keskeisessä asemassa. Onko se järkevää? Onko järkevää, että lukemattomien tuotteiden tuotantoketjut on hajautettu usealle mantereelle? Onko järkevää, että EU:n päätöksenteko on suunniteltu sen varaan, että päättäjät voivat joka viikko lentää? Näitä kysymyksiä on paljon. Tieto siitä, että pandemia voi kohdata maailmaa, on ollut olemassa, mutta mikään maa ei ole ollut siihen riittävästi varautunut. Emme ole tehneet riittävästi myöskään ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Sen haitat tulevat hitaammin, mutta siitä ei mitenkään selvitä muutamassa kuukaudessa.

Arvoisa puhemies! Taloudellisiin vaikeuksiin joutuvat nyt lukemattomat ihmiset. Yhteiskunnan tulee heitä auttaa. Monet yrittäjät ovat menettäneet kertaheitolla asiakkaansa. Lisäksi on lukematon määrä ihmisiä, jotka potevat lieviä oireita ja jäävät ohjeiden mukaisesti, vastuullisesti kotiin kahdeksi viikoksi. Läheskään kaikki heistä eivät saa palkkaa eivätkä päivärahaa. Kun yhteiskuntana olemme valmiit poikkeuksellisiin toimiin terveyden ja elämän suojelemiseksi, meidän pitää olla valmiita poikkeusjärjestelyihin myös näiden ihmisten taloudelliseksi tukemiseksi.

Lopuksi, arvoisa puhemies, totean olevani erittäin iloinen siitä, että eduskunta on nyt kyennyt unohtamaan pikkupolitikoinnin ja toimimaan hyvässä yhteistyössä.

14.45 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Koronaviruksen etenemisen torjumiseksi ja terveydenhuollon riittävyyden turvaamiseksi toimivaltuuksia on tietysti lisättävä, ja siinä mielessä tämä valmiuslain käyttöönotto on erittäin perusteltua. Kuten tässä on kuultu, tämä on yhteinen asia, jossa toki hallituksen ja opposition soisi tekevän tiivistä yhteistyötä niiltä osin kuin se on tarpeen, myös tiedonvaihdon suhteen. Tiedon saaminen on edellytys nyten kaikille päättäjille, ei pelkästään tässä talossa vaan myös kuntatasolla, jotta osataan tehdä oikeita johtopäätöksiä eikä mennä mututuntemusten mukaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

Erityisesti haluan kiinnittää huomiota tällaisiin käytännön toimiin. Meille tulee viestejä eri puolilta sairaanhoitopiirejä, että joillain terveysasemilla tai joissain kunnissa tai kouluissa tai muissa ei ole ajantasaisesti toimitettu niitä suojausvälineitä, mitkä ovat välttämättömiä riskiryhmässä olevien ihmisten kanssa asioimiseen. Tavallinen kansalainen on huolissaan siitä, kun hän ei saa edes käsidesiä hankittua kaupasta — saati sitten jos hän haluaa muita suojausvälineitä hankkia, niin niitä ei ole. Siinä mielessä, kun toki jokaisella on tällainen oikeus, että jos itse kokee olevansa suuren riskin ryhmässä, tällaisia suojausvälineitä on saatava, niin toivon, että hallitus kiinnittää myös tähän asiaan huomiota.

Haluaisin myös kiinnittää meidän huomiomme siihen, mitä edustaja Tynkkynen täällä eilen yömyöhään puheenvuorossaan nosti esille, että vähävaraiset, jotka eivät pääse tällä hetkellä ruokajonosta hakemaan ruokaa, ovat tavallaan ensimmäinen joukko, joka unohdetaan. Siinä mielessä näille toimijoille, jotka tuolla toimivat, myös kolmannen sektorin puolella, olisi hyvä toimittaa välineitä, jotta he voivat auttaa niitä ihmisiä ja saada tämän matalan kynnyksen toiminnan jatkumaan tämän seuraavan kuukauden tai ehkä kahden kuukauden tai pidemmän ajan. Me emme tiedä, kauanko tämä kestää, joten ottakaa huomioon myös nämä toimijat, jotka ovat suorassa kontaktissa näitten ihmisten parissa, jotka hakevat heiltä apua.

14.47 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Valmiuslaissa on kyse poikkeuslaista, jota voidaan käyttää vain poikkeusoloissa, kuten perustuslakivaliokuntakin lausuu. Valmiuslakia ei ole käytetty aiemmin rauhanaikana, vaan vastaavat säädökset ovat olleet käytössä viimeksi toisen maailmansodan aikana.

Vielä emme tänään keskustele valmiuslain niistä pykälistä, joiden nojalla voitaisiin ryhtyä esimerkiksi vuokrien sääntelyyn. Mielestäni tähänkin on hyvä olla valmius, jos tilanne niin vaatii. Jo nyt tehtävien päätösten vaikutukset meidän kaikkien arkeen tulevat olemaan merkittäviä. Koulut on nyt suljettu, ja lapset siirretty etäopetuksen piiriin. Tämä on mullistanut lapsiperheiden elämän, ja näin voidaan toimia vain erityisissä poikkeusoloissa. Yli 70-vuotiaat on velvoitettu pysymään erillään kontakteista muiden ihmisten kanssa mahdollisuuksiensa mukaan, ja osa vanhemmistamme ja isovanhemmistamme suhtautuu tähän nyt kuin arestina, vaikka olisi hyvä muistaa, että kyse on suojelusta ja rakkaudesta heitä kohtaan.

Arvoisa puhemies! Sen lisäksi, että teemme nyt kaikkemme koronaepidemian leviämisen hillitsemiseksi ottamalla käyttöön valmiuslain, meidän on myös pikaisesti löydettävä ratkaisuja ihmisten toimeentulon turvaamiseksi poikkeusoloissa. Olen kiitollinen, että edelliset sukupolvet ovat rakentaneet meille hyvinvointivaltion, joka kykenee hoitamaan poikkeuksellisenkin tilanteen, satsaamaan terveydenhuoltoon ja pitämään heikommista huolta.

Nyt kun yhteiskunta käytännössä lähes sulkeutuu, monille koituu suuria ansionmenetyksiä. Osalla yrittäjistä ja työntekijöistä menee jopa työpaikka kokonaan alta. Jo nyt kuulemme joka päivä uusista lomautus- ja yt-uutisista, ja on ennakoitavissa, että Kela ja työttömyyskassat tulevat ruuhkautumaan todella pahasti. Huolta herättää myös se, että moni vanhempi joutuu jäämään nyt koululaisten kanssa kotiin, ja jos etätyömahdollisuutta ei ole, myös näissä tapauksissa toimeentulo voi olla uhattuna.

Tämän kevään poikkeustoimet vaativat meiltä uudenlaista ajattelua. Väliaikainen perustulo olisi näissä olosuhteissa järkevä tapa turvata kaikkien suomalaisten toimeentulo. Perustulo maksettaisiin jokaiselle työkäiselle riippumatta siitä, onko työtön, palkansaaja vai

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

yrittäjä. Se vähentäisi huomattavasti byrokratiaa ja toisi ihmisille selkeyttä ja mielenrauhaa näinä epävarmoina aikoina. Samalla se lisäisi pienituloisten ostovoimaa ja auttaisi meitä pääsemään taantumasta yli, varsinkin jos talouskriisi pitkittyy.

Suomessa vallitsee nyt poikkeustila, joka koettelee kaikkien sopeutumiskykyä. Huoli omasta toimeentulosta kuitenkin lisää monien taakkaa kohtuuttomasti. Perustulo olisi näinä poikkeusaikoina erityisen hyvä uudistus, joka vahvistaisi hyvinvointia ja luottamusta yhteiskunnassa. Poikkeusoloissakin pääsemme kriisistä yli yhdessä.

14.51 Anu Vehviläinen kesk: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan todeta, kun olemme uuden asian äärellä ja ensimmäistä kertaa valmiuslain asetuksia käsitellään tässä eduskunnassa, että meidän oman sivistyksemme kannalta kannattaa käydä tarkasti läpi, mitä se valmiuslaki on, mitä ovat käyttöönottoasetukset ja vielä ne soveltamisasetukset, jotka vasta huomenna ovat käytettävissä, vaikka tämä kaikki on tätä samaa kokonaisuutta.

Ensinnäkin vielä totean, että tartuntatautilaki on erittäin hyvä. Se tuli kolme vuotta sitten täällä voimaan. Meillä on muutenkin kattava sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntö, mutta nyt ollaan siinä tilanteessa, että meillä hallitus, valtioneuvosto yhdessä tasavallan presidentin kanssa, on arvioinut, että näiden voimassa olevien tavallisten lakien kautta emme pysty riittävällä tavalla turvaamaan kansalaisten sosiaali- ja terveystalvituksia. Siksi olemme nyt tässä tilanteessa ja käymme näitä asetuksia kaiken kaikkiaan läpi.

Nyt meillä on käsittelyssä kaksi asetusta, ja toinen niistä koskee lääkkeitä, tavaroita ja palveluita, ja se on jo eilen hyväksytty valtioneuvostossa, ja meillä täällä on tilanne, että me voimme sen hyväksyä tai sitten ei hyväksyä — ja me annamme sen olla voimassa, siinä tähän tämä tarkoittaa. Pidän sitä erittäin tärkeänä nimenomaan lääkehuollon turvaamisen kannalta.

Sitten on tämä laajempi käyttöönottoasetus, jossa on useita pykälä, valmiuslain 86, 88, 93—95 ja 109 §, ja niitten osalta haluan todeta muutaman sanasen liittyen tähän sosiaali- ja terveystalvituksien turvaamiseen, mitä niissä pystytään tekemään. Voi ehkä sanoa, että tämä käyttöönottoasetus tarvitaan nimenomaan sen takia, että me voimme sitä kautta säädellä enemmän meidän sosiaali- ja terveystalvituksien yksiköiden toimintaa. Siitä tässä kaiken kaikkiaan on kysymys. Kerkesin sen verran katsoa tätä perustuslakivaliokunnan mietintöä, että täällä perustuslakivaliokunnan mietinnössä 2 sivulla 4 sanotaan näistä terveystalvituksista kaikki ydin: ”Asetuksella säädettävien toimivaltuuksien käyttöönoton tarkoituksena on lisätä tehohoitoon käytettäviä tiloja, täydentää julkisia terveystalvituksia yksityisellä palvelutuotannolla sekä turvata henkilöstön ja palvelujen riittävyys sosiaali- ja terveydenhuollossa, pelastustoimissa ja hätäkeskustoiminnassa.” Minusta tässä on se, mitä tähän olennaisesti kaiken kaikkiaan liittyy.

Edelleenkin haluan todeta: Täällä edustaja Meri mainitsi nämä taustamuistiot. Taustamuistiot on minusta kyllä kohtalaisen hyvin laadittu, mutta jos me katsomme vain taaskästä näitä asetuksia, niin herää kysymyksiä, että mitä siellä taustamuistioissa on. Ne konkretisoivat kyllä hyvin, miksi nämä asetukset pitää antaa ja miksi annetaan lisää toimivaltaa sekä sosiaali- ja terveysministeriölle, aseille että myös viime kädessä valtioneuvostolle. Otan muutaman esimerkin sieltä, mitä siellä muun muassa sanotaan: Eli ensinnäkin voidaan velvoittaa sosiaali- ja terveystalvituksien yksiköitä muuttamaan toimintaansa tai jopa luovuttamaan toimintayksikkö tai osa siitä valtion viranomaisen käyttöön. Tai sitten vähän pienemmältä tuntuva asia, mutta ehkä tässä kohtaa tärkeä asia, että mitoituksia ja kelpoisuuksia voidaan valmiuslain nojalla määräaikaista tarkastella nykyistä väljemmin,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

eli antaa lisää mahdollisuuksia. On myös huomattava, että yksityisiä palveluntuottajia ei voida normaalioloissa velvoittaa ottamaan vastaan tiettyjä potilasryhmiä tai muuttamaan toimintaansa, mutta nyt näillä aktivointitoimilla tässä, mitä tämä käyttöönottoasetus sanoo, näin voidaan tehdä.

Itse ajattelen sillä tavalla, että kun kentällä ryhdytään katsomaan ja lukemaan näitä asetuksia ja taustamuistioita, niin se ei pelkästään riitä, vaan tarvitaan myös ohjeistusta, sosiaali- ja terveysministeriöstä hyvää ohjeistusta siitä, mitä tämä tarkoittaa, jotta nämä saadaan myös tarvittaessa kunnolla käyttöön.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan todeta, että perustuslakivaliokunnan huomiot molempienkin asetusten osalta ovat varmasti tarpeellisia ja niihin voin hyvinkin yhtyä — en ole juristi mutta ymmärrän nämä huomiot — mutta sitten inhimillisestä näkökulmasta ymmärrän kyllä sen, että tällaisessa tilanteessa, mitä me olemme viime päivinä nähneet, jokainen ymmärtää, että sen enempää ministeriöitten virkamiehiltä kuin valtioneuvoston ministereiltäkään ei ehkä voida odottaa ihan täysin priimaa, jos näin voisin sen sanoa.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi haluan kiittää perustuslakivaliokunnan puheenjohtajaa, edustaja Ojala-Niemelää ja ehkä kysyäkin vielä — voi olla, että kiinnostaa muitakin tässä salissa. Kun nämä käyttöönottoasetukset tulevat voimaan, niin ne ovat voimassa vajaan kuukauden, ja kysymykseni kuuluu: Jos tilanne on sellainen, että jatkuu tällaisena, niin mitä se tarkoittaa? Tuleeko meille tänne eduskuntaan uudet jatkoasetukset, vai miten menetellään niissä tilanteissa?

14.57 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Ensinnä haluan kiittää perustuslakivaliokuntaa nopeasta ja hyvästä työstä, jolla he ovat arvioineet nyt käyttöön otettavien asetusten perusteita. Vaikka PeV ehkä tässä aavistuksen verran moitti toimintaa, niin silti tässä on kuitenkin toimittu eteenpäin. Kun me emme tällä hetkellä tiedä, mihin ollaan menossa — me voimme sitä vain arvioida sen perusteella, mitä Euroopassa on tapahtunut — niin meillä pitää tällä hetkellä olla tässä maassa käytössä kaikki ne työkalut, joita tarvitaan, jotta tästä kriisistä päästään yli.

Pidän erittäin tärkeänä tätä valmiuslain 87 §:ää, jossa turvataan meidän lääkkeiden ja tarvikkeiden pitäminen täällä Suomessa ja suomalaisten käyttöön, ja se on hyvä, että tässä toimittiin erittäin nopeasti. Voi hyvin olla, kun katsoo tuonne muualle Eurooppaan, että me tulemme tarvitsemaan tästä laista vielä muitakin pykäläiä, jotta tästä kriisistä päästään eteenpäin. Siihen on varmaan tässäkin salissa syytä kaikkien varautua, että tämä ei ole ohi ehkä silloin 13.4. Itsekin pidän mielenkiintoisena kuulla perustuslakivaliokunnan puheenjohtajalta, millä tavalla toimitaan, jos näitä tarvitaan vielä lisää tällä systeemillä, mitä tapahtuu ja milloin tämä päätös sitten tässä salissa tehdään.

En tohdi tässä olla ottamatta kiinni edustaja Meren käyttämään puheenvuoroon, jossa hän nimenomaan toi esiin sitä, että kun hallitukselle annetaan nyt vallan avaimia, paljon sellaista vastuuta käteen, jota meidän opposition pitää tukea, niin itse haluaisin tuoda myöskin sen toiveen esiin, että ei riitä pelkästään, että oppositio tukee, vaan myös kansan pitää laajasti tukea valmiuslain käyttöönottoa ja siitä seuraavia asioita. Se tarkoittaa minun nähdäkseni sitä, että nyt tässä salissa ei pidä olla oppositiota ja hallitusta, vaan pitää olla yksi eduskunta, joka toimii kaikissa oloissa Suomen ja suomalaisten hyväksi ja unohtaa silloin puoluepoliittisen ideologian. Luotan siihen, että pääministeri Marin pitää tästä tiukasti kiinni, ettei kukaan rupea tässä kohtaa hallituksessa touhuamaan siihen suuntaan, ja toivon

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

tätä kyllä todella, koska muutoin me emme saa kansan tukea, ja silloin on lirissä kyllä koko eduskunta.

15.00 Pääministeri Sanna Marin: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää perustuslakivaliokuntaa nopeasta ja perusteellisesta työstä.

Edustajien kysymyksiin voin vastata, että toki jos on niin, että katsomme, että meidän on eduskuntaan tuotava uusia toimia, niin me annamme käyttöönottoasetuksen ja tarvittaessa soveltamisasetukset näiden uusien valmiuslain mukaisten toimien käyttöönotosta ja ne täällä käsitellään. Ne menevät eduskunnan läpi, ja eduskunta sitten arvioi ja katsoo, voivatko nämä asetukset jäädä voimaan, ovatko ne käytössä vai pitääkö ne kumota.

Haluan eduskunnalle todeta myös, että tässä hallitus, ministeriöt ja virkamiehet ovat tehneet työtä kovan aikapaineen alla, muutoinkin kovan paineen alla, ja normaalinkaltaiselle valmisteluprosessille tässä tilanteessa ei valitettavasti ole ollut tilaa. On puhuttu valmistelussa ennemminkin tunteista kuin viikoista tai edes päivistä, toisin kuin normaalissa lainvalmistelussa. Eli tässä ollaan tehty työtä kovan paineen alla.

Haluan kiittää perustuslakivaliokuntaa ja myös muita valiokuntia, jotka näitä soveltamisasetuksia tarkastelevat, ja myös ehkä pyytää hallituksen puolesta sillä tavalla ymmärrystä, että normaalinkaltaista pitkää valmisteluprosessia ei ole ollut mahdollista tässä kohdalla, tietenkään, ymmärrettävistä syistä, käyttäen.

15.02 Mari Holopainen vihr: Arvoisa herra puhemies! Valmiuslain 88 §:ssä todetaan muun muassa, että kunnan oikeutta luopua terveydenhuoltolaissa säädettyjen kiireettömien määräaikojen noudattamisesta voidaan soveltaa nyt koko valtakunnan alueella. Tämä on yksi esimerkki siitä, miten suuria vaikutuksia tällä poikkeustilanteella on meidän ihmisten elämään. On tietenkin tärkeää, että kiireellinen hoito hoidetaan ensisijaisesti, mutta aivan mitätöntä ei ole se, että kiireettömiä hoitoja joudutaan nyt lykkäämään. Siksi olisi minun ymmärrykseni mukaan kaikkein tärkeintä pitää huolta siitä, että tämä poikkeustila tulee kestämään mahdollisimman vähän aikaa ja että tartunnat eivät pääse leviämään. Tästä esimerkkinä on kansalaisilta tullut palaute siitä, että HUS on ilmoittanut esimerkiksi hedelmöityshoitojen osalta supistuksia. Mitä kauemmin tällainen kiireettömien hoitojen poikkeustilanne kestää, sitä kovempia inhimillisiä kärsimyksiä tästä poikkeustilasta aiheutuu.

Nyt on todettukin Euroopassa jo enemmän tartuntoja kuin Kiinassa on. Ihan seuraavien viikkojen, tuntien, päivien aikana tehty toimenpiteet ovat niitä, jotka tässä ratkaisevat, ja sen takia toivon, että edelleen tätä tilannekuvaa pystytään selkeyttämään kunnille. Mitä kunnissa pitäisi tehdä seuraavan kahden tunnin aikana? Mikä olisi kaikkein kriittisintä esimerkiksi Helsingissä, pääkaupunkiseudun alueella, missä ilmeisimmin on pisimmälle mennyt tartuntatautilanne? Mitä meidän pitäisi tehdä? Tuleeko nyt viestiä niistä konkreettisista toimenpiteistä hygieniatason kannalta, sosiaalisten kontaktien välttämisen kannalta, vai yritämmekö miettiä jo vähän kauemmas meneviä toimenpiteitä?

Kannan huolta toki siitä, että me saamme riittävän opetuksen järjestettyä, että jokainen lapsi, joka muuten ei saisi ruokaa, sitä saa. Samalla meidän pitää huomioida se todellinen riski, että jos nyt emme pysty tietyllä tapaa riittävän tiukkoihin toimenpiteisiin, niin ymmärryksemme mukaan tämä tilanne voi kestää pidempään, jolloin myös tulemme näkemään inhimillistä kärsimystä. Sen takia tarvitsemme nyt edelleen kirkastettua tilannekuvaa kuntiin. Mitä kunnissa pitää tehdä seuraavan päivän aikana, mikä on kaikkein kriittisintä?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

Kuten täällä salissa eilen hyvin todettiin, nyt on vastassa virus eikä sellainen vihollinen, jolta pitää tietoa pimittää, vaan päinvastoin, mitä paremmin voimme jakaa nyt tietoa konkreettisista toimista, joita jokaisen pitää toteuttaa ja jokaisen kunnan pitää toteuttaa, niin sitä todennäköisemmin tästä selviämme vähemmin vaurioin. Avoin demokratia on voimavaramme näissä poikkeusoloissakin.

Sen lisäksi täytyy pohtia, kun erilaisia taloudellisia tukitoimia tehdään, että ne kohdistuvat oikeudenmukaisesti. On myös pohdittava uusia luovia keinoja selvitä tästä kriisistä. Kun ihmiset ovat kotona ja osa joutuu lomautetuksi, niin on mahdollistettava mahdollisuuksien mukaan ihmisten keikkatöiden tekeminen joustavasti. Se on meidän kaikkien etu nyt, koska tähän tilanteeseen ei kukaan voinut varautua, mutta on yhteiskunnan etu, jos ihmiset pystyvät löytämään joitain toimeentulon lähteitä, vaikka ne eivät olisi ihan meidän nykymallin mukaisia.

Tietyt taloyhtiöt ovat ohjeistaneet liikkumaan taloyhtiön ulkotiloissa hanskat kädessä niin, että siellä ei kosketella niihin samoihin ovennuppeihin. Onko tällaista ohjeistusta tulossa kaikkialle? Mitkä ovat nyt ne toimivat keinot?

Tarvitsemme edelleen lisää tietoa ja vähän pidemmän tähtäimen strategian siitä, yritämekö nyt kaikin keinoin tosiaan minimoida tartuntatahdin ja sen ajan puitteissa toivomme, että testauskapasiteetti lisääntyy niin, että voisimme siirtyä tällaiseen ilmeisesti joissain Aasian maissa käytössä olevaan malliin, jossa sitten pystymmekin testaamaan mahdollisimman paljon virusepäilyjä ja pystymme jäljittämään tämän epidemian huipun jälkeen taas tartuntatapauksia, jolloin kaikki muut voisivat mahdollisesti elää mahdollisimman normaalia elämää. Tämä saattaisi olla kaikkein kustannustehokkain vaihtoehto ja myöskin inhimillisesti oikeudenmukaisin.

Kaikesta tästä tarvitsisimme nyt tietoa, niin seuraavien tuntien toimenpiteistä kuntiin kuin siitä, mikä on nyt Suomen strategia ja tilannekuva tässä vaikeassa tilanteessa. On tosi arvokasta, että pystytään ottamaan sitä kaikkein ajankohtaisinta ja ajantasaisinta kansainvälistä tietoa tämän meidän strategian tueksi täällä Suomessa. Tässä viruksen tapauksessa ja tämän kansainvälisen kriisin osalta se paras tietämys on ihan varmasti kansainvälistä, ja sitä meidän tulee hyödyntää.

Olen toiveikas myös nyt Euroopan ryhtyessä toimiin. Kyllä me tästä selviämme.

15.08 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Kun katsoo tuonne eduskunnan lehterille ja kun tuolla kaupungilla liikkuu, huomaa sielläkin, että elämme nyt todella poikkeusoloissa. Ihmiset ovat vetäytyneet koteihinsa etätöihin ja muihin askareihin. Tässä tilanteessa on erityisen arvokasta, että me eduskuntana olemme yksituumaisesti viemässä eteenpäin näitä asioita, joilla turvaamme kansalaisten turvallisuuden. Pidän hyvin arvokkaana sitä, että perustuslakivaliokunta nyt yksimielisesti hyväksyi näiden käsiteltävien, valmiuslaissa säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönoton muilta osin kuin terveydenhuollon henkilökunnan työvelvoitetta koskien ja myös että perustuslakivaliokunnan mukaan myös työvelvoitteen säätämistä koskevien toimivaltuuksien käyttöönotto on perusteltua teknisten muutosten jälkeen.

Terveydenhuollon henkilökuntaa on tällä hetkellä töissä muualla kuin julkisella sektorilla. Heitä on muilla aloilla, eläkkeellä tai esimerkiksi kotiäitinä. Kun saamme tarkennettua perustuslakivaliokunnan kannan mukaan työvelvollisuuden säätämistä, annamme samalla viranomaisille valtuudet huolehtia asian tarkemmista käytännön järjestelyistä. An-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

namme tässäkin asiassa hallitukselle suuren luottamuksen, ja luotan, että hallitus järjestää sitten toimet oikeaan aikaan ja oikeassa mittakaavassa.

Arvoisa puhemies! Yksimielisyys perustuslakivaliokunnassa tämän asian äärellä ja täällä salissa kertoo tosiaan siitä, että olemme yhteisellä asialla ja että meillä on yhteinen näkemys siitä, että me haluamme turvata kansamme hyvinvoinnin, ja olen täsmälleen samaa mieltä siitä, että tämä on meidän kaikkien yhteinen asia ja että se edellyttää meiltä vastuullisuutta viestinnässä mutta myös muissa toimissamme. Ihmisiltä tulee nyt meille kaikille valtavasti kysymyksiä ja yhteydenottoja, ja he kaipaavat luotettavaa tietoa ja myös sitä viestiä, että kyllä me tästä selviämme. Meiltä kaikilta vaaditaan myös kärsivällisyyttä ja ymmärrystä, kun yhteiskunta keskittyy perustoimintojensa turvaamiseen.

Perustuslakivaliokunta toteaa, että valmiuslain toimivaltuuksia voidaan käyttää vain, jollei tilannetta voida hallita viranomaisten säännönmukaisin toimivaltuuksin. Tavoitteemme on, että pääsemme mahdollisimman pian normaaliin tilanteeseen, mutta emme tunne vielä koronaa niin hyvin, että osaisimme sanoa, mitä kaikkea tästä seuraa ja joudummeko mahdollisesti ottamaan käyttöön myös laajempia toimivaltuuksia. Olemme vakavan paikan edessä ja joudumme sietämään epävarmuutta.

Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on jo tullut esille se, että on selvää, että koronan aiheuttamassa poikkeustilassa meidän tulee myös huolehtia siitä, että kansalaisten terveys, turvallisuus ja hyvinvointi turvataan myös muiden kuin koronan aiheuttamien akuuttien sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien kohdatessa, mutta kiireettömät hoidot ja palvelutarpeen arviot saattavat nyt viivästyä, jos ja kun tilanne niin vaatii, ja siihen me nyt olemme antamassa valtuuksia.

Yhteinen vastuamme on pyrkiä kaikin tavoin minimoimaan sosiaaliset ja terveydelliset vahingot. On tärkeä muistaa, miksi teemme kaiken tämän: kansalaistemme turvallisuuden vuoksi. Kyse on ihmisestä.

Haluan toivottaa omasta puolestani koko eduskunnalle ja Suomen kansalle voimia ja viisautta, jotta selviämme tästä poikkeustilanteesta, ja kyllähän me selviämme.

15.12 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa herra puhemies! Elämme nyt poikkeuksellisia aikoja. Tuskin kukaan meistä olisi uskonut, että äänestäisimme eduskunnassa tällä viikolla valmiuslain käyttöönotosta. Valmiuslain avulla pyritään varmistamaan väestön turvallisuus ja yhteiskunnan toimivuus nyt vallitsevissa poikkeusoloissa. Lakia sovelletaan vain koko yhteiskuntaa koskevilla kriisitilanteilla.

Perustuslakivaliokunnan mukaan käyttöönottoasetuksen perustelujen ja muun valiokunnan saaman selvityksen valossa maassa vallitsevat valmiuslain 3 §:n 5 kohdassa tarkoitettut poikkeusolot. Kyseessä on hyvin laajalle levinnyt vaarallinen kulkutauti, pandemia, joka rinnastuu vaikutuksiltaan erityisen vakavaan suuronnettomuuteen. Koronan aiheuttama COVID-19 on tällainen hyvin laajalle levinnyt vaarallinen kulkutauti, joka aiheuttaa poikkeuksellisen suuria vahinkoja ja suuren uhrimäärän. Tila on aidosti vakava, eikä valmiuslakia ole otettu käyttöön kevein perustein.

Arvoisa puhemies! Emme tiedä, kuinka koronavirus käyttäytyy pitkällä aikavälillä, miten se muuttuu. Suosittelen kaikkia kansalaisia pysymään mahdollisuuksien mukaan kotona ja rajaamaan kanssakäymistä vain lähisuhteisiin. On äärimmäisen tärkeää, että noudattamme viranomaisten ja hallituksen suosituksia. Näistä linjauksista ei ole hyötyä, jos me emme niitä kansakuntana noudata. Nyt tehtävillä toimilla puolustamme meidän rakkaita mummojamme ja pappojamme, heitä jotka ovat rakentaneet tämän yhteiskunnan, sekä pi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

dämme huolta läheisistämme, joilla on perussairauksia. Näitä ihmisiä löytyy kaikista ikäryhmistä ja varmasti myös tästä salista. Viime kädessä turvaamme kaikkia meitä. Jokaisen vastuulla on nyt huolehtia omasta ja yhteisestä turvallisuudesta, jotta terveydenhuolto kykenee hoitamaan kaikki sairaalahoitoa tarvitsevat.

Koronan vaikutukset meihin kaikkiin tulevat olemaan vakavat myös pidemmällä aikavälillä. Monen toimeentulo kärsii jo nyt. Monet, etenkin pienyritykset ja kulttuuriala, ovat joutuneet vakavaan ahdinkoon. Hallituksen tulee vastata tähän hätään, ja sen se varmasti tekeekin. Voimme kuitenkin kotoa käsin auttaa toinen toisiamme jo nyt, ja moni onkin jo siihen ryhtynyt. Selviämme kriisistä vain, jos toimimme yhdessä.

Arvoisa herra puhemies! Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan Suomessa ollaan lähellä kotoperäisen vaarallisen epidemian kynnystä ja epidemia tulee todennäköisesti leviämään eri tahdissa eri puolilla maata. Valmiuslain esitöiden mukaan laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti on kyseessä silloinkin, kun se ei ole vielä tullut Suomeen tai levinnyt paikallisesti epidemiaksi.

Huoli ihmisillä on kova. Monet kansalaiset ovat olleet yhteydessä meihin kansanedustajiin ja kertoneet vakavasti oman huolensa. Terveyden lisäksi etenkin juuri toimeentulo huolestaa ihmisiä. Hallituksen yhtenä tärkeimpänä tehtävänä onkin paitsi suojella väestöä itse virukselta myös varmistaa, että kykenemme nousemaan jaloillemme uhan väistyttyä. Parhaat edellytykset siihen on, jos me kaikki toimimme nyt annettujen ohjeiden ja suosituksien mukaan. Tilanne on kaikin tavoin poikkeuksellinen, ja monella on varmasti vaikea tottua poikkeusoloihin. Nyt jos koskaan on aika hakeutua kaikkein lähimpiin pariin ja olla vain rauhassa.

Arvoisa herra puhemies! Kriisien keskellä on tärkeä muistaa, että Suomi on yhä oikeusvaltio ja hallitus pyrkii rajoittamaan ihmisten perusoikeuksia vain niiltä osin kuin se on elintärkeää. Olemme edelleen sitoutuneet ihmisoikeuksiin. — Kiitoksia.

15.16 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat! Terveydenhuoltolaki ei riitä suojelemaan väestöä, ja siksi tarvitsemme valmiuslain. Myös itse haluan kiittää perustuslakivaliokuntaa nopeasta ja ripeästä toiminnasta.

Meillä on käsittelyssä tällä siis kaksi asetusta. Toinen liittyy lääkkeisiin, tavaroihin ja palveluihin, ja se on jo hyväksytty, kuten valiokunnan puheenjohtaja Vehviläinenkin tuossa puheessansa mainitsi. Meidän tehtävämme on siis jatkaa samalla linjalla. Toinen asetus liittyy käyttöönottoon, eli käyttöönottoasetus.

Arvoisa herra puhemies! Paitsi lääkkeitä myös monia muita asioita tällä valmiuslailla tullaan rajoittamaan ja muuttamaan. On erittäin tärkeää, että meillä riittää lääkkeitä tehohoidossa, antibiootteja ja kipulääkkeitä, ja siitä syystä tämä 87 § on erittäin tärkeä. Myös on tulossa muutoksia kiireettömään hoitoon, mikä liittyy siihen, että hoitotakuuaikoja muutetaan. Nythän tilanne on se, että kiireettömään hoitoon tulee tehdä hoidon tarpeen arviointi ja sitten kolmen kuukauden määräajassa tulisi päästä hoitoon. Mutta nyt näistä kiireettömistä ajoista tullaan joustamaan. Se tarkoittaa sitä, että meidän kaikkien tulee ymmärtää, mistä on kysymys. Tosin meidän tulee myös muistaa ja huomioda ne hiljaiset, jotka eivät ehkä hakeudu sinne hoitoon, vaikka olisikin syytä ja olisi se kiireellinenkin tarve. Eli puhumme tässä juurikin niistä ikäihmisistä, vanhuksista, omaishoitajista, jotka jäävät ehkä miettimään, tulisiko lähteä vai ei.

Arvoisa puhemies! Tänään kuulumme STT:n kertomana, että Euroopassa on tällä hetkellä enemmän kuolonuhreja tähän koronavirukseen kuin Aasiassa. Euroopassa 3 421 ja Aa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

siassa 3 384. Puhumme todella suurista lukumääristä, ja näiden edessä on oltava nöyrä ja hiljaa.

Kiinasta pekingiläisprofessori uutisoi — juuri äsken Helsingin Sanomista luin — ja va- roitti, että alkää tehkö samoja virheitä, joita Kiinassa tehtiin. Hoitohenkilökunnan tartun- tojen vähäinen tarkastaminen, testaaminen ja huolehtiminen aiheuttivat sen, että 46 lääkä- riä ja hoitajaa menehtyi muun muassa Kiinassa. Tällaiset luvut meille kerrottiin. Se tarkoit- taa juuri sitä, mitä muun muassa WHO on lausunut: meidän tulee lisätä testaamista. Hoi- tohenkilöstöä kuin myös kaikkia suomalaisia tulee testata niin paljon kuin mahdollista, jot- ta saamme myös tulevaisuutta ajatellen tilastoa siitä, millä tavalla tämä sairaus, tauti, koet- teli suomalaisia.

Arvoisa herra puhemies! Hoitohenkilökunnan riittävyys: Meillä on jo tällä hetkellä se ti- lanne, että hoitajia puuttuu vanhustenhoidosta. Oma puhelimenikin on jo soinut: tulisitko yövuoroon? Se kertoo siitä, että meillä on edessä todella kovat ajat. En tiedä, millä tavalla tähän löydämme ratkaisun, niin että sinne vanhustenhoitoon löytyy aamuhoitajia, iltahoi- tajia, päivähoitajia, yöhoitajia. Mistä me löydämme ne, jos hoitajat sairastuvat? Tämänkin takia on äärettömän tärkeää, että testaamme, jotta sitten voimme erotella sen, onko koro- navirus- tai joku muu virusinfektio menossa.

Arvoisa herra puhemies! Edelleenkin täytyy muistuttaa kaikkia niin siellä kotona kuin myös meitä täällä, ystäviä, kavereita, lapsia, mummoja, ukkeja, serkkuja, ketä ikinä tulee mieleen, että noudatetaan näitä ohjeita, joita me saamme. Ei niitä tehdä kiusalla eikä kiu- saksi. Pysytään kotona, vältetään ne kontaktit. Sanotaan vähän kovemminkin, että nyt ei lähdetä minnekään vaan nyt pysytään kotona. Keksitään tekemistä ja seurataan myös, että ne opiskelijat, koululaiset, etäopiskelijat siellä kodeissa tekevät sitä, mihin heitä myös vel- voitetaan, etäopiskelemaan. Ja pestään käsiä ja tehdään kaikkemme, että saamme tämän epidemian pysäytettyä. Se tulee viemään aikaa ja se tulee olemaan vaikeaa, mutta kyllä me siinä onnistumme.

15.21 Iris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! Suomessa on käsillä poikkeusolot, olot, joi- ta ei ole koettu maailmansotien jälkeen, olot, jotka poikkeavat myös sodasta monella taval- la, ja nyt kehitetään yhdessä niitä keinoja, joilla selviämme tästä kriisistä niin hyvin kuin vain pystymme. Tässä ytimessä on toki perustuslakivaliokunta, jonka työskentelyyn on it- sellänikin ollut kunnia osallistua. Sen lisäksi kaikkien puolueiden johto kutsuttiin koolle tätä punnitsemaan 12. päivä maaliskuuta. Nähdäkseni tällainen toiminta juurikin on todel- la arvokasta, kun etsitään yhdessä ratkaisuja puoluerajat ylittäen ja annetaan kansalaisille se viesti, että me koko eduskunnan voimin etsimme niitä keinoja päästä tästä tilanteesta eteenpäin ja että kun joudutaan tarttumaan valmiuslain kaltaiseen poikkeuslakiin, niin se on todella tehty vakaan yhteisen demokraattisen harkinnan tuloksena.

Tämä poikkeuslaki, valmiuslaki, todellakin avaa ovia sellaisille toimivaltuuksille, jotka ohittavat monella tapaa tavalliset käytännöt, monet sellaiset lukot, joita meillä on järjestel- mässä ihmisten arjen normaalin sujumisen ja perusoikeuksien turvaamiseksi. Siksi näissä tilanteissa on syytä olla aivan erityisen tarkka, ja tähän myös perustuslakivaliokunta on vahvasti kiinnittänyt huomiota. Samalla kuitenkin tilanne on se, että me olemme kaikki tätä lakia soveltamassa ensimmäistä kertaa, ja siksi juuri yhteisen keskustelun kautta näitä rat- kaisuja on etsittävä, ja nimenomaan niin, että vaikka nyt on edetty tällä tavalla, niin jos ja kun saattaa tulla tulevia käyttöönottoasetuksia, niin niissä voidaan taas ottaa opiksi ja aina edetä kohti parempia käytäntöjä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

Tällä hetkellä keskeistä on demokratian vaalimisen ja perusoikeuksien lisäksi kiinnittää huomiota myös oikean tiedon jakamiseen. Valmiuslaki otetaan käyttöön vain osin, ja iso osa varotoimenpiteistä tehdään muun lainsäädännön nojalla. Paljon on sellaista, mitä voidaan tehdä ilman valmiuslakiakin, ja perustuslakivaliokunta on vielä alleviivannut, että nimenomaan valmiuslain 4 §:n mukaan voidaan käyttää niitä toimivaltuuksia vain sellaisissa tilanteissa, joissa se tilanne ei ole hallittavissa viranomaisten säännönmukaisin toimivaltuuksin, ja tämä menee todella sinne arjen tasolle asti. Jos tilanne voidaan ratkaista tavanomaisen lainsäädännön nojalla, niin silloin on niin toimittava. Valmiuslaki on todella vain niitä äärimmäisiä poikkeuksia varten.

Kuten todettua, joustovaraa on ja yhteisiä menettelyjä parhaisiin ratkaisuihin on. Nyt etsitään keinoja esimerkiksi toimeentulon vahvistamiseen. Kela oli valtiovarainvaliokunnassa juuri kuultavana, ja oli ilo kuulla, että he ovat varautuneet päättämään etuuksista puutteellisiin tietoihin nojaten, he ovat varautuneet priorisoimaan omaa toimintaansa ja käsittelemään etuuksia summaarisesti. Eli kun ihmiset eivät ymmärrettävästi pysty täyttämään kaikkia niitä ehtoja, mitä sosiaaliturvalle on, eivät pysty toimittamaan kaikkia niitä tietoja, mitä normaalioloissa tarpeen olisi, niin Kela on varautunut joustamaan, ja näin kuuluukin olla, sillä näissä olosuhteissa emme saa jättää ketään puille paljaille.

Samalla meidän täällä eduskunnassa on kiinnitettävä huomiota siihen, että monia osia meidän etuuksista ei ole suunniteltu tällaista tilannetta varten. Ison osan suomalaisista olisi nyt syytä kääntyä esimerkiksi tartuntatautipäivärahan puoleen, mutta sitä ei ole ajateltu laajamittaiseen pandemiaan vaan todella muutamia satoja ihmisiä varten. Viime vuosina sen käyttömäärät ovat olleet todella alhaisia. Meidän on mietittävä, miten tätä etuutta voitaisiin ottaa laajemmin käyttöön. Sairauspäivärahassa on syytä harkita, olisiko omavastuuaikea tarpeen lyhentää kymmenestä päivästä, kun moni putoaa nyt puille paljaille ilman omaa syytä, ja muutenkin voidaan etsiä niitä kevyempiä ratkaisuja, niitä valmiuslakia paljon helpompia keinoja, sujuvoittaa ihmisten arkea.

Samalla on todella muistettava, että nämä rajoitukset myös itsessään luovat uhkia. Me tiedämme, että esimerkiksi juhlapyhien aikaan, kun suomalaiset viettävät paljon aikaa kotona, lähisuhdeväkivalta lisääntyy. Siksi on varmistettava auttaville puhelimille kaikki vaadittava tuki ja resurssit, muistettava niitä omia läheisiä mutta myös niitä suomalaisia, joille läheiset ovat valitettavasti se pahin turvallisuushikka.

Näinä aikoina välittämistä, yhteisten ratkaisujen etsimistä todella tarvitaan. Uskon, että tähän pystymme ja selviämme tästä parhain päin, kunhan pidämme vain demokratiasta, ihmisoikeuksista ja yhteistyöstä kiinni.

15.26 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Poikkeusolot vaativat poikkeuksellisia tekoja. Olemme nyt ensimmäistä kertaa ottamassa käyttöön valmiuslain pykälää. Soveltamisasetukset ovat nyt käsittelyssä valiokunnissa, ja niistä keskustelemme täällä salissa huomenna.

On kuitenkin hyvä huomata, että monet tehdyt toimet, kuten peruskoulujen ja muiden oppilaitosten ovien sulkeminen, on tehty tartuntatautilain 58 §:n perusteella aluehallintovirastojen tekemillä päätöksillä. Näissä aluehallintovirastojen päätöksissä todetaan myös poikkeukset, jotka myös nyt soveltamisasetuksissa on todettu. Poikkeuksina on muun muassa lähiopetukseen oikeutettu kriittisillä aloilla työskentelevien vanhempien oppilaat alaluokilla, luokilla 1—3, ja erityisen tuen päätöksen saaneet oppilaat. Nämä aluehallinto-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

virastojen päätökset ovat jo tällä hetkellä voimassa, mutta tulkinnot soveltamisesta me saamme valmiuslain soveltamisen osalta vasta huomenna.

On kuitenkin paljon sellaisiakin tulkintakysymyksiä, jotka eivät tule eduskunnan harkittavaksi, vaan joissa päätöksiä tehdään nyt parhaillaan kunnissa. Tällainen kysymys on esimerkiksi kouluruokailun järjestäminen niille oppilaille, jotka eivät ole lähiopetuksessa. Liian monelle lapselle kouluruokailu on päivän ainoa lämmin ateria. Toisaalta ruokailuja olisi pystyttävä järjestämään myös tartuntariskiä minimoivalla tavalla.

Toinen kysymys on esimerkiksi varhaiskasvatuksessa niiden lasten osalta, jotka nyt suositellaan vanhempien pitävän kotona. Eli sellaiset lapset, jotka vanhemmat voivat pitää kotona, suositellaan siellä hoidettavan tai jonkun muun huoltajan hoitavan. Säännöksiä ei ole siitä, kuinka maksujen osalta menetellään. Tänään opetusministeri Andersson antoi suosituksen, joka on mielestäni oikea ja toivottava, eli jos lapsi ei osallistu varhaiskasvatukseen, ei varhaiskasvatusmaksujakaan tulisi periä. Kiitos ministerille tästä linjauksesta ja suosituksesta. Suositukset ja kuntien linjaukset eivät saisi olla keskenään ristiriidassa. Siksi tämä maksujen hyvittäminen olisi oikein ja järkevää. Maksujen hyvitys myös kannustaa pitämään lapset pois päiväkodeista, ja näin pystytään paremmin huolehtimaan myös niiden vanhempien, jotka tässäkin tilanteessa ovat töissä meidän kaikkien palveluista huolehtimassa ja myös terveyttä hoitamassa, lapsista.

Kuitenkin tällä hetkellä kunnat jo tekevät näitä linjauksia ja päätöksiä todella nopealla tahdilla ilman aiempaa oikeuskäytäntöä, ja on erittäin hyvä, jos ministeriö ja Opetushallitus tulevat antamaan näistä tarkentavia ohjeita soveltamiseen, sillä tartuntatautilain soveltamisen osalta nämä asiat eivät tule eduskunnan käsiteltäviksi ja toisaalta luomme tässä nyt koko ajan uutta oikeuskäytäntöä.

Arvoisa puhemies! Me demokraattisesti valitut päättäjät olemme nyt niitä harvoja, jotka kokoonnumme, paitsi tänne eduskuntaan myös kunnanvaltuustoihin ja lautakuntiin, tekemään päätöksiä. Erityisesti kunnanvaltuutetuissa on paljon yli 70-vuotiaita ja riskiryhmään kuuluvia, joita valtioneuvoston suositukset eivät nyt koske. Kunnanvaltuustojen sähköistä kokousmenettelyä rajoittaa melko voimakkaasti kuntalaki, ja sähköinen kokousmenettely on mahdollista, jos se kuntien hallintosäännöistä löytyy. Kuitenkaan valtuustojen kokouksia ei ole ihan helppo järjestää niin, että riskiryhmät voidaan suojata tai tartuntariskiä myös muiden osalta välttää. Siksi esittäisinkin edelleen valtioneuvostolle pohdittavaksi valmiuslain 108 §:n käyttöönottoa, joka mahdollistaisi valtuustojen kokoontumisen rajoitetummalla kokoonpanolla ja myös nopealla aikataululla ja osaltaan myös päätösten nopeamman delegoimisen kunnanhallitusten päätettäväksi. Tämä ei välttämättä tällä hetkellä vielä ole ajankohtaista, mutta jos tämä tilanne pitkittyy, on myös tilanteita, joissa päätöksiä on kyettävä tekemään.

Arvoisa puhemies! Tämä tilanne on haastava ja kaikille meille uusi, ja uskon, että tästäkin me yhdessä selviämme.

15.31 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Toden totta on poikkeukselliset ajat. Luonto on pistänyt Suomen, Euroopan ja tuntemamme maailman polvilleen. Valmiuslain nyt käyttöön otettavien kaltaisia poikkeusolosäännöksiä ei ole sovellettu Suomessa sitten sota-aikojen. Valtioneuvosto on oltuaan yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa todennut maassa vallitsevan poikkeusolot, ja nyt perustuslakivaliokunta on vahvistanut tämän valtioneuvoston toteamuksen poikkeusolojen käsilläolosta valmiuslain 3 §:n 5 kohdan perusteella. Kuten perustuslakivaliokunta on todennut mietinnössään kokoavasti, val-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

miuslain 3 §:n 5 kohdan täyttyminen edellyttää, että kyseessä on hyvin laajalle levinnyt vaarallinen kulkutauti ja että se rinnastuu vaikutuksiltaan erityisen vakavaan suuronnettomuuteen, mikä viittaa muun muassa poikkeuksellisen suuriin vahinkoihin ja suureen uhrimäärään.

Valiokunta on viitannut erityisesti WHO:n julistukseen koronapandemiasta ja sen vakaviin vaikutuksiin Suomeen. Valiokunta on lisäksi viitannut valtioneuvoston arvioon siitä, että koronaviruksen aiheuttama sairaanhoidon tarve voi osoittautua erittäin suureksi ja sairaanhoitohenkilökuntaa vaikeasti kuormittavaksi. Tästä syystä on tärkeää hidastaa taudin etenemistä Suomessa, jotta yhtäaikaisesti pienempi osa suomalaisista sairastuisi sairaalahoitoa vaativalla tavalla verrattuna tilanteeseen, jossa valmiuslain mukaisiin toimiin ei ryhdytä — näin siis valiokuntakin toteaa. Todella valmiuslain esitöiden mukaan laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti, jota tuossa 5 kohdassa tarkoitetaan, on kyseessä silloinkin, kun se ei ole vielä tullut Suomeen.

No, oikeusvaltion vuoksi on tärkeää, että poikkeuslain käyttöön oton edellytyksenä olevat poikkeusolot on perustuslakivaliokunnan toimesta hyvin huolella arvioitu. Tämä arvio on valiokunnan mietinnössä sidottu valmiuslain kriteereihin valmiuslain 3 §:n 5 kohdan soveltamisedellytyksistä. Kysehän on siis pohjimmiltaan siitä, että valmiuslain ja sen säännösten aktivoinnilla rajoitetaan ihmisten perusoikeuksia ja jopa poiketaan niistä. Kyseessä on merkittävä tavalla ihmisten, suomalaisten, oikeuksiin kajoava toimenpide, joka vaatii välttämättömyyden käsilläoloa.

Kuten keskustelussa on tuotu esille, avoimuus on ratkaisevan tärkeää, kun valtioneuvostolle on nyt annettu poikkeuksellista valtaa. Luottamusta järjestelmään ja viranomaisiin lisää se, että ihmiset tietävät, mihin kulloiseenkin tilannekuvaan ja strategiaan hallituksen toimet perustuvat nyt ja tulevaisuudessa. Yksi kysymys, mihin moni suomalainen kaipaa varmasti selvennystä, on , mikä oli se muutos hallituksen tilannekuvassa viikonloppuna, joka johti poikkeusolojen toteamiseen maanantaina. Poikkeusolot siis vallitsevat, kuten valtioneuvosto on todennut ja kuten perustuslakivaliokunta on vahvistanut, mutta miksi ne todettiin juuri maanantaina? Voisitteko te, arvoisa pääministeri, selventää tätä asiaa suomalaisille?

Arjen poikkeusolothan ovat vallinneet ainakin meillä Uudellamaalla jo viime viikon lopusta alkaen. Uusimaa on käytännössä jo epidemia-alueita, ja haluan nostaa esille sen, että useat kunnat ovat jo viime viikolla alkaneet tartuntatautilain mukaisilla toimivaltuuksilla rajoitustoimiin. Tiloja on jo viime viikolla suljettu ja kouluja on siirretty etäopetukseen jo ennen näitä valmiuslain mukaisia toimia. Kunnat ovat toimineet kiitettävän etupainotteisesti, ja hyvä näin.

Eivätkä vain kunnat vaan myös suomalaiset ovat varautuneet jo pidemmän aikaa. Suurin huoleni liittyy ikääntyneiden, yli 70-vuotiaiden tilanteeseen. Hehän ovat erityistä riskiryhmää. Kuinka halukkaita seniorimme ovat noudattamaan hallituksen antamaa velvoitetta siitä, että tulisi pysyä erillään kontakteista muiden ihmisten kanssa mahdollisuuksien mukaan? Julkisuudessa ja meidän kunkin lähipiirissä on viitteitä siitä, että hallituksen ohjetta ei välttämättä ole täysin sisäistetty. Miten onnistumme selittämään vanhuksille lähelämme, että kotona on pysyttävä, vaikka se ei toden totta hyvältä tunnu? Toivon, että hallitus seuraa tilannetta huolella ja tarvittaessa turvautuu valmiuslain liikkumisrajoitusta koskevaan säännökseen, jotta riskiryhmät saadaan pidettyä turvassa. Se on heidän ja se on kaikkien etu, jotta terveydenhuoltojärjestelmä ei ylikuormitu, kuten Italiassa on jo käytännössä nähty.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

15.36 Pääministeri Sanna Marin: Arvoisa puhemies! Kiitän edustajaa kysymyksestä, ja mielelläni selvennän tätä prosessia omalta osaltani. Viime viikollahan kutsuin kaikki eduskuntapuolueet ja eduskuntaryhmien johdon koolle Säätytalolle, ja silloin jo valmistauduimme siihen, että on mahdollista, että Suomessakin joudutaan ottamaan kovempia keinoja käyttöön edessä olevan epidemian hillitsemiseksi ja riskiryhmien suojelemiseksi. Tuolloin kävimme hyvin perusteellisen, monituntisen keskustelun ryhmien kanssa, ja sain ryhmiltä yksituumaisen kannan myös sille, että tarvittaessa Suomessa voidaan valmiuslaki ottaa käyttöön.

Perjantaina TP-UTVAssa olemme tasavallan presidentin kanssa myös käyneet tätä tilannetta läpi, ja yhteistoiminta näiltä osin on täyttynyt. Olemme koko viikonlopun tehneet töitä, emme suinkaan olleet viettämässä viikonloppua, vaan olemme tehneet kellon ympäri töitä ja käyneet sosiaali- ja terveysministeriön ja THL:n kanssa tätä tilannetta läpi viikonlopun aikana.

Yksi keskeinen syy sille, minkä takia Suomessa nyt katsotaan, että meidän on tarpeen ottaa kovemmat keinot käyttöön, ja ne on jo otettu käyttöön, on se, että kun tämä tauti on kansainvälinen ja se on Suomeen tullut muualta ja me nyt näemme, että tämä epidemia on erittäin laajasti Euroopassa levinnyt ja koskettaa monia maita, niin kun meillä on ollut matkailijoita Euroopan maissa hyvin laajasti ja muuallakin, niin se arvio on se, että epidemia myös Suomen saavuttaa nopeammin ja se piikki voi olla jyrkempi kuin mitä muuten olisi. Eli kun tämä epidemia-alue on laajentunut niin nopeasti ja kun meilläkin on ollut suomalaisia matkailijoita niin paljon maailmalla, niin tämä on ollut yksi keskeinen syy sille, että tilannekuva on päivittynyt ja siltä osin muuttunut, että joudumme nämä kovemmat keinot ottamaan käyttöön.

Haluan myös korostaa sitä, että Suomi on koko ajan toiminut oikea-aikaisesti. Me emme ole olleet jälkijunassa. Kun me katsomme Suomen tautitilannetta tällä hetkellä, niin me olemme itse asiassa ottaneet huomattavasti laajemman keinovalikoiman käyttöön kuin monet muut maat tällaisessa tautitilanteessa kuin maissa on ollut. Eli me olemme koko ajan olleet etunojassa ennemminkin kuin takanojassa, ja olemme toimineet oikea-aikaisesti aina sen ajankohtaisen tiedon ja tautitilanteen mukaisesti, mutta jo viime viikosta olemme tähän prosessiin valmistautuneet ja tehneet töitä paljon, että asia on nyt tässä tilassa.

15.39 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Valmiuslaki luo Suomeen poikkeusolot. Koronaviruksen leviämisen hidastamiseksi ovat eduskunnan eri toimielimet, kuten tässä tapauksessa perustuslakivaliokunta, osoittaneet toimintakykynsä. Tarpeelliset lainsäädäntötoimet ovat voineet edetä niin ripeästi kuin niiden on ollut mahdollista kuitenkaan vaarantamatta demokraattista päätöksentekoperiaatetta.

Poikkeustila tulee kuormittamaan terveydenhuoltojärjestelmäämme ja sen työntekijöitä. On hyvä, että terveydenhoitohenkilökunnan työvelvoitetta tullaan tarkastelemaan vielä erittäin huolella, sillä valmiuslain 93 ja 94 §:n nojalla työnantaja saa työaikalain ja työehtosopimuksen estämättä teettää työntekijällä ylityötä ilman tämän suostumusta, poiketa vuorokausilepoa ja viikkolepoa koskevista säännöksistä sekä poiketa työaikalain 18 §:n enimmäistyöaikaa koskevista säännöksistä. Tällä menettelyllä halutaan turvata hoitohenkilökunnan riittävyys, mutta se rajoittaa perusoikeuksia. Jos työvelvoitteeseen lopulta päädytään, on se varmasti perusteltua kansalaisten terveyden ja turvallisuuden varmistamiseksi, niin että terveydenhuoltojärjestelmämme pystyy toimimaan suunnitellusti myös poikkeusoloissa. Joka tapauksessa tulevien kuukausien aikana tulee kiinnittää erityishuomiota

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

hoitohenkilökunnan terveyteen ja jaksamiseen. Virkistäytymiseen ja voimien keräämiseen on järjestettävä aidosti mahdollisuus, jotta kriisiaikana ja vielä sen jälkeenkin meillä on toimintakykyinen terveydenhuollon henkilökunta. Esimerkiksi lastenhoitoasioihin on saatava toimiva järjestely niille, joita se koskee.

Näillä evästyksillä toivotan terveydenhoitoalalla toimiville kuten myös muille kriittisillä aloilla toimiville ihmisille voimia tärkeän tehtävänsä äärellä.

15.41 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Ensimmäistä kertaa rauhanaikana Suomessa tosiaan on otettu käyttöön valmiuslaki, ja olen tyytyväinen, että Suomessa kaikki puolueet ovat täällä yksimielisiä asian tärkeydestä. Meillähan tuo valmiuslaki on siinä mielessä hyvin säädetty, että pykälä voidaan ottaa käyttöön sitä mukaa kuin niitä tarvitaan, jolloin voimme taata sen, että vältetään ylilyönneiltä tai liian järeiltä toimilta liian aikaisessa vaiheessa.

Täällä Suomessa tosiaan koulut ovat nyt tästä päivästä lähtien kiinni, kuten ne ovat jo olleet suurimmassa osassa Euroopan maita, mutta tänään käsittelyssä olevat asetukset tuovat joustavuutta myöskin sote-puolelle. Moni meistä täällä on kuntapäättäjä ja näkee sen, että kuntien kannalta on selkeämpää, että koko maassa on samat ohjeet ja säännöt, esimerkiksi mitä tulee kiireettömän hoidon määräaikojen noudattamiseen tai sosiaalihuollon palvelutarpeen arviointiin, mutta monella kunnalla saattaa nyt olla myöskin huoli siitä, että kun näistä joustetaan, niin miten käy valtionavustusten ja tuleeko valtio sitten muilta osin vastaan näissä kustannuksissa, mitä kunnille aiheutuu. Kysyisin nyt teiltä, arvoisa pääministeri: oletteko pohtinut tätä valtionavustuskysymystä?

Täällä moni on tuonut esiin huolen erityisesti yli 70-vuotiaista, jotka eivät haluaisi noudattaa näitä kotiinjääämissääntöjä ja muita rajoituksia elämässään, ja myös itsekin olen heistä huolestunut. Minusta on tärkeää, että me kaikki, myöskin kansanedustajat, omalla esimerkillämme annamme omalle lähipiirillemme ohjeeksi, että sääntöjä tulee noudattaa, koska sillä tavalla me madallamme aaltoa ja saamme yhteiskunnan välttymään suurimmilta vaurioilta.

Mutta, arvoisa puhemies, nostaisin vielä pari asiaa esiin, ja yksi niistä on ulkomailla olevat suomalaiset, joista monet ovat juurikin tässä riskiryhmässä eli yli 70-vuotiaita. Erityisesti minua huolestuttavat suomalaisten suosikkikohteissa Espanjassa, Kanariansaarilla, Floridassa ja Thaimaassa olevat henkilöt, jotka kokevat, että he ovat ikään kuin jääneet jumiin maailmalle eivätkä pääse pois sieltä nyt, kun kaikki vuorot lentoyhtiöillä ovat varattuina ja hyvin vaikeaa on päästä pois. Kysyisin vielä teiltä, pääministeri: oletteko miettinyt myöskin suomalaisten mahdollista evakointia jossakin vaiheessa, jos näyttää siltä, että poispääsy tulee todella vaikeaksi?

Ja lopuksi, arvoisa puhemies, haluaisin vielä tuoda esiin sen, että tämä on todellakin ei pelkästään hallituksen tai opposition asia vaan meidän kaikkien asia, ja toivoisin, että myöskin meitä opposition kansanedustajia tässä tilanteessa kuullaan erityisesti taloudellisten kysymysten osalta. Varsinkin yrittäjät ovat meihin hyvin aktiivisesti yhteydessä ja toivovat nopeita toimenpiteitä.

15.44 Atte Harjanne vihr: Arvoisa herra puhemies! Perustuslakivaliokunnan huomiot perusteluista liittyen tähän valmiuslain käyttöönottoon ovat paikallaan. Perustuslakivaliokunta on tehnyt kiireessä huolellista työtä. Nyt ponnistetaan ensimmäistä kertaa tällaista aika kriittistä lainsäädäntöä, ja on oltava tarkkana. Tarkkuus ei saa kuitenkaan aiheuttaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

viivettä todella kriittisessä päätöksenteossa, ja pääministerin näkökulma tästä tiukasta aikataulusta on kyllä tässä todella ymmärrettävä. Erikseen on vielä kiitettävä pääministeriä todella selkeästä viestinnästä kautta linjan.

Samalla kun tätä akuuttia tilannetta hoidetaan, niin esimerkiksi täällä edustaja Hassi ja edustaja Kontula eilen ovat nostaneet hienosti esiin, että tästä on myös opittava ja rakennettava entistä resilientimpää ja kestävämpää yhteiskuntaa. Mutta mitä liittyy tähän akuuttiin tilanteeseen, niin en itse ole lainkaan varma, että nyt määritelty valmiuslain käytön kesto tai laajuus tulee riittämään. Mutta aika näyttää, ja näitä tämän lainsäädännön puitteissa täällä sitten käsitellään. Pitänee lähettää kiitokset myös yhdeksän vuoden takaisille tässä salissa istuneille. Tällä hetkellä näyttäisi, että tämä laki on suunniteltu hyvin ja toimii tällaisessa tilanteessa.

Tilanne on tosiaan poikkeuksellinen jo nyt, mutta taudin osalta pahin lienee vasta edessä. Talousstopin kaikkia seurauksia on vielä mahdoton arvioida, mutta on selvää, että tarvitaan avointa mieltä, kun erilaisia ratkaisuja ja korjaussarjoja pohditaan. Edustaja Lohikosken ajatus väliaikaisesta perustulosta on tästä itse asiassa erinomainen esimerkki, ja en ampuisi sitä alas, vaikka olisin suhtautunut kriittisesti perustuloon aiemmin normiolosuhteissa. Nyt todella tarvitaan rohkeaa ja avointa mieltä.

Pääministeriltä kysyisin vielä liittyen tähän tilannekuvaan: Nythän meillä on tilanne käsitteäkseni se, että meidän epidemia etenee ja me emme kaikkia tietenkään enää voi testata. Niiden päätösten vaikutukset, joita me nyt tällä hetkellä teemme, esimerkiksi sosiaalisten kontaktien rajoittamiseen ja rajaamiseen, me näemme viiveellä, emmekä me voi reagoida sillä viiveellä, koska se on myöhäistä. Eli olisin kysynyt tästä ja varmistanut, että onhan meillä hyvä kuva siitä, miten hyvin nämä nyt asetetut rajoitukset ovat alkaneet puremaan, purevat ja vaikuttavat ihmisten käyttäytymiseen, jotta voidaan tarvittaessa tiukentaa, kohdentaa viestintää ja tehdä muita toimenpiteitä ja vastaavaa, koska — korostan — tässä ei voida odottaa näiden toimenpiteiden seurauksia siellä tautimäärissä. Tähän olisin mielelläni kuullut näkemystä hallitukselta. Onhan tämä seuranta ja valmius toimia ripeästi sen mukaan, miltä näyttää, kuinka hyvin nämä täältä lähetetyt viestit, ohjeet ja määräykset todella menevät perille?

Puhemies Matti Vanhanen: Myönnän tässä vastauspuheenvuoron kuntaministeri Paaterolle.

15.48 Kuntaministeri Sirpa Paatero: Arvoisa herra puhemies! Tässä oli äsken kysymys edustajalta kuntien valtionosuuksista, ja kyllä, olemme varustautuneet siihen, että on kunnille tulossa sekä tulojen menetyksiä, kun verotulot niin yritysten kuin kansalaistenkin osalta tulevat vähenemään, että toisaalta menojen lisäyksiä, kun näitä velvollisuuksia sinne kuntien puolelle tulee. Nyt jo on linjattu niin, että — katsotaan, missä lisätalousarviossa — tulemme lisäämään valtionosuuksia, ja toisaalta toinen asia, yhteisöveron osuuden kohdalta tasapainoa kuntien ja valtion välillä tarkastellaan, onko sitä mahdollisuutta määräajaksi muuttaa.

Toinen asia, minkä ajattelin tässä samalla sanoa: On tärkeitä, että kun me täällä, kansanedustajat, olemme päätöksenteon paikalla, niin kunnissa päätöksentekokyky pysyy, ja sen takiahan siellä kuntalaissa on mahdollisuus myöskin sähköisiin kokousjärjestelyihin. Toivottavasti niitä pystytään käyttämään. Suurin osa niistä työntekijöistä ja niistä tehtävistä, joihin tämä nyt STM:n ja OKM:n puolelta erityisesti tulee kohdistumaan, on kuntien vas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

tuulla, ja sen takia päätöksentekokykyä niin lautakunta-, kunnanhallitus- kuin valtuustotasolla toivotaan. Ja toivottavasti myöskin omat valmiusryhmät ja suunnitelmat, joita kunnissa on, alueellisesti toimivat ja pitävät sen oman tilannekuvan sieltä omalta alueeltaan, jotta toimintakyky myöskin tältä osin säilyy vahvana.

15.49 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen: Arvoisa puhemies! Finnairista vastaavana ministerinä, omistajaohjauksesta vastaavana ministerinä vastaan omalta osaltani edustaja Kauman kysymykseen ja niihin huolenaiheisiin, jotka liittyvät nyt tällä hetkellä ulkomailla oleskeleviin suomalaisiin. Meillä on voimassa ulkoministeriön ohjeistus, jolla kehoitetaan kaikkia ulkomailla matkailevia suomalaisia palaamaan kotiin, mutta kaikille muillekin me mahdollistamme, totta kai, kaikissa tilanteissa paluun Suomeen.

Haluan kuitenkin korostaa sitä, että niiden suomalaisten, joilla on pysyvä asuinpaikka ulkomailla — esimerkiksi Aurinkorannikolla tai esimerkiksi Floridassa, missä oleskelee paljon Suomen kansalaisia pysyvämminkin — on mahdollista jäädä näihin kohteisiin. Kaikkien heidän ei täydy palata Suomeen. Mikäli he palaavat, niin heitä koskee tämä velvoite kahden viikon karanteenista. Tämä on tärkeä viesti.

Finnair on luonnollisesti tässä tilanteessa erittäin vaikeassa taloudellisessa ahdingossa. Valtiovalta tulee kuitenkin kaikissa olosuhteissa huolehtimaan, että meidän kansallinen lentoyhtiömme pystyy toimimaan. Me autamme aktiivisesti Finnairin yli tämän vaikean tilanteen. Finnair on supistanut merkittävän osan lentoreittiyhteyksistään. Se ylläpitää kuitenkin lähtökohtaisesti tällä hetkellä noin kymmenen prosenttia kapasiteetistaan ja on valmiudessa huolehtia kaikista niistä kotiutuslennoista, jotka tämän tilanteen edetessä ovat tarpeen. Me koordinoimme kaiken aikaa tätä tilannetta niin ulkoministeriön kanssa kuin liikenne- ja viestintäministeriön kanssa. Ministeri Harakka kanssani arvioi tätä tilannetta kaiken aikaa.

Suomalaiset, jotka oleskelevat pysyvämminkin ulkomailla, halutessaan voivat sinne jäädä. Ne, jotka tulevat, järjestetään kotiin.

15.51 Olli Immonen ps: Arvoisa herra puhemies! Kuten olemme useammankin edustajan suusta tänään täällä salissa kuulleet, elämme Suomessa erittäin poikkeuksellisia aikoja. Normaalikeinot eivät yksin pysty tätä erityisen vakavaa tartuntatauti-epidemiaa pysäyttämään tarpeeksi tehokkaasti, vaan tarvitaan poikkeuksellisia toimenpiteitä, mikä tässä tilanteessa tarkoittaa valmiuslain käyttöönottoa. Tilanteen poikkeuksellisuudesta kertoo se, että koskaan aikaisemmin rauhan aikana Suomen hallitus ei ole ottanut valmiuslakia käyttöön. Nyt tehtävät toimet ovat järeitä, mutta ehdottomasti välttämättömiä. Kyse on kansakuntamme kokonaisedun kannalta tärkeästä asiasta, joka ei katso poliittisia eikä ideologisia jakolinjoja.

Nykytilanteessa ei voida olla korostamatta liikaa sitä, kuinka tärkeää kansalaisten on seurata tilanteen kehittymistä ja annettuja virallisia ohjeistuksia sekä toimia niiden mukaan. Tämä on välttämätöntä, jotta pystymme hidastamaan koronaviruksen etenemistä sekä takaamaan erityisesti kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien kanssaihminen, riskiryhmiin kuuluvien vanhusten ja perussairaiden selviytymisen. Tärkeää on myös turvata kotimaisten yritysten toimintaedellytykset, ja keinojahan tähän tietysti löytyy monia.

Arvoisa puhemies! Saimme tosiaan tänään perustuslakivaliokunnassa valmiiksi kaksi yksimielistä mietintöä. Olen itse henkilökohtaisesti näihin mietintöihin ja niiden lopputu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

lokseen tyytyväinen, ja on mukava kuulla, että ne ovat saaneet täällä salissa tänään laajemminkin varsin lämpimän vastaanoton. Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan käyttöönottoasetuksen perustelujen ja muun valiokunnan saaman selvityksen valossa Suomessa vallitsee valmiuslain 3 §:n 5 kohdassa tarkoitettut poikkeusolot, jolloin valmiuslaille sekä esitetyille toimintavaltuuksien käyttöönotolle on olemassa perusteet, tietyin huomauksin ja muutoksin, joita tässä edellä onkin ansiokkaasti jo aiemmin avattu.

Maailman terveysjärjestö WHO julisti koronaviruksen aiheuttaman COVID-19-epidemian pandemiaksi 11.3.2020. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan Suomessa ollaan lähellä kotoperäisen vaarallisen epidemian kynnystä ja epidemia tulee todennäköisesti leviämään eri tahdissa eri puolille maata. Valmiuslain esitöiden mukaan laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti on kyseessä myös silloin, kun se ei ole vielä tullut Suomeen. Tutkittuun tietoon ja terveeseen itsesuojeluvaistoon perustuva ennakointi ei ole vakavan kriisin uhatessa pahasta.

Valmiuslaissa säädetään normaalista poikkeavista toimintavaltuuksista esimerkiksi perusoikeuksista poikkeamiseen, valtiontalouden hoitoon poikkeusoloissa ja hallinnon järjestämiseen. Perustuslain kannalta merkityksellistä on, että valmiuslaki voi tulla sovellettavaksi vain erittäin vakavissa kriiseissä. Valmiuslain soveltamisala käsittää vain erityisen vakavat kriisit, jotka koskettavat koko kansakuntaa tai ainakin suurta osaa siitä ja vaikuttavat koko yhteiskunnan toimivuuteen.

Perustuslakivaliokunta tuo esiin mietinnössään, että poikkeuksellisten toimivaltuuksien käyttämiseen oikeuttava poikkeusolo voi olla käsillä ainoastaan silloin, kun viranomaisien normaalioloissa käyttämät valtuudet eivät riitä tilanteen hallitsemiseksi. Valmiuslaissa säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönottoa esittävällä on velvollisuus esittää riittävät perustelut sille, että toimivaltuuksien käyttöönotto on välttämätöntä ja oikeasuhtaista. Itse haluan painottaa sitä, että valtioneuvoston antamat asetukset on käsiteltävä jatkossakin joutuevasti ja nopeasti, mutta samalla erityisellä tarkkuudella siitä syystä, että valmiuslailla rajoitetaan kansalaisten perusoikeuksia, vapauksia ja yhteiskunnan toimintoja.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunnan mielestä perusteet valmiuslaissa säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotolle ovat riittävät, ja näiden sanojen myötä haluan todeta, että seisomme omalta osaltamme myös täällä oppositiossa valmiuslain käyttöönoton takana.

15.57 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Valmiuslaki on tärkeä, merkittävä ja oikeastaan aika kiireellinenkin. Kriiseissä tiedottamisen tärkeys korostuu. On tärkeää, että saadaan oikea-aikaista tietoa kansalaisille, kuntiin, sairastuneille, terveysasemille, apteekkeihin, ihan kaikkialle. Se on erittäin tärkeää.

Myös lääkkeiden saanti on turvattava — oli tilanne mikä tahansa, lääkkeiden saanti on turvattava. On myös mietittävä sitä, että lääkkeitä tulee aika paljon myös ulkomailta, niin että tämä tuontiasiakin pitää miettiä, jos kriisi pitkittyy. Ei voi olla semmoista tilannetta, että lääkkeet loppuvat. Siitä on tosi tärkeää huolehtia, ja nythän on tarkoitus, että siitä myös huolehditaan.

On varmaa, että tämä ei välttämättä ole vielä kuukaudessa ohi eikä kahdessa tai kolmesakaan. Kukaan sitä ei voi varmaksi tietää, kuinka kauan tämä kestää. Sen takia pitää varustautua myös tähän tulevaan. Ja on myös huolehdittava sitten jatkosta, elikkä siinä vaiheessa, kun tämä kriisi alkaa olla ohi, myös jatkohoidosta on tärkeää huolehtia ja muistaa siihenkin panostaa ihan kunnolla niitä rahoja.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

15.58 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tehtävämme on yhdessä suojella ihmisten henkeä ja elämää. Olemme havahtuneet viime aikoina siihen, että yhteiskuntamme on kovin hauras, maailma on hauras. Perustuslakivaliokunta esittää yksimielisesti, että valtioneuvoston asetus jää voimaan lukuun ottamatta 5 §:ää, joka koskee terveydenhuollon henkilökunnan työvelvoitetta. Palaamme siihen, kun asia ehditään valmistella riittäväällä tavalla. Lämmin kiitos puheenjohtajallemme Johanna Ojala-Niemelälle valiokunnan selkeästä johtamisesta tässä haastavassa tilanteessa. Kiitos kaikille valiokuntatovereille yksituumaisesta työskentelystä tuolla maan uumenissa isänmaamme hyväksi.

Valmiuslaki ollaan ottamassa käyttöön ensimmäistä kertaa sotien jälkeen. Lain käyttönotossa on kysymys ihmisten perusoikeuksien merkittävästä rajoittamisesta ja jopa si-
vuuttamisesta. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos pitää kokonaistilannetta vaarallisena erityisesti vanhuksille ja sairaille. Perustuslakivaliokunnan mielestä valmiuslakia ei voida ottaa käyttöön kevein perustein. Se on viimeisiä keinojamme, kun viranomaisten toimivaltuudet eivät riitä.

Olemme vakavassa tilanteessa. Korona on yllättävä ja nopeasti kehittyvä tauti, jonka WHO on julistanut pandemiaksi, ja se pitää tautia vaarallisena. Se rinnastuu erityisen vakavaan suuronnettomuuteen ja sen poikkeavan suureen uhrimäärään. Huoltovarmuus on vaarantumassa esimerkiksi lääkehuollon osalta. Olemme jo lähellä kotoperäisen, vaarallisen epidemian kynnystä.

Presidentti ja valtioneuvosto ovat todenneet Suomen poikkeustilan. Suomessa on toimitu koko ajan suunnitelmallisesti ja oikea-aikaisesti. Suuret kiitokset hallitukselle määrätietoisesta toiminnasta tämän kriisin aikana. Perustuslakivaliokunta on tänä aamuna arvioinut poikkeustilanteen perustelluksi.

Meille on asetettu viranomaisten toimesta jo nyt monia rajoituksia tartuntatautilain perusteella. Nämä rajoitukset vaativat meiltä kaikilta kestävyyttä ja kärsivällisyyttä. Tartuntatautilaki ei kuitenkaan mahdollista kaikkia tarpeellisia toimia ihmisten suojelemiseksi ja tilanteen hallitsemiseksi. Terveydenhuoltojärjestelmä tulee pitää toimintakykyisenä, ja työntekijät tulee suojella terveisinä, jotta voimme pelastaa ihmishenkiä.

Valmiuslaki on säädetty poikkeuslaiksi. Perustuslakivaliokunnassa totesimme, että valmiuslain soveltamiskynnys tulee pitää erityisen korkeana. Valtioneuvoston tulee tehdä asetus lain jokaisesta kohdasta erikseen. Nämä asetukset eivät ole voimassa jatkuvasti vaan lyhyen ajan kerrallaan, niin kuin nytkin toteutuu. Eduskunnan tehtävä on arvioida jokaisen asetuksen oikeasuhtaisuus tavoitteisiin nähden kulloisenkin tilannekuvan mukaan.

Kun olemme poikkeusoloissa, rajoitamme esimerkiksi koulutuksen järjestäjien velvollisuuksia, jotta voimme turvata sitä, mikä on vielä arvokkaampaa: suojelemme ainutlaatuista elämää. Esimerkiksi perusopetuslaki ei anna riittäviä valmiuksia ja valtuuksia etäopetukseen ja vapaan sivistystyön laissa on rajoituksia sen toteuttamisen suhteen. Valmiuslain ja asetuksen tuomia rajoituksia tarvitaan, jotta selviämme käytännön elämästä poikkeavissa oloissa.

Arvoisa herra puhemies! Maailma ei ole tämän jälkeen entisensä. Korona ei tule olemaan viimeinen pandemia tai epidemia tässä pieneksi tullessa, verkostoituneessa maailmassa. Koska odottamattomissa tilanteissa on aina liikkeellä monenlaista tietoa ja myös harhaanjohtavaa tietoa, poikkeusolojen perustelut tulee esittää ja viestittää hyvin selkeästi, virkavastuulla. Kansalaisilla on paljon kysymyksiä. Tarvitsemme viranomaisten selkokielistä viestintää ja ohjeistusta, jotta asian vakavuus ymmärretään joka puolella maata. Mei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

dän tulee välittää ihmisille turvallisuudentunnetta. Jokainen ihminen on mittaamattoman arvokas.

Ilmassa lentää myös muita arvaamattomia mustia joutsenia. Maailmantalous ja Suomen talous sukeltavat alaspäin. Tarvitsemme nyt järeitä toimenpiteitä esimerkiksi yrittäjyyden, elinkeinoelämän, ruuantuotannon ja perheiden tukemiseksi. Tarvitsemme talouden monipuolisia elvytystoimia. Meidän tulee nyt ratkaista käsillä olevat haasteet ja toimia lasten, nuorten, vammaisten, sairaiden ja ikääntyvien suojelemiseksi. Jälkeenpäin meidän tulee arvioida toimiemme ja päätöstemme vaikuttavuus ja oppia tästä kriisistä. Meidän tulee vahvistaa yhteiskunnan kestävyyttä pitkällä aikavälillä. Meidän tulee kehittää jatkossa terveydenhuollon järjestelmää niin, ettei jokaisen pandemian tai epidemian vuoksi maatamme tarvitse asettaa poikkeustilaan, joka tulee pitää viimeisenä toimenä kansalaisten suojelemiseksi. Nyt olemme kuitenkin tällaisessa tilanteessa — josta selviämme yhdessä.

16.06 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Viime viikot ovat olleet todella poikkeukselliset. Maassamme vallitsee koronavirustilanteen vuoksi poikkeustila, joka mullistaa yhteiskuntaamme monella tavalla. Tämän on nyt myös perustuslakivaliokunta vahvistanut. Olemme päättämässä valmiuslaissa säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta ensimmäistä kertaa ikinä, ja se osoittaa, miten todella poikkeuksellisen vakavassa tilanteessa viheliäisen viruksen kanssa olemme, ja niin on koko maailma. Hallitus linjasi asiantuntijoiden näkemyksiin perustuvan huolellisen harkinnan pohjalta mittavan listan järeitä toimia, joilla suojataan kansalaisia sekä turvataan yhteiskunnan ja talouselämän toimintaa.

Kuten täällä on todettu, on tärkeää, että hallituksella on jatkuvasti käytössään päivittyvä ja laajaan tutkimustietoon perustuva tilannekuva taudin leviämisestä. On myös tärkeää, että koko eduskunta pidetään ajan tasalla tilanteen kehittymisestä ja tarvittavista lisätoimista. Selviämme tästä kriisistä, kun soudamme eduskuntana samaan suuntaan. Perustuslakivaliokunnan huolellinen työ ja yksimieliset mietinnöt ovat hyvä pohja tälle työlle.

Arvoisa puhemies! Samalla kun teemme välttämättömiä toimia koronaviruksen leviämisen hillitsemiseksi, meidän on varmistettava, että toimien vaikutukset ihmisten arkeen ja toimeentuloon eivät ole kohtuuttomia. Tästä tulee nyt paljon huolestuneita kysymyksiä, joihin meidän pitää pystyä tarjoamaan vastauksia. Kuntia ja niiden henkilökuntaa on tuettava siinä, että ne pystyvät suoriutumaan tehtävistään. Opetuksen järjestäminen etänä on valtava ponnistus opettajille ja muulle opetushenkilökunnalle. Perheissä etätyön ja lasten koulunkäynnin yhdistäminen on haastava yhtälö. On myös muistettava, että kaikille koti ei ole turvallinen paikka. Lasten ja nuorten hyvinvointi on pystyttävä turvaamaan myös poikkeustilanteessa. Nyt tarvitaankin kunnille selkeitä ohjeistuksia, jotta voidaan vähentää epä-tietoisuutta ja turvata kansalaisten yhdenvertaisuus. On myös tärkeää, että hyvät käytännöt saadaan jaettua, kun kunnissa painitaan samojen ongelmien kanssa. Emme tiedä, kuinka pitkään tämä poikkeustilanne tulee kestämaan.

Arvoisa puhemies! Kannan huolta myös ihmisten toimeentulosta. Korona iskee erityisen kipeästi pienyrittäjiin. Esimerkiksi kulttuurialalla koronaviruksen aiheuttama poikkeustilanne on tukala. Monen pienen yrityksen toiminta on nyt vaakalaudalla. Onkin tärkeää, että löydämme erilaisiin tilanteisiin toimivat tukimuodot. Sosiaaliturvaan on viipymättä tehtävä tarvittavat muutokset, jotta se tarjoaa turvaa myös tässä poikkeustilanteessa, ja tämä kriisitilanne avaa myös mahdollisuuden arvioida perusturvan uudistustarpeita uudesta näkökulmasta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

Tarvitsemme monia toimia ihmisten taloudellisten huolten ja ahdingon helpottamiseksi. Tänä opetusministeri Li Andersson on todennut tiedotustilaisuudessa, että vaikka varhaiskasvatuslain mukaisista maksuista päättävät edelleen kunnat, pidetään erittäin toivotavana, että maksuja ei tässä vaiheessa peritä. Tämä todella toisi tärkeää helpotusta perheiden taloudelliseen tilanteeseen. Ja esimerkiksi kulttuurialan freelancereiden tilannetta on ehdotettu helpotettavaksi siten, että osoitettaisiin heille 1—3 kuukauden apurahoja. Näitä kaikkia keinoja meidän tulee nyt harkita ja ottaa käyttöön.

Arvoisa puhemies! Valmiuslain toimivaltuuksien käyttöönotto on poikkeuksellinen toimi, jolla halutaan hidastaa taudin leviämistä ja suojella vanhuksia ja muita haavoittuvassa asemassa olevia taudilta, joka voi olla heille kohtalokas. On tärkeää, että menettelyt tehdään kiireestä huolimatta huolella. Samaan aikaan kun hoidamme akuuttia kriisiä, on valmistauduttava myös siihen, miten näistä rajoituksista aikanaan hallitusti luovutaan ja miten varmistamme yhteiskunnan toimimisen niin poikkeustilassa kuin sen jälkeen niin hyvin kuin mahdollista. Kuten täällä salissa useampi on todennut, kriisitietoutta tarvitaan, jotta ihmiset nyt todella ymmärtävät, että jokaisen on kannettava vastuuta rajoittavien toimien noudattamisessa ja sosiaalisten kontaktien välttämisessä. Samalla meidän on pystyttävä luomaan uskoa ja toivoa siihen, että tästä poikkeustilasta ja kriisistä selvitään, ja kannustettava ihmisiä jatkamaan mahdollisimman normaalia elämää niissä rajoissa, joissa se tällä hetkellä on mahdollista.

16.11 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos perustuslakivaliokunnalle valmiuslain käyttöönottoasetusten tarkastelusta ja siihen liitetystä arvokkaista huomioista. Perustuslakivaliokunta katsoo, että valmiuslaissa säädetyt edellytykset ehdotettujen toimivaltuuksien käyttöönotolle täyttyvät. Kokonaistilanteen perusteella on nyt täysin selvää, että kansainvälisen pandemian torjuminen, sairastuneiden hoitaminen sekä väestön suojaaminen eivät ole hallittavissa tavanomaisen lainsäädännön kautta. Tarvitaan siis poikkeuksellisia toimia.

Puhemies! Viime kädessä on kyse siitä, että rajoitamme, koska haluamme turvata vielä jotain tärkeämpää. Rajoitamme esimerkiksi kiireettömien hoitojen järjestämisvelvollisuutta, rajoitamme oikeutta lähiopetukseen, rajoitamme rajaliikennettä, matkustamista ja yleisötilaisuuksia, poikkeamme vuosilomaa ja työaikaa koskevista säädöksistä. Käymme käsi käsi moniin pyhiin kansalaisoikeuksiin. Kohdistamme rajoituksia ja poikkeamia siksi, että turvaamme ihmisten terveyttä. Se on kaiken lähtökohta.

On selvää, että uhkakuvia leijuu myös terveydellisten huolien ulkopuolella. Ihmisten toimeentulo, työllisyys ja yrittäjyys uhkaavat painua hallitsemattomaan kierteeseen. Siksi on täysin selvää, että koronatsunami ei ole pelkästään terveyteen liittyvä virus vaan se on myös talousvirus, yhteiskuntaa lamaannuttava virus.

Puhemies! Perustuslakivaliokunta on nyt tehnyt johtopäätökset toimivaltuuksien käyttöönotosta. Se on tärkeä askel sille, että kiirehdimme ja voimistamme yhteiskunnallisia toimia, jotka ovat täysin välttämättömiä. Nyt ei siunailu tai tilanteen päivittely riitä vaan on käytävä taistoon. Se taisto onnistuu parhaiten niin, että noudatamme viranomaisten ohjeita ja käyttäydymme vastuullisesti. Se vastuullisuus on välittämistä sekä kanssaihmisistä että itsestä. Vastuullisuus on myös sitä, että eduskunta käy yhteisellä rintamalla poikkeuksellisiin ja tarpeellisiin toimiin.

Puhemies! Olemme saaneet listan niin sanotuista kriittisistä aloista. Lista on tärkeä ja kattava. Itse näen kuitenkin, että kriittisiä aloja ovat kaikki ihmiset ja kaikki toimijat. Suo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

mi on täynnä sankaritekoja. Niitä tekoja tarvitaan nyt kaikkialla, olkoot ne lapsiin, ikäihmisiin tai yrittäjiin liittyviä, siis tekoja ihmisten puolesta. Vaikka meillä kaikilla on huoli, luotan suomalaisiin. Me olemme kansa, jota vaikeat ajat yhdistävät, ja kuljemme pystypäin tämänkin ajan läpi. Meitä on ennenkin koeteltu, ja olemme aina jaloillemme nousseet.

Puhemies! Arvostan sitä, että täällä on kaksi osaavaa ministeriä paikalla. Kuntien tilanne monien muiden asioiden ohella huolestuttaa. Kysyisinkin kuntaministeri Paaterolta: mitkä ovat kuntien valmiudet kohdata tätä kovin poikkeuksellista tilannetta niin terveydenhoidon kuin taloudellisten edellytysten osalta?

16.16 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Meille suomalaisille rakkaassa vanhassa virressä sanottiin näin: ”Kun on turva Jumalassa, turvassa on paremmassa.” Kehotankin kaikkia niitä, joille tämä sopii, rukoilemaan isänmaallemme varjelusta ja suoja.

Puhemies! Tällä on eilen ja tänään kuultu hyviä ja vastuullisia puheenvuoroja. Se kertoo siitä, että huoli on yhteinen ja ymmärrys välittömästä vakavien ja vaativien toimenpiteiden tarpeellisuudesta on myös yhteinen. Tätä keskustelua on eilen ja tänään hyvin monipuolisesti käyty, eikä tämäkään asia, jonka nyt mainitsen ole jäänyt huomiotta edustajilta, mutta nostan nyt vielä keskusteluun ja ministereiden huomioon vähävaraisten tilanteen, erityisesti niiden, joiden elämä ja syöminen on leipäjonojen varassa, sekä ne yksityishenkilöt, jotka ovat ulosoton kohteena. On myös paljon pienituloisia perheitä, joiden lapsien ainoa lämmin ruoka on koulussa tarjottava ateria.

Meidän onkin kaikin tavoin turvattava ruoka-apua antavien toimintaedellytykset. Leipäjonosta saatu ruokakassi on monelle ainoa ruoka, jonka he saavat hankittua. Ilokseni olen laittanut merkille, että nämä ruoka-apua antavat yhdistykset ja kirkko ovat varsin ripeitä ja ketteriä. He ovat jo omatoimisesti luoneet erilaisia malleja, joiden kautta he ikään kuin huomioivat tämän tilanteen ja vastaavat näihin sanitaatiovaateisiin omatoimisuudella ja valmistavat näitä ruokakasseja etukäteen ja sitten vain ojentavat ne niitä tarvitseville. Ei synny juurikaan lähikontaktia, ei juurikaan jonoja. Minusta aivan huikeaa toimintaa.

Sitten nämä tuhannet ulosotossa olevat henkilöt, joiden työtilanne on muuttumassa, ne, jotka tulevat lomautetuksi tai irtisanotuksi: Heidän kohdallaan on keskeytettävä ulosotto-toimet määräajaksi, jotta he saisivat mahdollisuuden asioidensa järjestelyyn. Monen ulosotossa olevan selviäminen on kiinni maksusuunnitelmasta, jonka he ovat tehneet. Monen ulosotossa olevan koko elämänhallinnan kannalta maksusuunnitelman noudattaminen on ehto sille, että he saavat asiansa järjestykseen.

Sama koskee myös niitä, jotka ovat yksityishenkilön velkajärjestelyssä. Myös näiden henkilöiden kohdalla tulisi maksusuunnitelma-aikatauluissa nyt joustaa, jos edessä on lomautus tai työttömyys. Kuten kaikki tiedämme, jos ei pysy velkajärjestelyn maksuohjelmassa, niin ohjelma raukeaa ja kaikki, mitä siihen saakka on maksettu, myös raukeaa. Oikein toivon ja katson, että ministeriryhmässä käynte läpi näitä asioita, koska nämä ovat oikeasti inhimillisiä tragedioita.

Arvoisa puhemies! Nyt jos koskaan on lähimmäisyhteiskunnan aika. On inhimillisyyden aika, jossa itsekkyyks ja omat oikeudet laitetaan sivuun ja luodaan katse ympäristöön: voisinko minä olla apu lähimmäiselleni? Tämä poikkeustila avaa meille kaikille mahdollisuuden auttaa siellä, missä tarpeen näemme.

Muutama ajatus vielä, arvoisa puhemies. Tämä kriisi on nostanut esiin sen todellisuuden, että tärkeimpiä kansallisia prioriteetteja on oltava omavaraisuuden turvaaminen kaikissa mahdollisissa tilanteissa. Tämä vaatii sen, että käymme huolella läpi ne muutostar-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

peet, jotka nostavat omavaraisuusastettamme. Se keskustelu, jossa me pohdimme esimerkiksi maatalouden tukemisen tilaa, ei voi olla sellainen, jossa me pohdimme maatalouden tukemista jotenkin yhdenvertaisena jonkun toisen tuen kanssa, koska maatalouden tukemisessa on kyse suomalaisesta ruuasta, sen yhä edelleen tuotannossa pysymisestä ja loppupeleissä omavaraisuudesta.

Sitten on näiden välttämättömyyshyödykkeiden valmistaminen Suomessa, tai jossakin, esimerkiksi Kiinassa tai Intiassa. Eri tuotteiden valmistaminen Suomessa voi olla kokonaisarvioinnissa lopulta kannattavampaa kuin komponenttien valmistuksen siirtäminen jonnekin Suomen ulkopuolelle. Vai mitä olette mieltä, edustajat: olisitteko valmiit maksamaan muutaman kympin enemmän puhelimesta, jos sen komponentit valmistettaisiin täällä Suomessa? Kaikki se rahti, kun niitä kuljetetaan ympäri maailmaa, jäisi pois. Käytännössä suomalainen siinä menestyisi. Tämä on vain yksi asia, mutta näitä on tuhansia, jotka tämä kriisi jollakin tavalla nostaa näkökenttäämme, ja näistä voisimme keskustella.

Viimeisenä, arvoisa puhemies: Haluaisin haastaa suomalaisen yritysmaailman talkoisiin. Täällä on tänään nostettu edustaja Kauman toimesta ja muiden toimesta ulkosuomalaisten tilanne. Haastankin nyt yritysmaailman talkoisiin, erityisesti ne suuryritykset, joilla on mahdollisuus oman yksityislentokoneen käyttöön. He voisivat auttaa ulkosuomalaisia palaamaan kotimaahan järjestämällä avustuskenttoja. Poikkeusolot vaativat poikkeuksellisia keinoja. Tämä olisi hyvää kotimaista toimintaa ja varmasti suuryrityksille pitkällä juoksulla kannattavaa ainakin imagollisesti. — Kiitos.

16.23 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Hallitus on tehnyt, voi sanoa, poikkeuksellisen voimakkaita toimia suojellakseen kansalaisten terveyttä ja henkeä. Osana tätä kokonaisratkaisua tänne eduskuntaan on tuotu valtioneuvoston asetus koskien valmiuslain tiettyjen pykälien aktivoimista, käyttöönottoa.

Voi sanoa, että poikkeuksellisinakin aikoina, niin kuin nyt elämme, on äärimmäisen arvokasta, että suomalaiset päätöksentekijät kykenevät yksituumaisuuteen ja voivat jakaa yhteisen tilannekuvan. Niin näyttää olevan nyttenkin, ja voi sanoa, että tämä maataamme ja voi sanoa koko maapalloa koskettava kriisi on myös yhdistänyt päätöksentekijöitä ja kykenemme myös vaikeisiin ratkaisuihin. Tämä näkyy myös siinä, että perustuslakivaliokunta käsitellessään ja tehdessään tätä mietintöä on pystynyt yksimieliseen mietintöön.

Valtioneuvosto on 16.3.2020 oltuaan yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa todennut maassa vallitsevan poikkeusolot. Poikkeusolot on todettu vallitsevan kahdessaakin mielessä: Valmiuslain 3 §:n 5 kohdan mukaan meitä uhkaa sellainen epidemia, pandemia, joka vaatii erityisiä toimenpiteitä ja poikkeusolojen toteamista. Samalla valtioneuvosto yhdessä tasavallan presidentin kanssa on myös todennut, että yhtä lailla valmiuslain 3 §:n 3 kohta, joka koskee taloudellista kriisiä, on tällä hetkellä meitä koskettava.

Nyt käsittelyssä olevat ja perustuslakivaliokunnan mietinnönkin käsittämät asetuksen kohdat ovat kuitenkin sellaisia, että ne on päätetty aktivoida ja voidaan aktivoida vain tämän 5 kohdan epidemia-/pandemiaperusteen perusteella. Voisi sanoakin, että tällaisessa tilanteessa kansalaisten terveyden ja hengen suojeleminen on ilman muuta se ensisijainen toimenpide, johon kaikin välttämättömin toimin tulee ryhtyä.

Silti ei voi ollenkaan väheksyä sitä taloudellista ahdinkoa, joka tästä väistämättä näyttää seuraavan. Moni pienyrittäjä on nytten suurissa vaikeuksissa. Toiminta on uhattuna, ja samalla moni työpaikka on Suomessa uhattuna. Siksi on äärimmäisen tärkeää, että me voimme välittää tästä salista myös viestin suomalaiselle elinkeinoelämälle, pienemmille ja suu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

remmille yrityksille, että nyt juuri tällä hetkellä on tärkeää, että me pidämme Suomen talouden rattaat pyörimässä ja kaikki ne toimialat, joita nämä koronaviruksen aiheuttamat ongelmat eivät välittömästi koske, voivat normaalisti jatkaa toimintaa ja että yrityksissä ja työpaikoilla tehdään kaikki ne toimenpiteet, jotka vaaditaan tämän viruksen leviämisen ennaltaehkäisemiseksi, mutta kaikilla muilla tavoilla toimintaa voidaan jatkaa yrityksissä ja sillä tavalla pitää Suomen talous pystyssä.

Tänään saimme Suomen Pankin ennusteen, että meidän bkt:n, siis kansantuotteen, arvioidaan tänä vuonna laskevan 1,5—4 prosenttia. Tämä ennuste kertoo sen, kuinka epävarmaa aikaa elämme. Voi sanoa, että hyvin iso on tämä haarukka, mitä voi tapahtua vielä, ja nyt meidän päättäjien tehtävä on tehdä kaikkemme, jotta voimme rakentaa paitsi sillan tämän vaikean ajan yli suomalaisille yrityksille myös sillan sitten uuteen kasvuun.

Haluan kiittää hallitusta niistä toimenpiteistä elinkeinoelämän ja suomalaisen talouden tukemiseksi, joita on jo ilmoitettu ja tiedotettu ja joita vielä tiedämme, että on tulossa. Nyt on välttämätöntä antaa sellainen viesti, että valtiolta tulee tekemään kaikkensa, että suomalaiset terveet yritykset pysyvät pystyssä ja pystyvät jatkamaan toimintaansa tämän kriisin jälkeen ja jatkamaan työllistämistä. Tiedän, että kaiken tämän varmasti hallitus tulee tekemään ja tuomaan myös tänne eduskuntaan ne toimenpiteet, joilla näin tullaan tekemään.

Elämme poikkeuksellisia aikoja tässäkin mielessä, mutta haluan päättää tämän puheeni siihen, että olen varma, että tästäkin me selviämme. Suomi on todettu monella mittarilla maailman, voi sanoa, parhaaksi valtioksi, myös hallinnon osalta. Me kykenemme tämän-tyyppisiä kriisejäkin sietämään. Se koettelee meitä, mutta kun me yhdistämme voimamme niin päätöksenteossa kuin kansakuntana muutenkin, me tulemme varmuudella selviämään tästäkin ja pääsemään jonkun ajan kuluttua tämän kriisin yli ja sen ohi.

16.29 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Otin jo viime yönä puheeksi täällä, että jos ei yrityksiä tueta, niin ehkä tämä pandemian aiheuttamien kuolemien määrä on pienempi kuin yritysten konkurssien myötä ja työpaikkojen menettämisen vuoksi tulevat itsemurhatapaukset. Olen vähän aavistuksen huolestuneena kuullut tässä muutamista puheista, että ruvetaan jakamaan paketteja niin sanotusti perustulotyyppisesti ihmisille, ja toivon, että tällaiseen hommaan mietitään vähän tarkempaan sitä juttua. Vaikka ajatuksenahan se on hyvä kyllä, ongelma on se, että se on niin iso, valtava summa rahaa, millä pystyttäisiin tukemaan yrityksiä, että yritykset pystyvät pitämään ne työntekijät vielä edelleen töissä, mutta jos siinä käy niin, että ne yritykset kaatuvat siitä ympäriltä pois, niin me joudumme maksamaan edelleen sitä tukea, mitä on aloitettu maksamaan. Meidän ainoa vaihtoehto selvitä tästä asiasta on todellakin niin — ei sen takia, että olisin sydän yrityksiä kohtaan — että ne toimintaedellytykset jatkuvat myös tulevaisuudessa.

Todella iso huoli on tullut pk-sektorin yrittäjiltä siitä, millä tavalla pystytään varmistamaan, etteivät nämä kaikki tuet ja vastaavat kuitenkin ajaudu sitten isojen yritysten hyödyksi. Eli käytännössä katsoen joka ikisellä pk-sektorin yrittäjällä, jonka kanssa olen jutellut, kaikilla on näkemys siitä, että mitenkähän heitä nyt tässä kuitenkin autetaan. Tässä koko järjestelmässä on vähän se huono puoli, että nyt esimerkiksi Finnveran takaukset tiiputetaan siihen, että Finnvera voi lainoja taata 80 prosenttia, mutta tällä hetkellä aika monella on vaikeus löytää sitten myös se 20 prosenttia siihen lainanottokapasiteettiin omasta talostaan tai vastaavasta, koska tilanne ja ongelma on se, että kaikilla ei ole välttämättä edes sitä taloa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

Monta kertaa tämä homma menee niin, että joku aloittaa jonkun homman ja hän tarvitsee määrätyn verran rahaa siihen homman aloittamiseen. Sitten hän on kasvattanut sitä yritystä, ja hänelle on tullut ne työntekijät mukaan. Nyt hän on ihan eri tilanteessa, koska silloin hän on saattanut aloittaa niin sanotusti tuhannella eurolla sen yrittämisen ja pikkuhiljaa on mennyt, ja nyt pitäisi löytyäkin sitten kymmeniätuhansia, joilla maksaa esimerkiksi kolmen neljän ihmisen palkkoja puolen vuoden ajan. Tällaisella ihmisellä, yrittäjällä, joka esimerkiksi asuu vuokralla, eli hänellä ei ole sitä taloa, minkä hän voi pantata siihen, ei ole mitään reaaliomaisuutta, minkä hän voisi laittaa sen 20 prosentin takaukseksi. Elikkä se tarkoittaa, että hän ei tule saamaan Finnveran kautta sitä takausrahaa näillä ehdoilla, jos ei tähän jonkunnäköistä muutosta muuteta niin, että vaikka sitoudutaan siihen, että sillä maksetaan palkkoja, [Puhemies koputtaa] jolloin saisi esimerkiksi 100 prosenttia. — Kiitos.

16.32 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Elämme tosiaan poikkeuksellista aikaa koko maailmassa koronaviruksen levitessä vauhdilla kaikkialle. Huoleni on niin Suomen ja Euroopan vanhusten luona kuin Syyriassa pakolaistilanteessa ilman hoitoonpääsyn mahdollisuutta olevien parissa.

Hengitystieinfektion oireet ovat useilla tavallisen hengitystieinfektion tapaiset, mutta noin joka kuudennella potilaalla tilanne voi johtaa viruspohjaiseen pneumoniaan ja osalla tehohoitoa vaativaan hengitysvajaukseen. Tehohoitoa tarvitsevien potilaiden määrä vaihtelee Kiinan noin 5 prosentin osuudesta Italian noin 10 prosenttiin. Tehohoidon tarve on varsin pitkä, noin 12 vuorokautta. THL on arvioinut, että Suomessa virus saattaisi tarttua noin 35 prosenttiin väestöstä. Näitä tarjolla olevia tietoja on käytetty pohdittaessa keinoja ja valmiuksia vastata riittävän hoitokapasiteetin tarjoamiseen. Valmiuslain avulla pystyy hallitus vahvistamaan terveydenhoidon kapasiteettia niin tilojen kuin henkilöstön osalta, ja muilla esitetyillä rajaustoimilla pystymme toivottavasti rajaamaan tartuntojen määrää ja niiden huippua ja näin säästämään ihmishenkiä.

Koronaviruksen aiheuttamat muutokset ja vaikutukset niin talouteen kuin ihmisten elämään näemme pitkällä aikavälillä. Nyt on oleellista tunnistaa ratkaisut viruksen leviämisen rajaamiseen ja riittävän hoitokapasiteetin ja huoltovarmuuden turvaamiseen sekä taloudelliset toimet yksilöiden ja yritysten selviämiseen akuutin kriisin yli. Perustulohan olisi tällaisessa tilanteessa hyvä turva yksilön toimeentulolle, ja toivon, että sitäkin ratkaisua voimme nopeasti edistää. Ennen sitä joudumme käyttämään olemassa olevia toimia.

Tartuntatautipäiväraha tulee kyseeseen silloin, kun henkilö on lääkärin määräämässä karanteenissa tai eristyksessä. Sairauspäiväraha korvaa alle vuoden kestävästä työkyvyttömyyden aiheuttamaa ansionmenetystä. Omavastuuaikoja tulisi tässä harkita, kuten esimerkiksi edustaja Suomela jo mainitsi. Painopiste lienee siirtymässä sairauspäivärahojen käytön puoleen, sillä esimerkiksi täällä Uudenmaan alueella oireilevat ohjataan jäämään sairastamaan kotiin ilman testausta, elleivät oireet pahene.

Hämmennystä on aiheuttanut ohjeistus olla kaksi viikkoa poissa töistä ulkomaanmatkan jälkeen. Jos etätyö ei onnistu ja ajanjakson palkasta ei pystytä sopimaan työnantajan kanssa, tällöin jakso on palkaton ja toimeentulo turvataan viime kädessä toimeentulotuen kautta.

Alkuun koronan vaikutukset ovat osuneet eniten matkailu-, ravintola- ja kulttuurialaan. Nyt arvellaan, että vähintään kolmannes palvelusektorin kysynnästä häviää. Myös tuotantoketjut ovat häiriintyneet. Vahinkojen suuruus on riippuvainen siitä, kuinka nopeasti virusepidemia saadaan talttumaan. Elvytystoimia tullaan tarvitsemaan paljon myös viruksen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

torjunnan hellittäessä. Nyt tulisi turvata elinkelpoisten yritysten ja yhdistysten pysymistä pystyssä ja työpaikkojen säilymistä.

Vaikka yrityksissä onnistuisimmekin, vaikuttaa maailmanlaajuinen pandemia taloustilanteeseen niin rajusti, että työttömyyden kasvu tulee lisäämään asumistuki- ja toimeentulotukimenoja. Myös käsittelijöiden tarve tulee kasvamaan, ja tähän joudumme reagoimaan nopeasti.

Aiemmin mainittujen lisäksi kunnat ovat poikkeustilanteessa kovilla niin henkilöstön riittävyyden turvaamisessa kuin taloutensa puolesta. Verotulot laskevat jo ennestään heikossa jamassa olevien kuntien kykyä pärjätä peruspalveluiden laadukkaassa toteutuksessa ja työnantajina. Tervetullut linjat päivähoitomaksujen mahdollisesta perumisesta niiden lasten osalta, jotka jäävät kotihoitoon, ei tässä tilanteessa voi jäädä kuntien kontolle. On hyvä, että tarkennettua ohjeistusta varhaiskasvatukseen osallistumisesta on myös tiedossa.

Töitä ja ratkottavia haasteita hallituksella ja tällä kiitettävän yhtenäisellä eduskunnalla siis riittää valmiuslakipäätösten jälkeenkin.

Yksi huoleni koskee terveydenhoidon henkilöstön riittävyyttä. Osa henkilöstöämme on palaamassa kotimaihinsa, esimerkiksi Viroon, osa on sairastunut, osa joudutaan uudelleen kouluttamaan tehohoidon tarpeisiin. Omaiset ja hoivakotien ulkopuoliset toimijat, jotka ovat vanhustenhoidossa auttaneet ja kuntouttaneet, on tartuntariskin vuoksi rajattu pois. Meidän tulisi pian rekrytoida vapaaehtoisia, esimerkiksi nuoria ja varusmiehiä, avuksi vanhustenhoitoon, jotta turvaamme hoitohenkilökuntamme jaksamisen viruksen vaikutusajan mahdollisesti venyessä pitkäksi.

Suomessa lapset elävät keskenään hyvin erilaisissa oloissa. Kouluruokailut, koulu, harrastus ja kirjasto ovat monelle lapselle se turvallinen ympäristö. Kriisitilanne ja taloudellinen huoli kiristävät monen aikuisen jaksamista. Toivon, että kouluissa ja vapaaehtois- ja harrastustoiminnassa mietitään keinoja, joilla seurata ja tukea lasten hyvinvointia, vaikka fyysisesti lapsia ei tavatakaan.

Etäopetukseen toivon voimia ja kärsivällisyyttä niin opettajille kuin oppilaille ja opiskelijoille. Mitä nuorempi lapsi, sen realistisemmiksi kannattaa tavoitteet varmasti asettaa. Suomalaisen koulun vahvuus on aina ollut opettajan mahdollisuus mukautua kulloisenkin opetettavan tilanteeseen. Tämä on vaikeampaa etäopetuksessa. Toivon, että liikaa kuormitusta ja määrällistä kunnianhimoa vältetään, jotta etäopinnoista syntyy myös hyviä onnistumisen kokemuksia. Uskon, että paljon uutta ja hyvääkin voidaan tästä oppia, vaikka tilanne on raskas. Tsemppiä myös etätyövanhemmille, jotka lastensa opintoja tukevat!

Kiitos perustuslakivaliokunnalle huolellisesta työstä ja mietinnöistä valtioneuvoston nyt esittämiin valmiuslain käyttöönottoasetuksiin. Käytämme erityisen painavaa lakia ensimmäistä kertaa. Erityinen huolellisuus on siksi tarpeen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Otetaan tähän väliin ministeri Paateron vastaus Kivisaaren kysymykseen.

16.39 Kuntaministeri Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Millainen on kuntien taloudellinen ja toiminnallinen valmius, oli kysymys, ja täytyy todeta — varmaan te kaikki tiedätte — että hyvin erilainen. Kun meillä julkaistiin tämä raportti, missä oltiin käyty kaikkien kuntien tilanteet, taloudelliset ja kaikki muutkin tilanteet, niin eriytyminen näytti olevan jo siinä kohtaa hyvin suurta. Tässä äsken jo totesin, että lisätalousarviossa olemme jo luvanneet, että jollakin aikajaksolla arvioidaan, mikä on kuntien val-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

tionosuuksien tarve siitä syystä, että menoja tulee lisää ja tuloja tulee vähemmän, ja myöskin tämän yhteisöveron osuuden osalta.

Toisena näkökulmana on tämä asia, mitenkö meillä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus etenee, ja ehkä tässä kohtaa toiminnallisesti nähdään, kuinka tärkeätä on, että meillä tulevaisuudessa on niin sanotut suuremmat hartiat viedä tätä asiaa eteenpäin.

Sitten näitten kriittisten toimialojen kohdalta: On määritelty nyt, että meillä kuntapuolella näitä on, ja haluan mainita sen tässä siitä syystä, että näitten syiden takia meillä varhaiskasvatus pidetään auki, jotta meillä sosiaali- ja terveydenhuollon ja opetustoimen ihmiset voivat viedä sinne lapsensa, mutta myöskin energihuollon, jätehuollon, vesihuollon, ICT:n, yleisen infran ihmiset ynnä muut, jotka pitävät meidän yhteiskuntaa pystyssä. Tässä kohtaa pitää myöskin ajatella, että meillä on yksi julkinen hallinto, joka nyt on se toimija, jossa ovat valtio ja kuntapuoli yhdessä, ja tähän voimme luottaa.

16.41 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Suomi ei ole ollut poikkeusoloissa sitten sotien, eikä valmiuslakia tai vastaavia säädöksiä ole koskaan rauhan aikana käytetty. Kukaan meistä ei ole ollut vastaavassa tilanteessa aiemmin. Se tarkoittaa sitä, että tarve meidän vastuullisuudelle korostuu nyt entisestään.

Olen voimakkaasti sitä mieltä, että meillä pitää olla hyvin korkea kynnys valmiuslain mukaisten toimivaltuuksien käyttöönotolle. Samaa mieltä on perustuslakivaliokunta nyt tässä mietinnössään, jonka tänään olemme saaneet. Näitä toimivaltuuksia ei tule ottaa käyttöön kevein perustein, eikä niitä tule ottaa käyttöön pelkästään varmuuden vuoksi. Valmiuslain toimivaltuuksia ei voi ottaa käyttöön, ellei poikkeusolojen ole todettu vallitsevan. Nyt suhteessa valmiuslakiin kyse on hyvin laajalle levinneestä vaarallisesta kulkutaudista eli pandemiasta.

No, nyt valtioneuvosto on tällä viikolla yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa todennut maassa vallitsevan poikkeusolot, ja perustuslakivaliokunta on tänään jakanut tämän käsityksen. Tästä tilannekuvasta olemme käsittäakseni kaikki täällä samaa mieltä. On erittäin hienoa ja on tärkeää, että meillä vaikuttaa olevan yhteinen käsitys uhasta, sen vakavuudesta ja siitä, mitä toimia täällä eduskunnassa on nyt tehtävä, jotta pääsemme tämän poikkeustilanteen yli. Vaikka meillä on yhteinen tilannekuva, niin on tärkeää myöntää, että me joudumme toimimaan epävarmassa ja kiireellisessä tilanteessa. Silti ja erityisesti myös siksi pidän tärkeänä, että lainmukaisuus ja huolellisuus toteutuvat. Suomi on ja Suomen tulee olla oikeusvaltio myös tästä eteenpäin. Siksi ihmisten perusoikeuksia ei tule eikä voida tässäkään tilanteessa rajoittaa yhtään enempää kuin on välttämätöntä.

Arvoisa puhemies! Varmasti jälkikäteen voidaan huomata paljon, mitä olisi voinut tehdä paremmin. No, nyt me emme kuitenkaan voi jäädä odottamaan tätä, vaan meidän on toimittava parhaan saatavilla olevan tiedon ja parhaan ymmärryksemme mukaisesti. Tarve huolelliselle ja lainmukaiselle käsittelylle on tärkeää myös siksi, että tämä tilanne ja tämä prosessi tulee olemaan esimerkki myös tulevaisuudessa. Täällä eilenkin otettiin hyvin esille, että ilmastokriisin ja muiden kestävyysshaasteiden edessä voi hyvinkin olla niin, valitettavasti, ettei valmiuslakia nyt oteta viimeistä kertaa käyttöön. Siksi on tärkeää, että me nyt ensimmäisellä kerralla toimimme erittäin vastuullisesti.

Samaan aikaan juuri vastuullisuus on myös se syy, miksi me käsittelemme täällä valmiuslakia. Meidän tehtävämme on suojella ihmisten terveyttä ja hyvinvointia. Erityisenä huolena on koronaviruksen aiheuttama suuri kuormitus terveydenhuoltojärjestelmällemme. Meidän on nyt tehtävä ne toimet, jotka ovat välttämättömiä, jotta voimme suojella toi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

siamme, erityisesti riskiryhmiin kuuluvia kanssaihmiä. Siksi hallitus on tuonut nämä valmiuslain käyttöönottoasetukset eduskunnan käsittelyyn. Koronavirus vaikuttaa kuitenkin myös laajemmin yhteiskuntaan monin negatiivisin tavoin, ja on hyvä myöntää, että myös kriisin ehkäisemiseksi tehtävät toimenpiteet tulevat aiheuttamaan ongelmia. Sen takia myös minä haluan peräänkuuluttaa voimakkaita ja rohkeita toimia ihmisten hyvinvoinnin ja ihmisten toimeentulon turvaamiseksi. Tästä hyvänä esimerkkinä on täällä useassa puheenvuorossa esille tuotu ajatus perustulosta, edes sen väliaikaisesta käyttöönotosta.

Arvoisa puhemies! On hienoa, että eduskunta on yhtenäinen tässä vakavassa tilanteessa. Myös minä haluan kiittää siitä ja haluan kiittää lisäksi jokaista, joka omalla panoksellaan osallistuu koronaviruksen aiheuttaman vakavan tilanteen yli pääsemiseen. Itse ajattelen, että yhteiskunta on olemassa, koska yhdessä me olemme vahvempia kuin yksin, ja nyt poikkeusoloissa tämä konkretisoituu.

16.46 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Aivan ensiksi haluan sanoa, että minä luotan, että tästä kyllä selvitään erinomaisen hyvin. Suomalaiset ovat sisukas kansa, ja uskon, että me kaikki haluamme yhdessä päättäjinä tehdä kaiken sen eteen, että tästä vaikeasta tilanteesta jälleen selvitään.

Suomi ei ole ensimmäistä kertaa vaikeassa tilanteessa, ja aina on selvitty. Meillä on myös erinomaisen hyvä terveydenhuoltohenkilöstö. Me olemme tehneet pandemiasuunnitelmia, meillä on kokemusta pandemian hoidosta, ja meille myös koko ajan tulee tietoa — WHO, Euroopan tautivirasto, kaikki tuottavat meille ajantasaista tietoa. Me pystymme ennakoidaan paljon paremmin asioita kuin aikaisemmin, ja meillä on käytössä maailman paras tieto. Me voimme lähteä luottavaisin mielin, mutta koko ajan tietenkin pitää hereillä olla ja koko ajan pitää tehdä tekoja.

Tällä hetkellä me täällä eduskunnassa käsittelemme valmiuslain käyttöönottoasetuksia. Kiitos perustuslakivaliokunnalle niiden nopeasta käsittelystä. Huomenna jatkamme eri sektoreiden soveltamisasetuksilla. Nämä asetukset ovat voimassa 13.4. asti.

Kuukausi on hyvä tarkastuspiste. Nimittäin silloin edellisen pandemian aikana, sikainfluenssan aikana vuonna 2009, rajoittamisvaihe kesti kolme kuukautta, 24.4.—27.7., ja sen jälkeen siirryttiin sitten lieventämisvaiheeseen. Koska tämä koronavirus näyttää nyt liikukuvan paljon nopeammin, kuukausi on hyvä tarkastelupiste. Tarkastelupiste siitäkin syystä, että me olemme ottamassa nyt niin sanotusti aika voimakkaat lääkkeet käyttöön. Siitä syystä meidän on hyvä katsoa moniakin asioita ja jo nyt miettiä sitä kuukauden päästä tulevaa aikaa, eli millä me arvioimme sitä, rajoittammeko me enemmän, jatkammeko me näitä lakeja, tätä käyttöönottoa, vai mitä me teemme, eli millä kriteereillä näitä valmiuslain rajoitustoimenpiteitä ja niiden vaikutuksia arvioidaan. On siis viimeistään kuukauden kuluttua arvioitava, ettei rajoittaminen mahdollisesti aiheuta enemmän haittavaikutuksia kuin itse tauti. Otetaan esimerkiksi lama: lama aiheuttaa paljon myös terveysvaikutuksia, se aiheuttaa monia vaikutuksia mutta myös terveysvaikutuksia. Siitä syystä meidän on mietittävä, että lääke, jonka nyt valitsemme, ei ole vakavampi kuin itse tauti.

No, sitten meidän on myöskin mietittävä sitä, jos näitä rajoituksia jatketaan — itse arvelen, että me todennäköisesti olemme sellaisessa tilanteessa, että me joudumme niitä jonkin aikaa jatkamaan, ja sen sanon siltä kokemukselta, kun olin siinä sikainfluenssassa mukana aikoinansa. Meidän pitää nyt jo miettiä suunnitelma, mitä se tarkoittaa. Nythän me joudumme aika lailla elämään niin, että samanaikaisesti estetään tautia ja samanaikaisesti tehdään tekoja. Se vaatii hyvin paljon tältä yhteiskunnalta, mutta tulee aika, jolloinka meidän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

on mietittävä, mikä on se seuraava vaihe, ja sen suunnitelman pitäisi lähteä jo nyt liikkeelle. Meidän on mietittävä, mikä on se seuraavan kuukauden tilanne, mitkä ovat ne ihmisten oikeudet, joiden pitää toteutua kaikesta huolimatta. Me olemme tänään esimerkiksi pohtineet tuolla sivistysvaliokunnassa koulun ja opetuksen ja varhaiskasvatuksen asioita. Meidän on mietittävä, miten yritykset pärjäävät, miten työpaikat saadaan säilymään, miten kunnat pärjäävät, mitkä ovat ne riskiryhmät, joihin erityisesti on kiinnitettävä tehostetusti huomiota vielä niidenkin tehostettujen toimenpiteiden jälkeen, mitä me nyt heille suunnittelempa.

Myöskin toivon, että pohditaan nyt jo sitä, mikä on noussut tässä minulle tullessa viesteissä aika monissa, tätä yli 70-vuotiaitten tilannetta. Pitää muistaa myöskin se, että meillä on hyvin paljon 70-vuotiaita henkilöitä, jotka ovat erittäin aktiivisia, jotka ovat, voi sanoa, paljon terveempiä kuin nuoremmat. Ymmärrän, että on ollut vaikea se kategorinen ikä, koska aina pitäisi lähteä siitä toimintakyvystä, mutta kyllä myös pitää pohtia sitten sitä, että ei aiheuteta taas sitten toisella tavalla niitä terveysvaikutuksia ja henkiseen jaksamiseen meneviä vaikutuksia.

No sitä, miten terveysalan henkilöstö riittää, miten he jaksavat, pitää miettiä. Tässä vain muutamia teemoja, joita nyt on pakko jo ruveta miettimään tänä päivänä.

Toinen teema, josta haluan muistuttaa, on järjestöt. Meillä on valtavan paljon vapaaehtoisjärjestöjä, meillä on paljon kansanterveysjärjestöjä, ja haluan tässä yhteydessä nostaa yhden suurimmista kansanterveysjärjestöistä, Suomen Sydänliiton. Meillä on hyvin paljon sydänsairaita henkilöitä, ja siitä syystä tänään Suomen Sydänliitto on julkaissut toimintasuunnitelmansa sydänsairaiden ja jäsentensä selviämiseksi. Se on siellä nettisivuilla. Me olemme lähestyneet myöskin järjestön jäseniä. Meillä on nyt jo kuukauden verran ollut siellä tarjolla tietoa, mitä tarkoittaa korona sydänsairaille, ja me tulempa myöskin organisoimaan eri puolilla Suomea meidän kenttäorganisaatiomme liikkeelle auttamaan ihmisiä ja tukemaan ihmisiä. Tässä on lähtökohta se, että me haluamme järjestönä olla mukana.

Kolmas teema, mistä haluan vielä tässä lopuksi sanoa, on taisteluväsymys. Kun tilanteen pitkittyessä se on auttamattomasti meillä edessä, sitä kannattaa estää nyt jo kaikin voimin. Se koskee, totta kai, terveysalan henkilöitä, se koskee yrityksiä ja organisaatioita, se koskee yksittäisiä kansalaisia, se koskee päättäjiä, se koskee meitä kaikkia. Pidetään huolta, että taisteluväsymys ei pääse yllättämään.

Haluan myöskin teille, arvoisat hallituksen jäsenet, hyvät ministerit, kertoa, että se kaikki tuki, mitä tarvitsette, täältä talosta kyllä tulee. Me olemme myös hengessä mukana. Vaikka me emme aina pysty sitä teidän taakkaanne kantamaan kokonaan, niin me otamme nurkasta kiinni. Siitä voitte olla aivan vakuuttuneita. [Puhemies koputtaa]

Vielä sanon sen, että vaikka olemme poikkeustilanteessa, niin pyritään elämä pitämään kuitenkin aivan tavallisena. — Kiitos.

16.53 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Ensimmäinen suomalainen koronavirustartunta todettiin HUS-alueella kolme viikkoa sitten. Potilas oli matkaillut Milanon alueella ja hakeutui hyväkuntoisena hoitoon flunssaoireiden takia. WHO julisti koronavirusepidemian pandemiaksi viikko sitten.

Tänään olemme ottamassa Suomessa käyttöön osan valmiuslain toimivaltuuksista. Viimeksi valmiuslakia on käytetty sota-aikana. Elämme poikkeuksellisia aikoja, ja silloin tarvitaan poikkeuksellisia toimia niin terveydenhuollossa, kunnissa kuin valtiontaloudessa. Suomen sairaalat ja terveydenhuolto valmistautuvat koronapotilaiden hoitoon. Koko jär-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

jestelmämme koeponnistettiin vuosien 2009—2010 pandemian aikana, ja kansallista varautumissuunnitelmaa pandemian varalle on päivitetty sen jälkeen. Haluan kiittää kaikkia tähän valmiustyöhön jo osallistuneita.

Arvoisa puhemies! Terveystieteiden ammattilaiset ovat olleet valmiudessa jo viikkojen ajan, ja valmiustoimia kiristetään parhaillaan ympäri Suomen. Etulinjassa ammattilaiset tekevät parhaansa, ja samaan aikaan kuntien valmiusryhmät urakoivat poikkeusolojen palvelujen järjestämiseksi. Kansainvälinen yhteistyö on ratkaisevassa roolissa tässä yhteisessä taistelussa uutta virusta vastaan. Suomi on tehnyt tiivistä yhteistyötä Euroopan tautiviraston ja Maailman terveysjärjestön kanssa. Koronavirukseen liittyvää tietoa päivitetään sitä mukaa kuin uutta tietoa maailmalta saadaan. Tilannekuva ja suositukset tarkentuvat jatkuvasti.

Arvoisa puhemies! Työskentelin Turun yliopistollisen keskussairaalan teho-osaston lääkärinä sikainfluenssan aiheuttaman pandemian aikaan alkuvuodesta 2010. Kiireetön leikkaustoiminta keskeytettiin tuolloin, ja kaikki sairaalat varautuivat poikkeusolojen mukaiseen toimintaan, aivan kuten nyt. Sikainfluenssaan Suomessa sairastui tuolloin noin 10 prosenttia väestöstä. Sairaalahoidon vaati noin 1 600 potilasta, ja heistä 44 kuoli. 52 prosenttia suomalaisista ehdittiin rokottaa sikainfluenssaa vastaan. Arvion mukaan nopea rokotekampanja ehkäisi tuolloin jopa 800 000 influenssatartuntaa ja säästi noin 50 suomalaisen hengen.

Kausi-influenssaan kuolee Suomessa satoja ihmisiä joka vuosi. Helmikuun alkuun mennessä noin miljoona suomalaista oli ottanut rokotteen sitä vastaan. Tällä hetkellä näyttääkin siltä, että kausi-influenssan huippu jää tänä keväänä laimeaksi. Tässä on varmasti osansa helmikuun aikana aloitetuilla koronaviruksen ehkäisytöillä, ja hyvä niin.

Arvoisa puhemies! Tämänkertaisen pandemian aiheuttajana on influenssan kaltaisia oireita aiheuttava uusi virus, koronavirus. Siihen ei ole lääkettä eikä rokotetta. Niitä vasta kehitellään. Koronaviruksen hoito on oireenmukaista. Tavoitteenamme on kaikin toimin rajoittaa uuden viruksen leviämistä väestön keskuudessa. Riskiryhmille tämä virus voi olla kohtalokas. Siksi tehokkaimmat suojaustoimet on kohdistettu heille. Tähän mennessä saadun tiedon valossa tämä virus on vaarallisempi kuin influenssa. Vaikka se aiheuttaa suuressa osassa vain lieviä oireita, se tulee olemaan kohtalokas tuhansille suomalaisille. Käsihygieniat, matkustuskiellot ja karanteenit tähtäävät viruksen leviämisen estämiseen Suomessa. Se on kriittinen tavoite, ja siihen tulee pyrkiä kaikin keinoin. Suomi näyttää saaneen noin viikon etumatkan moneen Euroopan maahan verrattuna. Se aika on käytettävä tehokkaasti hyväksi.

Arvoisa puhemies! Tässä taistelussa kotirintama on avainasemassa. Jokainen suomalainen voi osaltaan vaikuttaa koronaviruksen leviämisen rajoittumiseen Suomessa: pese kätesi, pidä turvaetäisyys toisiin ihmisiin ja noudata annettuja ohjeita. Nyt tarvitsemme ihan jokaista suomalaista koronanvastaiseen taisteluun. Suomalaiset ovat ennenkin selvinneet tiukoista tilanteista. Selviämme tästäkin yhdessä.

16.57 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Suomi kyllä selviää, ja voimme kutsua itseämme hyvinvointivaltioksi jatkossakin. Taputimme juuri ansaitusti suuresti arvostamalleni kansanedustajalle Erkki Tuomiojalle 50 vuoden arvokkaasta urasta eduskunnassa. On upeaa, että joukossamme on teitä, jotka tuotte tähän taloon perspektiiviä. Tilanteen vakavuudesta kertoo kuitenkin se, että tätä lakia ei ole Tuomiojakaan ollut aikaisemmin käsittelemässä — edes 50 vuoden aikana.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

Ensinnäkin valmiuslakia käsiteltäessä on pidettävä mielessä iso kuva. Tämä on inhimillinen ja taloudellinen kriisi, ei tavallista lainsäädäntöä vaan poikkeuksellista lainsäädäntöä. Koronan vuoksi ihmiset sairastuvat, taloutemme sakkaa, muun muassa lomautuksia ja irtisanomisia on jo nähty, ja kunnille tulee väistämättäkin poikkeuksellinen rooli. Ei ole yhtään asiaa, jota tämä asia ei Suomessa koskisi. Iso kuva on se, että toimimatta jättäminen tai nykytila eivät ole vaihtoehtoja. Ainoa vaihtoehto on reagoida, kun kyseessä on luonnon oma uhka.

On siedettävä nopeasti tehtyjä lakeja ja kyettävä muotoilemaan niitä yhdessä, jotta saamme pandemian haltuun ja tautihuippuja tasattua. Terveysturvallisuuden kantokyvyn turvaaminen on ensisijaista tässä oikeusvaltiossa, jotta apua tarvitsevat saavat apua. Nyt on osoitettava se suunta, miten pysymme jaloillamme tautihuiput. Me varaudumme tuntemattomaan ja perustamme ennakkointimme Kiinan, Italian ja Ruotsin tilanteisiin sekä muihin meihin verrattavissa oleviin tilanteisiin. Suomen arvostettu tutkimus ja osaaminen ovat nyt tositoimissa.

Arvoisa puhemies! Valmiuslain käyttöönotto on perusteltua. Olen istunut perustuslakivaliokunnassa kellarissa kuluneina päivinä, kun olemme käsitelleet tätä poikkeuksellista ja vaativaa lakia. Valiokunta on tehnyt työtä perusoikeuksiin, ihmisoikeuksiin ja oikeusvaltiooon nojaten tämän meille kaikille uuden lain käyttöön ottamisessa ensimmäistä kertaa. Kiitos puheenjohtajallemme, edustaja Johanna Ojala-Niemelälle, valiokunnan hyvästä johtamisesta. On tärkeää, että valiokunta on tehnyt jälleen yksimielisen mietinnön.

Suomessa vallitsevat poikkeusolot. Valmiuslain toimivaltuuksia ei tule ottaa käyttöön kevein perustein tai varmuuden vuoksi, kuten mietinnössäkään todetaan. Mietinnöstä käy ilmi, että näin ei nyt ole. Mietintö kuvailee, miksi poikkeuslainsäädäntöön voidaan ryhtyä tässä haavoittuvassa tilanteessa. Tartuntatautilaki on sisällöltään hyvä, mutta se ei nyt riitä pitämään terveydenhuoltojärjestelmäämme toimintakykyisenä, aivan kuten sosiaali- ja terveysturvallisuuden puheenjohtaja, edustaja Vehviläinen aiemmin totesi. Sen vuoksi on otettava käyttöön myös valmiuslain kohtia.

Iso kuva pitää muistaa myös muissa valiokunnissa ja eduskunnan keskusteluissa. Lähtökohtaisesti kukaan meistä ei halua säätää yhtään lakia, joka heikentää yhdenkään ihmisen oikeuksia. Tässä laissa me rajoitamme joidenkin ihmisten perusoikeuksia määräaikaaisesti sen vuoksi, että suojelemme niiden ihmisten henkeä, jotka ovat vaarassa. Tämä ei ole tavallista lainsäätämistä vaan ensimmäistä kertaa maamme itsenäisyyden aikana poikkeusoloissa tehtävää poikkeuksellista lainsäädäntöä.

Korona muuttaa myös maailmantaloutta pysyvästi, mahdollisesti. Yritykset vetävät tuotantoa Kiinasta jo nyt pakon edessä ja hyväksyvät kalliimman työn, kunhan se on laadukasta ja varmaa. Talouden iso kuva on muutoksessa, ja sitä on paikoin hyvin vaikea ennakoita. Tänään Suomen Pankki julkaisi ennusteensa, että korona voi tiputtaa Suomen bruttokansantuotetta jopa neljä prosenttia pahimman skenaarion mukaan. Tässä ennusteessa me liikumme samoissa luvuissa kuin finanssikriisin aikoihin, mikä kuvaa ajan kriittisyyttä. Meidän tulee arvioida joka päivä uudelleen, miten vakava uhka tästä viruksesta kohdistuu myös Suomen talouselämän perusteisiin, jotta osaamme varautua myös taloudellisesti riittävästi.

Suomessa vallitsevat poikkeusolot, mutta uskon, että yhdessä ennakoiden ja tutkittuun tietoon nojaten me selviämme. Valmiuslain käyttöönotto ei ole kenellekään meistä mukava päätös edes määräaikaaisesti, niin kuin lain luonteeseen kuuluu. Kiitos erityisesti oppositiolle siitä, että eduskunta on tilanteessa yhtä mieltä ja yhteen suuntaan olemme menossa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

17.03 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Katsomme maailmaa nyt erillä tavalla. Monen mielessä liikkuu kysymys: voiko tämä olla totta? Lentokoneet eivät lennä, rajoja suljetaan, monet kadut ovat tyhjentyneet ihmisistä, lapset eivät ole kouluissa. Olemme tottuneet elämään vapaassa yhteiskunnassa ja nyt olemme ottamassa käyttöön voimakkaasti ihmisten normaalia toimintaa rajoittavaa valmiuslakia. On selvä, että poikkeuksellisissa ajoissa tarvitsemme poikkeuksellisia ratkaisuja.

Kriisistä selviäminen ja ihmisten terveyden turvaaminen ovat nyt prioriteettimme, ja siksi tämä valtioneuvoston, tasavallan presidentin ja perustuslakivaliokunnan linja poikkeustilasta ja valmiuslain käyttöönotosta on oikea. Tähän herkästi tarttuvaan koronavirus-tautiin ei ole vielä rokotetta, ja ainut keino ehkäistä sitä on pitää ihmiset erillään. Tämä toimi on välttämätön, mutta meidän on silti edelleen oltava tarkkoja ja huolellisia, kun kyse on perus- ja ihmisoikeuksista. Näitä oikeuksia ei saa laittaa sivuun edes kriisin keskellä.

Rajoittaminen on nyt läämme. Samalla moni ihminen kuitenkin työskentelee ja on kontaktissa muiden ihmisten kanssa oman työnsä puitteissa. Kiitolliset ajatukseni ovatkin näiden ihmisten kanssa — terveydenhuollon ammattilaiset, varhaiskasvattajat, osa opettajista, poliisit ja niin edelleen. Meidän tehtävämme on myös suojella heitä.

Samalla kun hoidamme tätä akuuttia kriisiä, on meidän varauduttava jo tuleviin vaikutuksiin. Jo nyt monen ihmisen toimeentulo on menetetty. Moni yksinyrittäjä ja pienyrittäjä on katastrofaalisessa tilanteessa. Myös suuret työllistäjät ovat pulassa. Meidän tulee tehdä töitä näiden työpaikkojen säilyttämiseksi, jotta kriisin päättyessä meillä on taas työpaikkoja ja toimeentuloa mahdollisimman monelle ihmiselle. Vaille työtä jääneille on turvattava toimeentulo myös kriisin aikana. Olemme varmasti monet saaneet viestejä mitä erikoisimmista tilanteista, joissa ihminen on jäänyt tämän koronaviruksen lieveilmiöiden vuoksi satumusten summana kenties erikoiseen tilanteeseen ja on kokonaan ilman tuloja.

Koronavirus uhkaa ihmisten terveyttä, ja terveyttä uhkaavat epäsuorasti myös ne lieveilmiöt, jotka tästä kriisistä ja kriisinhoidosta aiheutuvat. Näitä ovat muun muassa toimeentulon häviäminen mutta myös esimerkiksi yksinäisyys. Haluan nostaa yksinäisyyden vielä esille, sillä kun jäämme neljän seinän sisään, jäädään myös paitsi monista tärkeistä ihmis-kontakteista. Monelle lapselle opettaja tai sosiaalityöntekijä on se turvallinen aikuinen, kun omassa kotona eivät ole asiat hyvin. Monella vanhuksella päivän ainoat rutiinit poistuvat nyt, kun harrastukset perutaan. [Arto Satonen: Se on totta!]

Minä uskon kuitenkin, että me onnistumme tässä kriisin torjumisessa ja inhimillisten vaikutusten pienentämisessä. Me tarvitsemme nyt luovia ratkaisuja. Meidän tulee kuunnella asiantuntijoita, ja meidän täytyy luottaa toisiimme.

17.07 Joonas Könttä kesk: Arvoisa herra puhemies! Olemme poikkeuksellisessa tilanteessa koronaviruksen johdosta. Valmiuslakien käyttöönotto on välttämätöntä. Tarvitsemme nyt kaikki keinot käyttöön, jotta selviämme tästä kansakuntana yhdessä.

Eduskunta on viisaudessaan säätänyt meille lait, jotka mahdollistavat reagoimisen myös koronaviruksen kaltaisen uhan edessä. Nämä lait edesauttavat kansalaisten turvallisuudesta huolen pitämistä niin hyvin kuin se tässä tilanteessa on mahdollista. Eduskunnan tuki hallitukselle osoittaa poikkeuksellista yhtenäisyyttä, jota Suomi nyt tarvitsee. Kansakunnan yhtenäisyys lisääntyy, kun ajat ovat kovet.

Kohdatessamme tämän uuden uhan tarvitsemme selkeää, laajamittaista ja kaikki suomalaiset tavoittavaa viestintää, jotta voimme vastata kansalaisten aiheellisiin kysymyksiin. Mitä tämä uusi tilanne tarkoittaa meidän perheelle? Mitä voin tehdä omalta osaltani viruk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

sen leviämisen estämiseksi? Mitä valmiuslaki tarkoittaa arkielämän kannalta? Viestinnän merkitys poikkeuksellisina aikoina korostuu, ja tässä on paitsi hallituksella myös meillä kansanedustajilla iso merkitys. Meidän tulee toimia annettujen ohjeiden mukaisesti ja näyttää esimerkkiä kaikille suomalaisille.

Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan kannalta kriittisillä aloilla — terveydenhuollossa, ruuantuotannossa, elintarvikeketjussa, logistiikassa, ruokakaupoissa, aptekeissa ja monilla, monilla muilla aloilla — työntekijät ovat tänäänkin nousseet palvelemaan yhteistä isänmaata. Minulla ei ole epäilystäkään, etteikö näin ole myös jatkossa. Valmiuslain käyttöönotto kuitenkin mahdollistaa hallitukselle epidemian kontrolloimisen paremmin ja selkeän työnjaon. Eduskunta antaa nyt hallitukselle käyttöön niitä työkaluja, joita tällaisessa tilanteessa on tarve käyttää. Toivon vakaasti, että nämä työkalut riittävät, mutta on mahdollista, että lisätoimia tarvitaan. Sitäkään vaihtoehtoa ei tule sulkea pois. Isänmaamme hallituksella on nyt suuri valta ja vastuu — käyttää, hyvä hallitus, tätä valtaa vastuullisesti ja suomalaisten paras huomioon ottaen.

Arvoisa puhemies! Valmiuslain toimivaltuuksien käyttöönottoasetukset on syytä pitää voimassa niin kauan kuin tarve vaatii mutta ei yhtään pidempään. Toivottavasti voimme mahdollisimman nopeasti palata normaaliin tai ainakin niin normaaliin kuin vain mahdollista on.

17.09 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Hyvä hallitus, te olette nyt aivan poikkeuksellisessa tilanteessa, sillä me oppositiona olemme osoittaneet maksimaalista tukea teille yli puoluerajojen tässä kriisitilanteessa. Teillä on nyt baana auki, ja me olemme perussuomalaisina omalta osaltamme luomassa sellaista ilmapiiriä, että teiltä poistuu entisestään esteitä tieltänne, jotta voitte ottaa käyttöön yhä tiukempia varautumistoimia suomalaisten suojelemiseksi.

Ylen tietojen mukaan 3,9 prosenttia todetuista tartunnan saaneista on kuollut, ja ilman poikkeusolojen järeitä varautumisia meistä moni menettää rakkaita ikäihmisiä ja riskiryhmiin kuuluvia läheisiä. Mikään hallitus ei ole vähään aikaan saanut nauttia sellaista luottamusta, että saa tehdä toimia ja oppositiosta vieläpä annetaan suuremmat valtuudet mennä eteenpäin, mutta tämä kaikki perustuu luottamukseen. Erilaisista ideologioistamme riippumatta teemme yhdessä yksimielisesti töitä, koska keskitymme nyt niihin välttämättömiin asioihin, jotka meitä yhdistävät, emme niihin päivänpolitiikan asioihin, jotka meitä erottavat.

Kun me oppositiona osoitamme näin suurta luottamusta teitä kohtaan, on teidän hallituksessa osoitettava myös luottamusta meitä kohtaan. Se tarkoittaa sitä, että jotta tämä yksimielinen eteneminen on mahdollista, meidät on pidettävä mukana. Opposition on saatava hallituksen tavoin laajasti tietoa koko kriisin ajan, ja uusista toimista on keskusteltava yhdessä, kuten tehtiin viime viikolla pääministerin kutsuessa puolueiden johdon Säätytalolle. Nimittäin opposition rooli on toimivassa demokratiassa elintärkeä, myös kriisiolosuhteissa. Ilman oppositiota ei ole kirittäjää, ei sitä ikävää omaatuntoa eikä kolikon kääntöpuolelle katsojaa.

Kun viime torstaina olitte Säätytalolla, pääministeri kertoi, että perussuomalaiset vaativat valmiuslain aktivoimista, kokoomus puolestaan oli siihen valmis hallituksen niin halutessa, mutta hallituspuolueet olivat erimielisiä asian suhteen. Ja tähän hallituksessa käytit te valtaa, ettekä lähteneet valmiuslakia käyttämään. Siihen ei kuulemma ollut tarvetta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

Arvoisa puhemies! Paine kasvoi, ja vain muutaman päivän päästä hallitus teki täyskään-
nöksen ja oppositio oli jo valmiina ottamaan valmiuslain tiukat toimenpiteet vastaan ja hy-
väksymään ne. Me perustimme vastakkaisen näkemyksemme WHO:n ja Euroopan tartun-
tatautiviraston suosituksiin, jotka perustuivat kenttätietoon epidemiamaiden tilanteesta,
jossa Suomi ei vielä ollut. Hallitus perusti tietonsa puolestaan niiden terveysviranomaisten
näkemyksiin, jotka eivät itse eläneet tällaisten maiden kriisitilanteiden melskeessä.

Meidän tehtävämme poliitikkoina on tehdä päätöksiä ja arvottaa saamamme tieto, eikä
niin, että piiloudumme toisten selän taakse odottamaan, ikään kuin kriisitilassa päätöksen-
teko ulkoistettaisiinkin erilaisia näkemyksiä esittävälle asiantuntijoille. Me perussuomalai-
sissa annoimme suuremman painoarvon Maailman terveysjärjestölle WHO:lle sekä Eu-
roopan tartuntatautivirastolle, koska arvioimme heidän asiantuntijoidensa nähneen epide-
miamaiden keskellä pidemmälle sitä tilannetta, mihin päädytään, jos toimia ei tehdä heti.

Demokratiassa olemme jälleen Suomessa todistaneet sitä, kuinka oppositiolla on tärkeä
rooli myös kriisin keskellä. Me kiritämme teidän toimintanne, ja niin meidän pitää tehdä.
Muuten emme hoitaisi rooliamme oikein.

Pyydän, että ette käytä hallituksena nyt poikkeuksellista luottamustamme väärin ja päi-
vänpolitikoi ja samaan aikaan vaadi yksimielisyyttä. Siitä on nähty jo varoittavia esimerk-
kejä. Keskustan kansanedustaja esimerkiksi sanoi näin: ”Perussuomalaiset polkevat koto-
na jalkaa, kun ’punavihreä’ hallitus laittoi rajat kiinni kansalaistensa terveyden ja turvalli-
suuden takaamiseksi. Siinä putosi kaikki syömähampaat kerralla ja loput muutkin samalla.
Kiitos vielä kerran punamultahallitus!” Kun tällaisia sanotaan sen jälkeen, kun olemme an-
taneet täyden tukemme hallitukselle ja rajojen sulkemiselle, on kuin lyötäisiin päin kasvo-
ja. Jos joku niin mekin tekisimme tarvittavat rajatoimet, jos meille annettaisiin samanlai-
nen valtuutus.

Tosin tässäkin hallitus lähti päivänpolitikoimaan, ja vihreät saivat läpi poliittisia lausei-
ta kannattajakunnalleen tiedotustilaisuuksiin. Puhun siis siitä, että kun omilta kansalaisilta
suljetaan raja maan ollessa poikkeustilassa, niin silti otetaan turvapaikkahakemuksia Ruot-
sista, joka on turvallinen maa. Tällaisia laukaisunpaikkoja ei pitäisi nyt käyttää, sillä olem-
me antaneet teille täyden luottamuksen juuri siksi, että oletamme teidän toimivan kuten
poikkeusoloissa pitää. Tänäkin myös vihreiden edustaja Hassi alkoi puhua ilmastopolitiik-
kaa ja odotti puheenvuoronsa päätteeksi, että yksimielisellä linjalla jatketaan.

Me olemme valmiita jatkamaan, mutta olettehan myös te. Keskitytään nyt maan hätäti-
laan ja otetaan oppositio mukaan tiedonkulkuun ja uusien toimenpiteiden suunnitteluun.
Me emme mene päivänpoliittiseen asentoon, jos ette meitä näihin aiheisiin pakota mene-
mään. Toivottavasti ymmärrätte sen, että luottamustamme ei saa käyttää hyväksi kriisin
varjolla. — Kiitos.

17.15 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Tämän viikon ensimmäiset päivät ovat
olleet paitsi poikkeuksellisia myös toivoa herättäviä. Valmiuslain käyttöönoton valmiste-
lun aikana suomalaiset ovat jo näyttäneet, kuinka yhteisöllisyys on alkanut nousemaan pin-
taan ja luovat keinot arjen pyörittämiseen alkaneet muuttua todeksi. Kansa on toiminut
jopa ennen meitä. Maamme on siirtynyt poikkeustilaan hallitusti ja hillitysti, koska sellai-
sia me suomalaiset vain olemme.

Kuten eilen ja tänäänkin on todettu, heikoimmassa asemassa on meidän iäkkäämpi vä-
estö sekä erilaisia perussairauksia sairastavat henkilöt. On erittäin tärkeää, että riskit ote-
taan tosissaan nyt, kun jatketaan elämää todella poikkeusoloissa. Ymmärrän sen, että suo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

japaikka, koti, voi alkaa tuntua pieneltä ja tuntuu, että tekemistä ei vain yksinkertaisesti ole riittävästi. Kansakuntamme yhteinen ponnistus onnistuu kuitenkin vain, jos kaikki ottavat sen tosissaan ja ihmiset malttavat pysyä kotona ja eristyksissä muista ihmisistä. Apua kodeissaan virukselta suojassa oleville tarvitaan vapaaehtoisilta ja julkisilta toimijoilta, kaikilla kun ei ole läheisiä ihmisiä, jotka voivat tuoda ruokaa kotiin tai käydä siellä apteekissa.

Poikkeusoloissa meidän on nyt pystyttävä turvaamaan myös kotihoidon voimavarat ja se, että kotihoidossakin työskentelevät henkilöt ovat täysin terveitä. Hoitajien ei tule kantaa huolta siitä, löytyykö ilta-, aamu- tai yövuoroon sijaista, jos kurkku tuntuu aamulla vähän kipeältä mutta kuumetta ei vielä ole ja mietitään, olenkohan nyt tulossa sairaaksi vai olenko terve. Sairauden tuntemus on meillä ihmisillä yksilöllinen, ja työkaveria ei haluta jättää pulaan. Nyt on kuitenkin poikkeusolot. Kotiin on jätävä ja sijaisjärjestelyjen on toimitettava. Tämä on pystyttävä turvaamaan, vaikka poikkeusjärjestelyin henkilösiirroilla. Tehtäväkuvien ja ammattinimikkeiden raja-aidat tulevat hämärtymään. Samalla himmenee raja julkisen ja yksityisen terveydenhuollon välillä. Näin tulee käymään.

Arvoisa puhemies! Pandemia on iskenyt rajusti jo kaiken kokoisiin yrityksiin. Olen saanut lukuisia yhteydenottoja ennen kaikkea palvelualoilla työskenteleviltä yksityisyrityksiltä. Varauskirjat ovat tyhjentyneet. Viesti on ollut riipaiseva ja huoli pärjäämisestä on ollut erittäin aito. Tauti on iskenyt yrityskenttään laidasta laitaan yrityksen koosta, yrityksen toimialasta tai yrityksen sijainnista riippumatta. Kansakuntamme on tässä yhteisessä hädässä. Tiedän, että ministeriöissä ja eduskunnassa on osaamista. Siellä on tietoa ja siellä on ymmärrystä vastata tähän huoleen. Toimenpiteitä on jo tullut ja niitä on tulossa lisää, ja niitä varmaan kuulemme tällä viikolla tässäkin salissa. Tiedän, että huoli tullaan ottamaan vakavasti, koska kyse on Suomen tulevaisuudesta. Yrittäjät ovat ne, jotka työllistävät, tekevät ne tulevaisuuden työpaikat ja pitävät maamme rattaat pyörimässä.

Arvoisa puhemies! Tänäkin käsittelyssä olevat asetukset antavat yhteiskunnallemme mahdollisuuden pyöriä poikkeustilassa. Asetukset turvaavat elämää. Ne mahdollistavat sen, että myöhemmin tulevaisuudessa voimme todeta, että me suomalaiset selvisimme tästä hyvin.

17.18 Jari Koskela ps: Arvoisa herra puhemies! Perustuslakivaliokunta mietinnössään on kirjannut aiheellisesti seuraavaa: ”Terveydenhuoltojärjestelmän toimintakyvyn säilyttäminen pandemian aikana on perustuslakivaliokunnan mielestä perusoikeusjärjestelmän näkökulmasta erittäin painava peruste, jolla on yhteys perustuslain 7 §:n 1 momentin julkisen vallan velvollisuuteen turvata jokaisen oikeus elämään sekä turvata myös pandemian oloissa jokaiselle riittävät terveyspalvelut sekä edistää väestön terveyttä.”

Arvoisa herra puhemies! Happi tulee olemaan avainasemassa koronaviruksen hoidossa. Tämä on kiistatonta. Tällä hetkellä ei ole vielä rokotetta, ja puhtaalla lääkehapella voidaan hoitaa potilaiden keuhkoja tässä vakavassa tilanteessa. Arvioiden mukaan ensi vaiheessa 35 prosenttia kansalaisistamme tulee saamaan tartunnan — siis sairastumaan tulee väestötämme arvioiden mukaan lähes 2 miljoonaa, ensi vaiheessa. Happea tulemme tarvitsemaan todella paljon kansalaisten hoidossa.

Suomessa on hyvin poikkeuksellinen tilanne. Tällä hetkellä sairaaloissa ja vanhainkodeissa käytetään lähes yksinomaan kahden valmistajan pullotettua happea. Nyt jo kotimainen valmistaja ilmoitti Kouvolan Sanomissa pari päivää sitten seuraavaa: ”Yrityksessä ennakoidaan, että sairaalahapen kysyntä voi kasvaa merkittävästi. Varautumisen mahdollisuuksilla on rajansa. Vaikka tuotantoa voisi laitteistojen ja henkilöstöresurssien puolesta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

kasvattaa, pullokuorien määrä tulee vastaan. Happipulloja on kierrossa rajallinen määrä.”” Olen saanut keskustella asiasta asiantuntijoiden kanssa, ja heidän arvionsa oli, että hapen tarve tulee ainakin kymmenkertaistumaan — siis kymmenkertaistumaan.

Arvoisa herra puhemies! Kuitenkin maailmalla hyvin yleisesti ilmasta generaattorilla sähköllä generoitua happea tehdään paikan päällä, siis siellä, missä happea tarvitaan. Paikan päällä tuotettu happi on kaikki normit täyttävää ja yhtä turvallista kuin sata kertaa kalliimpi, joskus hyvin pitkienkin matkojen takaa kuljetettava pulloitettu happi — näin yksinkertaista. Olen vuosia tehnyt työtä tämän epäkohdan ratkaisemiseksi. Viiden ministerinkin luona olen saanut vierailla, ja vastaanotto on ollut aina ymmärtävä ja hyväksyvä. Jostain syystä kuitenkin Fimea ei ole antanut lupaa generaattorilla valmistetun lääkehapen valmistukselle. Tosin Pellon terveyskeskus on poikkeus — siellä ylilääkäri on ottanut vastuun ja generoitu happi on ollut käytössä ilman minkäänlaista häiriötä jo neljä vuotta. Eli meillä on jo toimiva pilotti täälläkin hetkellä Suomessa käytössä. Siis uutta pilottia emme tarvitse. Myös useassa sairaalassa ja vanhainkodissa on jo asennettu toimivat järjestelmät. Puuttuu vain Fimean lupa.

Arvoisa herra puhemies! Tilanne on nyt, kuten kaikki tiedämme, hyvin vakava. Nyt meidän kaikkien täällä ja myös talon ulkopuolella on tehtävä yhdessä aivan kaikki, että koronan vaikutukset jäisivät mahdollisimman pieniksi. Hallituksella ja tässä talossa on nyt valta.

Arvoisa herra puhemies! Eikö meidän tehtävämme ole varmistaa ja tehdä voitavamme, että maassamme ei tule ensimmäistäkään uhria ainakaan siitä syystä, että he eivät ole ajoissa saaneet niin tärkeää puhdasta lääkinnällistä happea?

17.23 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tässä vakavassa tilanteessa ja kriisissä on kuitenkin ilahduttavaa se yhteishenki, joka täällä eduskunnassa vallitsee yli oppositio—hallitus-ajan ja jolla myös perustuslakivaliokunta sai tämän mietintönsä valmiiksi nopeasti ja huolellista työtä tehden. Haluankin antaa lämpimän kiitoksen perustuslakivaliokunnalle, sen puheenjohtajalle ja jäsenille, eilisen illan uurastuksesta.

Tilanne on todellakin vakava, mutta valitettavasti olemme vasta tämän epidemian kynnyksellä. Valtioneuvoston esittämässä arvioissa sairastuneiden määrä olisi 35 prosenttia väestöstä eli 1,9 miljoonaa suomalaista. Jos näistä sairaalahoitoa tarvitsee 15 prosenttia, tehohoitoa 5 prosenttia, se tarkoittaa sitä, että koko tänä epidemia-aikana kaiken kaikkiaan 278 000 suomalaista tarvitsisi sairaalahoitoa ja peräti 96 000 tehohoitoa. Koronaviruksen infektion yksi hankala piirre on se, että tuo tehohoidon tarve kestää kauan, eli keskimääräinen tehohoidon pituus on arviolta 12 vuorokautta, mikä on tavattoman paljon pidempään kuin yleensä muissa tilanteissa. Asiantuntijalääkäreiden arvion mukaan meillä tehohoitaja -valvontapaikkoja Suomessa yhtäaikaisesti voitaisiin saada enimmillään noin 1 000 aikaan, mikä tarkoittaa käytännössä vain noin 15:tä prosenttia koko tuosta tehohoitaja tarvitsevien määrästä. Nämä luvut ovat todellakin niin vakavia, että varmasti kaikki ymmärtävät, miksi tarvitsemme näitä lakeja, miksi tarvitsemme poikkeustilan tuomia valmiuksia.

Kansalaisilta tulee meille kansanedustajille paljon kysymyksiä — ainakin oma sähköpostini on tavattoman täynnä, enkä valitettavasti ole vielä kaikkiin ennättänyt vastata. Ne osoittavat, että vaikka paljon on tiedotettu — hallitus on kyllä hyvin tiedottanut — niin on kuitenkin erittäin paljon yksityiskohtia, jotka ovat edelleen kansalaisille epäselviä. Nyt tarvittaisiinkin paljon tiedottamista, ja tarvittaisiin myös yhdenmukaisia ohjeita, koska tällä hetkellä myös kunnissa jonkin verran jo sovelletaan eri tavoin näitä ohjeita. Esimerkiksi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

tulkinnassa siitä, mitkä ammattiryhmät lopulta kuuluvat näihin kriittisiin ammattiryhmiin, näyttää olevan vaihtelua, samoin siinä, voiko pienen koululaisen viedä kouluun, jos vain toinen vanhemmista kuuluu näihin kriittisiin ammattiryhmiin, vai täytyykö molempien kuulua sellaiseen.

Sain myös kysymyksen hautausseurasta, joka ihmetteli sitä, että nyt hautausseuroissa on tullut tämä kymmenen hengen kokoontumisen raja, joka on tietysti kirkon omaa rajausta, mutta kaikissa tapauksissa edes ne ihan lähiomaiset, esimerkiksi vainajan lapset, eivät ole mahtuneet tuohon joukkoon.

Samoin terveydenhuollon ammattilaisilta on tullut kyselyjä siitä, voidaanko saada eriytyä riskiryhmiin kuuluville terveydenhuollon ammattilaisille.

Eduskunnan alaisuudessa toimiva, julkista palvelua harjoittava Yleisradio on nyt erityisen haasteen edessä, ja siltä voidaan velvoittaa, että se nyt huomioi erityisesti nämä eriytyksessä olevat kansalaiset. Nythän onkin hienoa, että esimerkiksi lastenohjelmat ja opetusohjelmat ovat jo saaneet huomiota, mutta toivoisin myös, että Yleisradio vahvistaisi televisio- ja radiohartaushjelmien määrää. Kun jumalanpalveluksia ei ole, niin monet esimerkiksi seniorikansalaiset, jotka eivät välttämättä näitä striimaushjelmia osaa netin kautta käyttää, toivoisivat ihan sitä perinteistä televisiojumalanpalvelusta.

Tällä viikolla on useissa puheenvuoroissa muisteltu talvisotaa ja siellä syntynyttä yhteishenkeä. Me emme ole sodassa mutta kyllä hyvin poikkeuksellisessa, monelle pelottavassa ja ahdistavassa tilanteessa, jossa koetellaan kansakunnan henkistä kestävyyskykyä ja jossa monet myös joutuvat kohtaamaan sen elämän haurauden. Siksi itsekkin rohkenen tässä, arvoisa puhemies, lopuksi nostaa esiin reilun 80 vuoden takaa tilanteen ja muiston, jossa Suomi joutui hyökkäyksen kohteeksi koko itärajan leveydellä ja joulukuussa Pelkosenniemen pelko muuttui kauhuksi. Kerrotaan, että tuolloin presidentin puoliso Kaisa Kallio kehotti radiopuheessaan kansaa rukoilemaan, ja aikalaiset kertovat, että niin kodeissa kuin joissakin julkisissa paikoissa, esimerkiksi kaupoissa, käytiin ihan polvilleen, itkettiin ja rukouttiin, ja tapahtui ihme: pakkanen kiristyi muutamassa tunnissa vesisateesta lähes 40 asteen, ja hyökkääjän kalusto ja miehistö hytyivät. Pelkosenniemen pelko muuttui edelleen pystyssä oleva muistomerkki, jossa lukee ”Tässä auttoi Herra”.

Vastoin käymisiin ja kriiseihin sisältyy aina myös mahdollisuuksia, ja ajattelen, että tämä poikkeuksellinen tilanne pysäyttää meidät monella tavoin elämän perusasioiden äärelle. [Puhemies koputtaa] Toivottavasti ne löydöt voivat auttaa meitä sitten lähimmäisyhteiskunnan rakentamisessa senkin jälkeen, kun pääsemme tästä epidemiatilanteesta yli.

17.30 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Näin kriisihetkellä haluan ensin aloittaa positiivisella uutisella. Sain juuri tiedon, että Pirkanmaalla ei kahteen päivään ole todettu yhtään ainuttakaan koronavirustapausta. Tämä ei toki tarkoita sitä, että niitä ei olisi, ja ymmärrän toki tilanteen vakavuuden ja tuen niitä toimia, joita hallitus ja tämä sali laajalti tukevat, mutta halusin kumminkin tällaisen pienen positiivisen signaalin kertoa. [Toimi Kankaanniemi: Onko testattu?] — Testattu on kyllä, on kyllä, muttei varmaan kaikkia ole testattu tietenkään. Mutta testattu on.

Arvoisa puhemies! Terveys edellä on tietysti mentävä, ja sen takia tätä valmiuslakia nyt käyttöön otetaan. Olen kuitenkin erittäin huolissani niistä toimeentulokysymyksistä, jotka tähän asiaan tulevat liittymään. Moni kysyy tällä hetkellä: onko minulla vielä työpaikka tämän kriisin jälkeen, onko yritykseni vielä pystyssä tämän kriisin jälkeen? Tämä on myös henkisesti erittäin iso haaste. Olen itsekkin ollut yrittäjänä 90-luvulla, silloin kun lama oli

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

syvimmillään, ja toivon, että emme ajaudu sellaiseen tilanteeseen, jossa silloin osa yrittäjistä jopa otti itseltään hengen, ja monille jäi sitten vuosikymmeniksi erittäin vaikeat ajat. Eli on äärimmäisen tärkeää, että me onnistumme nyt paitsi tämän taudin taltuttamisessa, joka on tietenkin se ykkösasia tällä hetkellä, myös siinä, että nämä seuraukset ihmisille eivät ole taloudellisessa mielessä katastrofi.

Arvoisa puhemies! Tässä on aloitettu nyt ihan hyvin siinä mielessä, että on tehty jo näitä erilaisia tukipaketteja. On viisasta, että verottajalla on joustoa maksuaikojen suhteen. Pankkien vakavaraisuussäännöksiä on syytä katsoa uudelleen, ja myöskin yritystukia, miten Finnvera, Tesi ja muut kykenevät toimimaan. Uskon, että isojen yritysten osalta — vaikka paljon täytyy vielä tehdä siihen nähden, mitä on tehty — aika moni asia on jo ikään kuin raiteillaan, ja uskon, että sieltä tahtoa löytyy viedä niitä eteenpäin.

Pienten yritysten osalta tilanne on kyllä haasteellisempi. Silloin kun kassakone lakkaa kilisemästä, niin se vaikeus alkaa kyllä ihan välittömästi. Nyt kävi niin, että kun tätä puheenvuoroa tuossa valmistelin, niin samanaikaisesti tuli jo tieto siitä, että työmarkkinajärjestöt ja Suomen Yrittäjät ovat tänään näistä asioista keskenään päässeet ratkaisuun, ja on sanottava, että siellä on monia varsin hyviä asioita, erityisesti se, että on mahdollisuus viiden päivän varoitusajalla toteuttaa lomauttaminen ja että se lomauttaminen voidaan tehdä myös määräaikaista työsopimuksia koskien, ja samanaikaisesti sitten taas tuetaan heitä, jotka joutuvat lomautetuiksi, sillä, että omavastuu aika poistuu. Eli huolehditaan samanaikaisesti sekä siitä, että yritykset voivat vähentää kustannuksia, että lomautettavien henkilöiden toimeentulosta — toki jonkun verran tulee heikennyksiä, mutta kuitenkin isossa kuvassa oikeasuuntainen ratkaisu, ja tärkeähän on nyt se, että elinkelpoiset yritykset selviävät tämän väistämättä edessä olevan taantuman yli, ja silloin juuri tällaiset ratkaisut, joilla voidaan nopeasti toimia, ovat erittäin tärkeitä.

On kuitenkin yksi asia, jonka haluaisin ottaa esille tähän teemaan liittyen, ja se on erityisesti yksinyrittäjien, jossain määrin myös muitten pienten yrittäjien tilanne. On totta kai kysymyksiä siitä, miten vuokranmaksusta selvitään, ja ne ovat yksityisoikeudellisia kysymyksiä, mutta se asia, mitä voitaisiin tässä salissa tai yhteisesti tehdä, on se, miten yrittäjän oma toimeentulo turvataan sinä aikana, kun liiketoiminta on täysin jumissa. Meillä on olemassa jo sellaisia säännöksiä, että jos on sivutoiminen yrittäjä, niin on mahdollista saada sen rinnalla työttömyysturvaa. Silloin jos liiketoiminta on käytännössä de facto loppunut tämän koronakriisin vuoksi mutta normaaliaikana on mahdollisuus liiketoimintaa harjoittaa ihan kannattavasti, niin minä uskon, että jos tämän tilanteen ajaksi myös mikroyrittäjille tulisi nyt mahdollisuus työttömyysturvan saamiseen, se olisi kyllä koko kansakunnan etu, koska tämä määrä on erittäin iso, paljonko näitä yksinyrittäjiä on, ja se, että he ovat sitten vielä tekemässä omaa työtään sen jälkeen kun tämä kriisi on ohi, on tärkeää koko kansantaloudelle ja myöskin verotuloille.

Arvoisa puhemies! Ihan lopuksi haluaisin vielä palata tähän henkiseen tilaan. Puhuin jo toimeentulosta johtuvista haasteista, mutta on kyllä tärkeää, että me kykenemme esimerkiksi näitä terapiapalveluita ja muita mahdollisuuksien mukaan antamaan myös tällä hetkellä. Se ihmisten päivittäinen hätä ei poistu tämän kriisin aikana, vaan pikemminkin päinvastoin. Täällä on jo moni puhunut siitä, että on vaara, että ne vanhukset, jotka ovat yksin, ovat nyt entistä enemmän yksin, ja on todella tärkeää, että me muistamme läheisiä, olemme heihin yhteydessä, yritämme kukin parhaimmalla tavalla osaltamme sitä asiaa auttaa ja naapuriapua ja muuta, mitä tässä on jo moneen kertaan todistettu. On varmasti myös nuoria ja lapsia, joille se, että ei käydä koulua normaaliin tapaan ja ei pääse harrastuksiin, on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

iso asia, ja perheiden tilanteet muuttuvat siitä, mitä ne ovat arjessa. Toki se voi antaa myös positiivisia mahdollisuuksia, mutta varmasti siellä tulee sellaisia muutoksia, jotka heijastuvat osittain hankalina tilanteina. Nyt vain täytyy kestää tämän yli, ja meidän täytyy tukea toinen toisiamme, jotta sitten tulemme tästä kriisistä ulos entistä vahvempana kansakuntana.

17.37 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Suomi on julistettu poikkeustilaan tästä päivästä alkaen huhtikuun puoliväliin saakka. Nyt toteutuu se, mistä olemme lukeneet vain tietesromaaneista, ja jonka ei uskottu koskaan toteutuvan. Maailma natisee liitoksissaan, rajat suljetaan, koulujen lähiopetus keskeytetään, ihmisten kokoontumisvapautta rajoitetaan ja niin edelleen. Olemme siirtyneet uuteen ajanjaksoon maailmanhistoriassa. Kiina jää pysyvästi mieleemme ja historiankirjoihin viruksen alkulähteenä. Kansat käpertyvät omiin maihinsa ja perheet koteihinsa. Tähän ei tarvittu kolmatta maailmansotaa. Yksi pieni virus riitti.

Ei kuitenkaan vaivuta epätoivoon, eikä anneta pelon ottaa ylivaltaa. Mehän olemme siukasta kansaa. Varmasti monet meistä tulevat sairastumaan ja myös paranemaan siitä samalla tavalla kuin normaalista flunssasta. Riskiryhmiin kuuluvat yli 70-vuotiaat ja he, joilla jo on joku perussairaus tai alentunut immuunipuolustus.

Koronaepidemian vaikutukset ovat maailmanlaajuiset myös taloudellisesti, ja todennäköistä on, että sen vaikutukset maailmantalouteen tulevat olemaan suuret. Yrityksiä tulee kaatumaan, ja työttömyys tulee lisääntymään ainakin hetkellisesti. Ruotsissa hallitus lupasi noin 28 miljardin euron elvytyspaketin estääkseen tämän. Suomessa elvytykseen on nyt varattu noin 5 miljardia euroa. Lisää tulee, jos tarvitaan, lupasi valtiovarainministeri hallituksen tiedotustilaisuudessa viime maanantaina.

Arvoisa puhemies! Suomen hallitus on kovan paikan edessä. Poliittinen vastuu pitää uskaltaa ottaa. Sitä ei voi ulkoistaa asiantuntijoille. Vähän se kesti, mutta nyt se on otettu. Suomi on poikkeustilassa koronaviruspandemian vuoksi, ja on tärkeää, että siihen reagoidaan etupainotteisesti. Sen vuoksi pidän valmiuslain käyttöönottoa ja näitä ajankohtaisia rajoituksia tarpeellisina. Rajoitusten tarkoituksena on jarruttaa epidemian kasvua, ja sillä halutaan huolehtia siitä, että kaikki eivät sairastu yhtä aikaa, jotta sairaalapaikat riittävät kaikkien sairastuneiden hyvään hoitoon. Kyseessä on uusi virus, johon meillä ei vielä ole vastustuskykyä, joten todennäköistä on, että aika moni meistä tulee sairastumaan jossakin vaiheessa kevään aikana. Jotkut ovat vaatineet vieläkin järeämpiä rajoituksia, mutta vaikka niillä viruksen eteneminen väliaikaisesti pysäytettäisiin, niin epidemiahuippu tulisi välittömästi, kun rajoituksista luovutaan.

Arvoisa puhemies! Kansalaisilta on tullut paljon kysymyksiä ja huolenaiheita. Aluehallintoviranomaiset ovat jo tartuntatautilain nojalla asettaneet kouluja lähiopetuskieltoon, ja kouluissa mietitään nyt, miten etäopetus järjestetään, ja siellä kaivataan yhtenäistä ohjeistusta siihen sekä suunnitelmia koronan jälkeiseen aikaan.

Myös varhaiskasvatusmaksuista on tullut kyselyjä. Ainakin Tornion kaupunki on päättänyt olla perimättä niitä, jos lapset eivät tule päiväkoteihin, ja perustelee sitä sillä, että koska ovat itse pyytämässä, että lapset jäisivät kotiin, olisi kohtuutonta periä maksuja. Tämä on mielestäni järkevää ja oikeudenmukaista, ja toivon, että muissakin kunnissa päädyttäisiin vastaaviin maksuhelpotuksiin.

Kouluruokailusta on tullut paljon kysymyksiä. Vähävaraisilla perheillä on huoli siitä, miten selvitään, kun ilmainen kouluruoka jää pois ja perheen ruokalasku kasvaa. Tämä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

huoli on varmasti perusteltu etenkin monilapsisissa perheissä ja yksinhuoltajien taloudessa. Tätä varmasti pohditaan koko Suomessa, ja toivon, että siihen löytyy joku ratkaisu.

Arvoisa puhemies! Kriisin keskellä kansakunnat palaavat perusasioiden ääreen. Yhteiskunnan ja kansalaisten selviytyminen tästä kriisistä on nyt tärkeintä ja hukuttaa alleen toisarvoiset asiat ja puolueiden keskinäiset erimielisyydet. Tuleva kevät tulee olemaan erilainen kuin mihin olemme tottuneet.

17.42 Mikko Savola kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä valtioneuvoston asetus valmiuslain käyttöönotosta ei ole mikään pikku juttu. Sen ovat tasavallan presidentti ja valtioneuvosto ensiksi harkinneet ja esittäneet eduskunnalle. Se on järeä toimenpide, että poikkeusolot otetaan käyttöön. Tämä on poikkeuksellinen aika, ja silloin kun valmiuslaista päätetään, se on äärimmäisen vakava tilanne yhteiskunnassa. Perustuslakivaliokunta on antanut mietinnön tähän valmiuslain käyttöönottoon liittyen ja pienin muutoksin esittää sitä eduskunnalle hyväksyttäväksi, ja näinhän me toimimme.

Tämä koronaepidemia on äärimmäisen vakava. Nämä järeät toimenpiteet on otettu käyttöön muuallakin maailmassa, ja jäljet näkyvät. Jäljet näkyvät erityisesti taloudessa mutta monilta osin myös inhimillisenä tragediana kuolonuhrien määrässä. Sen takia meidän pitää tehdä kaikkemme, että tämä viheliäinen tauti ei laajemmalle pääse leviämään ja saamme sitä hillittyä.

Herra puhemies! Perusasiat nostavat päätään tällaisessa tilanteessa. Puhutaan huoltovarmuudesta, siitä, että meillä riittää ruoka, siitä, että meillä on energiaa, lämpöä ja sähköä ihmisille ja että meillä on lääkkeitä. Nämä kaikki ovat niitä, mitä jokainen maa katsoo omasta näkökulmastaan silloin kun se kriisi on päällä. On hyvä, että me olemme huolehtineet näistä asioista tässä maassa: ruuan omavaraisuudesta, energiaomavaraisuudesta ja siitä, että meillä lääkevarastoja on. Niitä nyt tarvitaan, ja jatkossakin meidän pitää huolehtia siitä, että me olemme entistä omavaraيسempia näissä kysymyksissä.

Yrityksillä on vahva kriisitietoisuus siitä, missä mennään, ja huolet ovat suuria. Taloudelliset toimet on hallituksen puolelta käynnistetty, ja lisätalousarvio tulee meille tänne eduskuntaan perjantaina, ja ensi viikolla me sen käsittelemme. Tämä on ensimmäinen askel siinä, että pystytään myös taloudellista tukea antamaan ja sitä painetta helpottamaan, mikä meidän yrityskentällä tällä hetkellä on. Hallitus ja työmarkkinajärjestöt ovat keskustelleet, ja nythän saimmekin jo viestiä sieltä, että työmarkkinajärjestöt ovat omalta osaltaan toimineet ja tekevät esitykset. Tämä ensimmäinen paketti tulee ensihätään, mutta olen aivan varma, että talouskysymyksiin palaamme tämän kevään aikana useita kertoja. Yritysten maksukykyyn, yritysten kannattavuustilanteeseen palaamme useaan kertaan tämän kevään aikana. Nämä jäljet tietysti näkyvät pidemmälle tulevaisuuteen, ja tämä koko meidän loppuvaalikausi tulee olemaan keskittynyt hyvin vahvasti työllisyydenhoitoon, taloudenhoitoon ja niitten keinojen hoitoon, että tästä kriisistä yli sitten menemme.

Herra puhemies! Yrityksillä on vahva käsitys, niin kuin sanoin, tästä kriisitietoisuudesta, mutta valitettavasti kaikilla kansalaisilla sitä ei vielä ole. Haluan korostaa sitä, että valmiuslakia ei määrätä turhan takia. Hyvät kansalaiset, noudattakaa niitä määräyksiä, mitä teille nyt annetaan, ja vaikka ne tuntuisivat tällä hetkellä vähäpätöisiltä, ne on tehty sen vuoksi, että pystytään tämä epidemia saamaan hillintään. Tässä voisi jonkinlaisena vertauksena käyttää sitä, mitä armeijassa ollaan opittu: On kiire odottamaan, ja siellä rintamallakin kun siellä poterossa kytätään, sillä, joka ensimmäisenä pään nostaa, on suuri riski saada se laukaus itseensä. Eli sen vuoksi, että olemme yhdessä rintamassa, sen vuoksi, että en-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

nalta ehkäistään se, että niitä laukauksia ei tarvitse kenenkään vastaanottaa, toimitaan nyt yhdessä, ja yhdessä me tästä myöskin selviämme.

Kaikkein olennaisinta tässä on vielä meidän päättäjien kannalta se, että me tiedotamme ja me tiedotamme oikea-aikaisesti, niin kuin hallitus on tehnyt, ajantasaisesti tiedottanut ja valistanut ihmisiä. Oikeaa tietoa oikea-aikaisesti, se on kaiken tekijä siinä, että kansalaiset ovat valveutuneita tässä kysymyksessä. — Kiitos.

17.47 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa herra puhemies! Olemme todellakin vakavan paikan edessä, ja enpä olisi uskonut, kun olin maanpuolustuskurssilla 2010 tuolla maakunnallisella tasolla ja myös sitten 2012 täällä kansallisella tasolla, 201. kurssilla, jossa juuri harjoittelimme tällaiseen kriisivalmiuteen hallinnollista toimintaa, että tulisin koskaan niin täällä eduskunnassa toimimaan. Pitää sanoa kiitokset kyllä niille kurssille, että ne antoivat määrätynlaisen ajatteluvälmiuden erilaisten asioiden vastaanottamisesta ja varsinkin siitä, mitä täällä on korostettu: yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa tiivis yhteistyö ja kuinka sitä kriisitilanteessa tiivistetään ja toimitaan vahvasti yhdessä.

Todellakin, käsittelyssä ovat valmiuslain muutokset, ja kuten on näissäkin maanpuolustuskursseissa painotettu, se, kuinka yhteiskunnan elintärkeät toiminnot tullaan turvaamaan, on vahva lähtökohta. Aivan pitää kiittää hallitusta siitä, että on myös ripeästi tässä toimittu tällä hetkellä ja ollaan turvaamassa näillä valmiuslainsäädännöllä terveydenhuollon toiminnan edellytykset. ”Terveydenhuoltojärjestelmän toimintakyvyn säilyttäminen pandemian aikana on perustuslakivaliokunnankin mielestä perusoikeusjärjestelmän näkökulmasta erittäin painava peruste, jolla on yhteys julkisen vallan velvollisuuteen turvata jokaisen oikeus elämään sekä turvata myös pandemian oloissa jokaisen riittävät terveyspalvelut ja edistää väestön terveyttä ja joka oikeuttaa poikkeuksellisen pitkälle meneviä, myös ihmisen perusoikeuksiin puuttuvia viranomaistoimia”, suoraan lainaten perustuslakivaliokunnan mietinnöstä, jota on tänään käsitelty.

Kiitos perustuslakivaliokunnalle tästä hyvästä pohjasta, mitä olette siellä tehneet. Tämä antaa mahdollisuuden nyt sitten terveydenhuollon ja myös muiden elintärkeiden toimintojen henkilöiden työvelvollisuuteen, yhtä lailla myös lääkehuoltoon ja niin edelleen. Mutta tässä meidän valmiuslakipaketissa tulee vielä laajempia osa-alueita, jotka liittyvät meidän rahoitukseen ja yritystoiminnan toimintaan ja niin edelleen.

Tämä on traaginen asia läheisille ihmisillemme, mitä meillä lähellä on, ja itse painottaisinkin juuri suhdetta ikäihmisiin tai muihin niihin ihmisiin, joille on vahvasti vaikea asia tämän pandemian ja sairauden saaminen, että me yhteisöllisyyden kautta avustaisimme heitä, olisimme talkoissa mukana, naapuriapua käyttäisimme niin paljon kuin mahdollista — eli huomioimme ja myös käytämme näitä nykyisiä sähköisiä välineitä, emme jättäisi ihmisiä missään tilanteessa tässä yksin, vaan pidettäisiin erilaisten välineitten kautta ainakin yhteyttä.

Toinen ryhmä tässä asiassa ovat kyllä nämä meidän yrittäjät ja pienyrittäjät. He ovat hyvinkin tukalassa tilanteessa, jos eivät saa työvoimaa tai esimerkiksi ravintola- tai kokoon-tumispuolella toiminnan mahdollisuuksia. Yhtä lailla meidän täytyisi turvata lähiyrittäjät ja käyttää niitä yrityspalveluita niin paljon kuin mahdollista ja myös tuoda yrityksille selväksi, että jos teillä on mahdollisuus toimia, niin toimikaa niin pitkään kuin teidän on mahdollista toimia siinä omassa yritystoiminnassa, jos ei se suoranaisesti ole tämän pandemian takia nyt laeissa tai ohjeissa kiellettyä tai estettyä. Moni pienyrittäjä ja varmaan vanhem-pikin yrittäjä miettii, mitenkä tulla toimeen ja voinko jatkaa yrittäjänä tämän jälkeen. Kat-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

sotaan, kuinka toimii tämä 5 miljardin euron elvytyspaketti, mikä tässä ollaan luomassa — ja varmaan saamme tästä viimeistään perjantaina jo lisätietoa, minkälaisia toimintoja siihen vielä tulee rahoitukseen ja yritysten talouden mutta myös toiminnallisiin helpotuksiin tässä lähiaikoina — mutta lisäksi ne lupaukset vielä isommasta elvytyksestä ovat aivan paikallaan.

Kiitän myös työmarkkinajärjestöjä ja yrittäjiä, jotka ovat juuri hiljakkoin päässeet omassa näkemyksessään yhteisymmärrykseen niiden erilaisten joustojen osalta, mitä tässä tarvitaan.

Painottaisin myös tätä huoltovarmuuskäsitteä tässä asiassa yhtä lailla eri toimintaluodeilla, niin että meillä on työntekijöitä myös maaseutuyrityksissä, ruoka kulkee yhtä lailla ja meillä on lämpöä ja turvaa asunnoissamme.

Yhdyn tässä vahvasti myös edustaja Savolan näkemykseen, että kun olemme saaneet tässä erilaisia ohjeita hallitukselta ja kun hyvin moni yritys on hyvin aktiivisesti itse tehnyt ohjeistusta pandemian ehkäisyyn, niin noudatetaan niitä. Muistetaan pestä kädet ja olla sitten sopivalla etäisyydellä kuitenkin ihmisistä. Tasavallan presidentti Sauli Niinistön sanat olivat kyllä eittämättä hyvät, eli otamme fyysistä etäisyyttä mutta henkistä yhteyttä.

17.53 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Arvoiset kollegat! Ennen kaikkea arvoisa Suomen kansa! Yleensä kun kiipeän tänne puhujanpöytäni, minulla on mukana voimakas mielipide jostain epäkohdasta, ja tapanani on puhua niin, että tanner tömisee ja aita kaatuu. Nytkin tällaiseen olisi paikka satojen ja satojen kansalaisviestien vuoksi, joissa ihmetellään sitä, että näyttää siltä, että vaikka kuinka Suomi laitetaan kiinni, jatkavat turvapaikanhakijat vaellustaan maahan jopa turvallisista maista — vaan nyt en tähän tartu. On tullut hetki, jossa on syytä hengittää hetki syvään ja rauhallisesti.

Arvoisa puhemies! Suomen ja koko maailman kansojen mielissä on ollut yksi asia näinä viime aikoina, koronavirus. Kansanedustajien sähköpostit ovat täyttyneet huolestuneiden ihmisten ja kansalaisten kysymyksistä, miten selvitä tästä terveyteen ja talouteen vakavasti iskevistä pandemiavihollisista.

Maailmanlaajuisen pandemian edessä on aina parempi varautua kunnolla kuin sitten myöhemmin joutua katumaan. Virus on levitessään muuttunut yhä arvaamattommaksi, ja yhä nuoremmat ja terveemmät ihmiset siihen sairastuessaan ovat joutuneet tehohoitoon ympäri maailman. Jälkiseurauksiakaan emme vielä tiedä ja tunne.

Me olemme nyt totisen uhan edessä. Kaikki toimenpiteet, jotka hallituksemme on vihdoin saanut aikaiseksi, ovat tarpeellisia, ja toivon, että riittäviä. Itse uskon, että ne tulevat hillitsemään taudin leviämistä ja parhaimmassa tapauksessa lyhentämään sen riehumisen kestoja. Kiitos tästä hallituksellemme. Nyt on yhteistyön paikka. Meidän on yhdessä katsottava tämä loppuun yhtenäisenä kansakuntana, ja luotan siihen, että kaikki arvoiset kollegat, kaikki 200 yhdessä, ovat samaa mieltä kanssani siitä, että me emme tässä tilanteessa anna piiruakaan periksi.

Arvoisa puhemies! Ei mitään pahaa, jollei jotain hyvääkin. Olen ilokseni huomannut, että auttamisen halu on nostanut päätään, ja naapuriapua on järjestetty kaikista heikoimmassa asemassa oleville, perussairaille ja vanhuksille, monissa Suomen kunnissa ja kaupungeissa kansalaisten aloitteesta. Tämä antaa toivoa tietenkin meille päättäjillekin taistelussa tätä näkymätöntä vihollista vastaan, ja se, mitä kaikista eniten nyt tarvitsemme, on juuri tämänkaltaisen lähimmäisenrakkaus ja toisista ihmisistä välittäminen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

Myös yrityksiamme on autettava ja taattava se, että heistä riippumattomasta syystä joutuva tilanne ei tule aiheuttamaan kohtuutonta kärsimystä ja pahinta mahdollista lopputulosta heidän yritystoiminnalleen. Meillä on tuhansia pieniä yrittäjiä tällä hetkellä, joidenka kassavirta on nolla, koska asiakasvirta on nolla. Yrittäjät pienestä suureen kaikilla aloilla ovat tämän maan perusta. Tulevassa, kun epidemia on selätetty, selviämme varmasti myös taloudelle aiheutuneista kolhuistakin.

Arvoisa puhemies! Lähetän koko Suomen kansalle voimia kestää tämä toivottavasti lyhyt hidaste elämän pitkällä polulla ja viisautta toimia tervettä järkeä käyttäen. Olemme kaikki tässä yhdessä. — Kiitos.

17.57 Antti Kurvinen kesk: Herra puhemies! Olemme nyt käsittelemässä näitä perustuslakivaliokunnan kahta mietintöä, mietintö 2/2020 valtiopäivät ja 3/2020 valtiopäivät, jotka koskevat tätä historiallista valmiuslain käyttöönottamista ensimmäistä kertaa rauhan oloissa Suomen historiassa, mistä eilen tiistaina suoritimme lähetekeskustelua, ja kiitän vielä tässä mietintöjen ainoassa käsittelyssäkin koko eduskuntaa, kaikkia eduskuntaryhmiä siitä, että olemme yksimielisiä tämän kulkutaudin, pandemian uhatessa suomalaisten henkeä ja terveyttä. Vaikka täällä välillä joskus väännellään ja käännellään sanoja ja käydään vääntöä eri sisäpolitiikan asioista ja talouskysymyksistä ja otetaan välillä kipakastikin yhteen ja itsekin siihen joskus syylistyn tässä salissa, niin on tärkeää, että silloin kun todella meidän kansakuntaa uhkaa aito iso vaara, me pystymme yhtenäistymään tällä lailla. Pienen kansan vahvuus on sen yhtenäisyydessä. Kiitos vielä kaikille yli puoluerajojen tästä rakentavasta toiminnasta.

Puhemies! Minusta tällä hetkellä tässä koronapandemian vaiheessa on varmasti arjen sankareita. Me tiedämme, että terveydenhuoltohenkilökunta on se, jota katsotaan, mutta meillä on arjen sankareita kaupan kassoilla, bussikuskeja, taksikuskeja, jotka tekevät työtä riskin ollessa voimassa, mutta sanoisin, että eduskunnan arjen sankareita tällä hetkellä tässä vaiheessa ovat perustuslakivaliokunnan jäsenet ja myös perustuslakivaliokunnan erittäin lainoppineet, hyvät valiokuntaneuvokset. Suuri kiitos perustuslakivaliokunnalle. Te olette työskennelleet yötä myöten ja aamulla erittäin kovan paineen alla tehneet upeaa ja huolellista työtä, kun olen tässä nämä mietinnöt lukenut läpitte. Itse viime kauden sain olla perustuslakivaliokunnan jäsenenä ja tiedän, miten vaativaa ja raskasta se työ on, ja ei ole helppoa muodostaa nopeasti oikeudellisesti kestävä arvio, jota tulkitaan ehkä vuosikymmentenkin päästä.

Puhemies! Haluan myös ottaa esille sen, että minusta tämä valmiuslain käyttöönottoasetuksen käsittely myös todistaa meidän perustuslakivaliokuntainstituution toimivuutta ja elävyyttä, ja olen onnellinen siitä, puhemies, että nämä asetukset eivät täysin menneet läpi — joku voisi sanoa, että se oli harmillista tai hallitus teki virheen, että aivan täysin asetukset eivät jää voimaan, mutta minusta on erittäin turvallinen ja hyvä viesti, että perustuslakivaliokunta totesi, että tämän toisen käyttöönottoasetuksen osalta tämä niin sanottu työvelvoite ei jäänyt voimaan, sille ei ollut riittäviä perusteita, ja tämä yksi kohta piti sieltä kumota. Myös teknisessä tarkistuksessa tämä tietty tekninen virhe löydettiin, jota joudutaan tarkastelemaan. Minusta se, että perustuslakivaliokunta tästä kiireestä huolimatta löysi virheen, korjasi sen ja esti tietyt ratkaisut, mitä hallitus vaati, kertoo, että meidän perustuslakikontrolli toimii ja me emme tarvitse mitään perustuslakituomioistuinta tänne Suomeen. [Puhemies koputtaa]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

Puhemies! Sanon vielä täältä omalta paikaltani tiiviisti, että toivottavasti asetuksen voimassaoloaika ja valtuudet riittävät, mutta meidän eduskunnassa pitää olla myös henkisesti valmiita siihen, että valmiuslakia joudutaan muiltakin osin tai pidemmän aikaa käyttämään. Kestetään yhdessä tämä koettelemus kansakuntana.

18.01 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Koronavirus jyllää ympäri maailmaa. Kolme viikkoa sitten kuulimme ensimmäisestä täällä Uudellamaalla diagnosoidusta potilaasta, joka tuli Euroopan infektiotalueelta, ja tietysti harmittaa, ettemme näinä kolmena viikkona terveydenhuollossa toimineet napakammin. Kaksi viikkoa karanteenissa tai etätyössä jokaiselle Suomeen saapuvalle ja enemmän niitä testauksia tuosta kolmen viikon takaisesta ensimmäisestä tapauksesta lähtien, niin tilanne olisi varmasti tällä hetkellä toinen. Mutta nyt olemme tässä ja katsomme eteenpäin. Suomessa on poikkeusolot, ja olemme tässä istunnossa käsittelemässä valtioneuvoston asetusta joidenkin toimivaltuuksien käyttöönotosta. Valmiuslaki ensimmäistä kertaa Suomen historian rauhanoloissa.

Minulla on ollut etuoikeus olla mukana perustuslakivaliokunnan työssä, ja haluaisin myös osaltani antaa suuret kiitokset meidän puheenjohtajallemme, kansanedustaja Ojala-Niemelälle. Perustuslakivaliokunnassa on ollut poikkeuksellisen erityisiä kysymyksiä ja asioita käsiteltävänä viime viikkoina ja viime kuukausina, ja nyt näinä viime vuorokausina tämä poikkeuslaki.

Tämä asetuksen muotoiluhan on kaiken kaikkiaan valtuuksien soveltamisesta. Se on mahdollistava. Toisin sanoen toimivaltuudet eivät siis tule automaattisesti voimaan ilman erillistä harkintaa sovellettavaksi. Kaiken tämän tarkoituksena, asetuksella säädettävien toimivaltuuksien käyttöönoton tarkoituksena, on siis turvata henkilöstön ja palvelujen riittävyys sosiaali- ja terveydenhuollossa, pelastustoimissa ja hätäkeskustoiminnassa, täydentää julkisia terveyspalveluja tarvittaessa yksityisellä palveluntuotannolla ja myös lisätä tehohoitoon käytettäviä tiloja. Tämä kaikki on tarpeen, ja tietysti — niin kuin mietinnössä nostimme esiin — perustuslakivaliokunnan mielestä asianmukaista olisi ollut mainita käsitillä olevat poikkeusolot ja avata niitä jonkin verran tarkemmin esimerkiksi asetuksen johdolaauseessa. Samoin ajattelemme lääkehuoltoon liittyvää toimivaltuutta: siellä olisi ollut asianmukaista avata niitä syitä, minkä takia voimaansaattaminen välittömästi on tarpeellista. Mutta kaiken kaikkiaan, näinä kiireisinä muutamana tuntina, näkisin, että perustuslakivaliokunnan mietintö on varsin laadukas.

Valtioneuvoston asetuksen 5 §:ssä puhutaan terveydenhuollon henkilökunnan työvelvoitteista ja sen suhteen asetuksen käyttöönottamisesta. Terveydenhuollon henkilökunnan työvelvoite ja mahdollisuus määrätä uusiin työtehtäviin on erittäin tärkeä poikkeusoloissa, mutta kuitenkin on erittäin tärkeää myös se, että kun voimme määrätä työvelvoitteesta, niin yhtä aikaa myös huolehdimme työvelvollisen asemaa ja oikeuksia suojaavista pykälistä. Näin ollen siellä oli pykälä esimerkiksi työmääräyksen antamisen rajoituksista, työmääräystä annettaessa huomioon otettavista seikoista ja työvelvollisuussuhteen ehdoista. Esimerkiksi näitä nyt asetuksessa ei oltaisi otettu käyttöön, ja tämä on syy, minkä takia tämän valtioneuvoston asetuksen 5 §:n mukaista terveydenhuollon henkilökunnan työvelvoitetta emme voineet ottaa tähän mukaan.

Meillä terveydenhuollossa ammattilaiset ovat nostaneet varsin suuria lukuja sairastuneista, ja itse asiassa valtioneuvoston esittämät arviot ovat myös sitä luokkaa, että noin 35 prosenttia väestöstä tulee sairastumaan. Se tarkoittaa 1,9 miljoonaa kansalaista. Sairaalahoidon tarpeeksi on ajateltu 15 prosenttia sairastuneista ja tehohoidon tarpeeksi 5 prosent-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

tia. Se tarkoittaa, että sairaalahoitoa tarvitsisi 278 000 suomalaista ja tehohoitoa heistä jopa 96 000 kansalaista. Kaiken lisäksi, kun arvellaan, että tehohoidon tarve voisi olla jopa 12 vuorokautta, eli huomattavasti tavanomaista tehohoitojaksoa pidempi, niin vaatimukset ovat tietysti suuret. Itse toivoisin erikoislääkärinä, että jokainen suomalainen ottaisi tämän koronainfektiotilanteen sillä tavalla vakavasti, että nämä luvut Suomessa jäisivät huomattavasti, huomattavasti pienemmiksi, ja itse arvelen, että siihen meillä on tädet mahdollisuudet, kun jokainen meistä noudattaa hyvin niitä annettuja ohjeita ja säädöksiä: huolehtii siitä käsien pesusta, pitää kädet poissa kasvoista, pitää sitä fyysistä etäisyyttä mutta henkistä läheisyyttä toisiin henkilöihin, ja tietysti ikäihmiset ja hauraammassa elämäntilanteessa olevat, riskiryhmiin kuuluvat, meidän tulee huomioida aivan erityisellä tavalla.

Täällä on tuotu esiin, että yrittäjiä ajatellen on erityistukipaketti jo tulossa. Tässä nostaisin taiteen alan ihmiset, esittävät taiteilijat, joilla ovat kertaheitolla niin kuin leikaten loppuneet tilaisuudet ja myös tulot. Seuraavassa tukipaketissa toivoisin, että heidät ja heidän toimeentulonsa huomioitaisiin myös.

Ylen suhteen vetoaisin, että Yle kävisi ohjelmavalikoimansa läpi sillä tavalla, että ei vain niitä hartausohjelmia ja jumalanpalveluksia — niitäkin tarvitaan — mutta myös opeusohjelmia, luonto-ohjelmia, varmasti varastoista sieltä arkistoista löytyisi myös jumppaohjelmia, siis kaikkea henkilöille, jotka ovat siellä kotona karanteenissa, ja erityisesti ikäihmisille, ja näin Yle omalta osaltaan myös osallistuisi vahvasti näihin talkoisiin terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. [Puhemies koputtaa]

Kaiken kaikkiaan me elämme poikkeusoloissa, hyvin poikkeuksellista aikaa, mutta ajatelen, että niin kuin aiemminkin niin nytkin hyvällä, saumattomalla yhteistyöllä tästä selvitään, ja toivon mukaan niitä sinivalkomerkein, sinivalkolipuin merkittyjä tuotteita jokainen meistä myös sitten jatkossa suosii tästä päivästä eteenpäin, niin että myös se laman uhka ja suomalaisten yrittäjien ja toimijoiden toimeentulon uhka, mikä nyt meillä leijuu... Uskon, että senkin uhkakuvan me voimme taittaa hyvällä yhteistyöllä ja arjen ja käytännön järjen hyviä ratkaisuja tehden.

18.09 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Kuten tässä salissa on monta kertaa mainittu, tosiaan elämme nyt poikkeuksellisia aikoja, ja tästä syystä meidän on myös kyettävä poikkeuksellisiin päätöksiin ja toimenpiteisiin kansakuntamme suojelemiseksi. Tästä syystä hallituksen esittämät poikkeukselliset mutta välttämättömät toimet ja valmiuslain osittainen käyttöönotto ovat tässä tilanteessa täysin perusteltuja toimenpiteitä.

Kansalaiset odottavat nyt meiltä päättäjiltä, että jätämme toissijaiset erimielisyydet syrjään ja tiivistymme. Suomi on aina pärjännyt yhteistyöllä, kyvyllä sopia ja vahvalla yhteisvastuulla. Tätä yhtenäisyyttä tarvitaan nyt tässä poikkeuksellisessa tilanteessa. Meidän tehtävänämme on nyt suojella heitä, jotka tämän maan ovat meille rakentaneet. Meidän on kannettava vastuuta varsinkin ikäihmisistä ja muista riskiryhmiin kuuluvista. Tämä vastuu on paitsi päättäjillä myös jokaisella kansalaisella. Jotta tämä onnistuu, on meidän ensisijaisesti varmistettava, että pidämme huolta sosiaali- ja terveydenhuoltomme kantokyvystä ja kriittisissä ammateissa töissä olevien työkyvystä ja jaksamisesta.

Arvoisa puhemies! Saimme eilen sosiaali- ja terveysvaliokunnassa STM:n, THL:n ja Helsingin yliopiston ajankohtaiskatsauksen liittyen koronavirustilanteeseen Suomessa ja maailmalla. Itse olen koko ajan luottanut Suomen terveysviranomaisten osaamiseen toimenpiteiden suhteen. Eilen saamamme informaation perusteella luottamus kuitenkin vain vahvistui entisestään. Valiokunnalle annetun informaation perusteella Suomi on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

toiminut juuri oikea-aikaisesti ja monessa mielessä vielä nopeammin kuin muissa maissa ja myös Pohjoismaissa on toimittu suhteessa koronaviruksen etenemiseen. Haluankin kiittää tässä vaiheessa STM:ää ja THL:ää erittäin hyvin tehdystä työstä sekä pääministeri Sanna Marinia ja hallitusta erittäin asiantuntevasta ja linjakkaasta toiminnasta kansalaisten hyvinvoinnin hyväksi tässä vaikeassa tilanteessa. Nyt on erityisen tärkeää, että annamme kaiken tuen ja rauhan paitsi sosiaali- ja terveydenhuoltoalan ammattilaisillemme myös muille asiantuntijoillemme tehdä työtään rauhassa emmekä säännöllisesti kyseenalaista heidän asiantuntemustaan tilanteen hoitamisessa. Arvioinnin paikka tulee kyllä sitten, kun olemme kansakuntana epidemiasta selvinneet.

Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston asetuksen 5 §:n mukaan valmiuslain 95 §:n 2 momentissa tarkoitettuja terveydenhuollon henkilökunnan työvelvoitteita voitaisiin soveltaa koko valtakunnan alueella. Perustuslakivaliokunta esittää kuitenkin mietinnössään, että tämä 5 § on nyt kumottava. Perustuslakivaliokunta perustelee esitystään sillä, että työvelvollisuutta koskee konkreettisesti valmiuslain 14 luvun sääntelykokonaisuus. Luvussa on säännöksiä muun muassa työmääräyksen antamisen rajoituksista, työmääräystä annettaessa huomioon otettavista seikoista ja työvelvollisuussuhteen ehdoista. Näitä valmiuslain säännöksiä ei kuitenkaan valtioneuvoston asetuksen mukaan nyt otettaisi käyttöön. Perustuslakivaliokunta pitää välttämättömänä, että työvelvollisen asemaa ja oikeuksia suojataan valmiuslain 14 luvussa säädetyllä tavalla tai muilla vähintään vastaavan tasoisilla säännöksillä. Kun 14 luvun toimivaltuuksia ei nimenomaisesti ole otettu käyttöön eikä muusta sovellettavasta lainsäädännöstä ole esitetty selvitystä, perustuslakivaliokunnan mielestä käyttöönottoasetuksen 5 § on nyt kumottava.

Arvoisa puhemies! Juuri terveydenhuollon henkilökunnan työvelvoitteiden soveltaminen on asia, mikä näinä päivinä on luonnollisesti mietityttänyt paljon terveydenhuoltoalan koulutuksen saaneita henkilöitä. Kenellä on valmiuslakiin perustuva työvelvollisuus? Mil-laisiin tehtäviin työmääräys voidaan antaa? Olen perhevapaalla, hoidan pientä lasta koto-na, voidaanko minut määrätä työhön? Olen ollut eläkkeellä jo kolme vuotta, voidaanko mi-nut silti määrätä nyt työhön? Olen omaishoitaja, voidaanko minulle antaa työmääräys? Olen opintovapaalla, voidaanko minut silti määrätä työhön kesken vapaani? Voidaanko minut määrätä työmääräyksellä töihin toiselle paikkakunnalle kuin missä asun tai normaali-sti työskentelen? Muun muassa tällaisia asioita terveydenhuollon koulutuksen saaneet tänä päivänä nyt miettivät. Olisinkin kysynyt pääministeriltä/hallitukselta, jos olisivat olleet täällä paikalla, mutta kysyn silti, ehkä viesti kantautuu: pitääkö hallitus edelleen tässä vaiheessa, tässä tilanteessa valmiuslain 95 §:n 2 momentissa tarkoitettuja terveydenhuol-lon henkilökunnan työvelvoitteita niin välttämättöminä toimina, että hallitus on valmis an-tamaan nopealla aikataululla uuden, korjatun asetuksen valmiuslain 95 §:n käyttöönotos-ta, missä huomioidaan perustuslakivaliokunnan esityksen mukaisesti valmiuslain 14 lu-vun sääntelykokonaisuus?

18.15 Joakim Strand r: Arvoisa puhemies, värderade talman! Elämme todellakin poik-keuksellisia aikoja, kuten täällä moneen otteeseen ollaan todettu.

Statsrådet godkände alltså vid sitt allmänna sammanträde den 17 mars 2020 en förordning om ibruktagning av befogenheter i enlighet med 86, 88, 93—95 och 109 § i beredskapsla-gen. Det är fråga om en sådan ibruktagningsförordning som avses i 6 § i beredskapslagen. En förutsättning för att befogenheter enligt beredskapslagen ska kunna tas i bruk är att un-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

dantagsförhållanden råder i landet. Statsrådet i samverkan med republikens president konstaterade den 16 mars 2020 att undantagsförhållanden råder. Grunden för statsrådets beslut är den COVID-19 epidemi som orsakas av coronaviruset och som av Världshälsoorganisationen WHO den 11 mars 2020 förklarades ha lett till en pandemi.

Arvoisa puhemies, värderade talman! Tässä tilanteessa ensisijainen asia on tietenkin kansalaisten terveys.

I läget vi befinner oss i är det fullständigt självklart att det är medborgarnas liv, hälsa och säkerhet som går före allt annat.

Valitettavasti tällä pandemialla on kuitenkin myös dramaattiset vaikutukset niin globaaliin kuin maamme talouteen. Meidän on yhdessä tehtävä kaikkemme sen eteen, että vältämme konkurssi- ja suurtyöttömyysaallon. Näissä talkoissa tarvitaan meitä jokaista: hallitusta, eduskuntaa, työmarkkinajärjestöjä, Suomen Pankkia, Finnvera, Finanssivalvontaa, työeläkeyhtiöitä ja monia muita. Tänään tuli jo hyviä avauksia tuolta järjestöjen puolelta. On kuunneltava herkillä korvalla elinkeinoelämää, yrittäjiä ja myös kuntia, jotka ovat isoja työnantajia. Kotitalouksien ja yritysten rahoitus on turvattava.

Nyt on myös hyvä hetki miettiä yritysten osalta vaikka uudentyyppisiä verokäytäntöjä, jotta varoja riittää ensisijaisesti palkkoihin mutta tietenkin myös investointeihin. Valtiovarainministeri Kulmuni ehti jo tässä avata hieman elinkeinoelämälle suunnattua noin 5 miljardin ensimmäistä tukipakettia. Iso kiitos siitä.

Regeringen har alltså redan planer på ett enormt stödpaket för att på olika sätt konkret hjälpa näringslivet och den vägen så långt det bara går trygga människors arbetsplatser. Vi bör även se till att göra allt för att hjälpa bland annat enskilda timanställda, ensamföretagare samt de små och medelstora företag som redan nu lider av ett tvärstopp i efterfrågan. Vi kan till vissa delar garantera även en modell av de stödåtgärder som i övriga nordiska länder satts in.

On hyvä katsoa myös muita Pohjoismaita, mitä siellä on elinkeinoelämän ja yritysten eteen tehty.

Arvoisa puhemies! Olemme varmasti jokainen tässä salissa saaneet paljon huolestuneita viestejä mutta myös valtavasti hyviä ideoita niin yksittäisiltä ihmisiltä kuin yritysten edustajilta.

Låt oss tillsammans göra allt för att hjälpa människorna, kommunerna och företagen genom denna kris så att vi framöver har en möjligast stark finansieringsgrund att vila våra välfärdstjänster på.

Värderade talman! Ett samhälles civilisationsgrad mäts utgående från sättet på vilket man tar hand om dem som är i allra störst behov av hjälp.

Tehkäämme yhdessä yli puoluerajojen kaikkemme niin ihmisten kuin yrityssektorin tukemiseksi, jotta meillä myös tulevaisuudessa on rahoituspohja kunnossa laadukkaitten ja maailman parhaiden hyvinvointipalveluitten rahoittamiseksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

Haluan lopuksi, arvoisa puhemies, vielä kiittää perustuslakivaliokuntaa erinomaisesta työstä ja myös kaikkia kollegoita siitä hienosta yhteishengestä ja työstä, mitä tässä nyt yli puoluerajojen nähdään, ja haluan kiittää kaikkia niitä arjen sankareita, hoitohenkilökuntaa, apteekkien ja kauppojen työntekijöitä, siivoojia, ruuantuottajia ja kaikkia muita turvallisuudesta vastaavia, jotka nyt eturintamassa käyvät tätä taistelua oikeastaan meidän kaikkien puolesta monessa eri tilanteessa.

Jag vill lyfta på hatten för alla dem som jobbar inom vården, med säkerhet, matproduktion, städare, alla dem som nu kämpar vid fronten mot detta virus.

Tasavallan presidentin sanoin: pidetään fyysistä etäisyyttä mutta henkistä läheisyyttä.

Tillsammans kommer vi att klara detta. — Kiitos.

18.19 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! On hyvin helppo yhtyä kiitoksiin, mitä hallitukselle ja perustuslakivaliokunnalle on tämän iltapäivän aikana annettu. Hyvin johdonmukaisella työllä on viety meidän poikkeusolojen lainsäädäntöä eteenpäin.

Suomi on nopealla aikataululla reagoimassa poikkeuksellisiin olosuhteisiin valmiuslainsäädännön käyttöönotolla. On erityisen mukava ollut nähdä, että opposition kanssa kriisitilanteessa yhteistyö näyttäisi toimivan. Niin kuin monessa puheenvuorossa myös täällä on todettu, tärkeää on myös, että suomalaiset saavat ja ovat saaneet ajantasaista ja oikeaa tietoa pandemian tilanteesta. Ennusteita on kyllä kuultu ihan tarpeeksi ja erilaisia lukuja — ehkä niihin ei ole meidän maallikkoedustajien syytä hyvin pureutua.

Nyt hyväksyttävä lainsäädäntö mahdollistaa terveydenhuollon ja kuntien mahdollisuuksia reagoida ja turvata suomalaisten hyvinvointia poikkeusolojen lainsäädännön pohjalta. Kriisi on inhimillisesti haasteellinen ja tuo myös talouteen ja työllisyyteen isoja haasteita ja riskejä. Kiitos jo tässä vaiheessa työmarkkinajärjestöille, jotka ovat valmistelleet aika tuhdin paketin hallituksen arvioitavaksi. Valmistelussa myös oleva 5 miljardin talouden tukipaketti on pikaisesti saatava toimenpidevalmiuteen, ja erityisesti se on kohdennettava, niin kuin tänäänkin monessa puheenvuorossa on sanottu, pk-yritysten tukemiseksi. Eniten tästä nyt tällä hetkellä kärsivät palveluala ja ravintola-ala, ja kumminkin meidän työpaikoista niillä aloilla on 42 prosenttia. On myös huolehdittava, että suomalainen sosiaaliturvajärjestelmä toimii entistä tehostetummin ja taloudellista apua on saatavissa niille ihmisille, jotka kuuluvat sen piiriin ja tarvitsevat sitä akuutisti.

Kunnilla on iso rooli suomalaisten arjessa, ja päätökset, joita teemme erityisesti varhaiskasvatuksen ja peruskoulutuksen osalta, teettävät hurjan määrän erityisjärjestelyjä sekä resurssien arviointia sekä henkilöstön osalta määräaikaista sopeuttamistoimenpiteitä. Tässä tilanteessa on erityisen tärkeää, että kuntien päätöksenteon toimintakyky säilyy tässäkin tilanteessa.

Arvoisa puhemies! Kuntataloudesta on kohtuuvähän tässä salissa puhuttu. Kuntaliitto onkin nyt pyytänyt isoilta kaupungeilta arvioita tilanteesta jo tämän viikon aikana. Yritin itse selvittää näitä vaikutuksia kokonaisuutena kuntatalouteen erään kaupungin talousasiantuntijalta ja sain arvioita tämmöisistä luvuista, että esimerkiksi kunnallisveron tuottoon tällä epidemialla on noin 1—3 prosentin vaikutus ja yhteisöveroon 10—20 prosenttia — mihin nyt hallitus on sitten myös työkaluja rakentamassa. Asiakasmaksut alenisivat arviolta noin 4—5 prosenttia, terveydenhuollon lisärahoituksen tarpeeksi on arvioitu 3—5

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

prosenttia. Lisäksi kuntien käyttötaloudessa on menoja lisääviä ja pienentäviä tekijöitä riippuen toimipisteiden sulkemisten, henkilöstömäärän, ostopalveluiden ja esimerkiksi työllisyyden hoidon kustannusten vaikutuksista.

Kuntatalous tulee olemaan todellakin tuen tarpeessa, kun tiedetään, että iso osa Suomen kunnista teki alijäämäisen tilinpäätöksen vuonna 2019 ja monissa kunnissa oli jo yt-menettelytyökalut käytössä. Kuntatalouteen on myös rahoitusmarkkinoiden laskun myötä ilmeisesti vaikutuksia, ja todennäköisesti rahoituksen hintaan kohdistuu myös nousupaineita, erityisesti matalan korkotason ja kuntien tarvitseman lyhytaikaisen rahoituksen hinnassa. Kuntatalouden selviytymisen työkalupakki onkin pikaisesti saatava valmisteluun, ja niin kuin kuntaministeri Paatero totesi, sen valmistelu on käynnissä.

Talouden vaikutukset kokonaisuutena on hyvin vaikea arvioida lähinnä nyt sitten tämän kriisin pituuden osalta. Esimerkiksi tänään taas kuultiin uusia arvioita bkt:stä, oliko se 1,5—4 prosenttia. Tähän asti on puhuttu 1—5 prosentista. Mutta näin tämä on vaikeaa tässä tilanteessa.

Arvoisa puhemies! Inhimillisellä ja taloudellisella kriisillä on kaikista haasteista huolimatta myös kansakuntaa yhdistäviä tekijöitä, joista meidän on haettava nyt tässä tilanteessa voimaa. Yhteistyöllä ja yhdessä tämä kriisi varmaankin selvitetään. En epäile hetkeäkään, että ei tulisi näin käymään.

18.25 Raimo Piirainen sd: Arvoisa puhemies! Aivan aluksi haluan kiittää perustuslakivaliokuntaa ja sen puheenjohtajaa, edustaja Ojala-Niemelää tästä ripeästä toiminnasta. On erittäin hyvä, että saatiin heti arvio perustuslakivaliokunnalta, millä tavalla voidaan asioita viedä eteenpäin.

Valmiuslain osittainenkin käyttöönotto on järeä toimenpide, mutta tartuntatautikin on todella järeä, ja sen taudin rajoittamisessa on tehtävä kaikkensa, ennen kaikkea kansalaisten terveyden ja varsinkin ikäihmisten terveyden ylläpitämiseksi. Jo nyt voimassa olevan lainsäädännön kautta on ollut mahdollisuus toimia. Esimerkiksi THL, STM, kunnat, aluehallintovirastot ja sairaanhoitopiirit ovat jo ennakoineet elikkä varautumismenetelmän kautta lähteneet viemään asioita eteenpäin.

Ensinnäkin on erittäin tärkeää tässä hetkessä huomioida, mitenkä Suomen hallinto on organisoitu. Se on erittäin toimiva järjestelmä, ja sitä on kehuttu jo kautta maailman. Tämä valmiuslain käyttöönotto on tietenkin varotoimenpide kaikelle sille mahdolliselle, jos tässä vielä tilanne pahemmin eskaloituu. Toivotaan, että näin ei olisi.

No henkilöstön osalta ennen kaikkea varhaiskasvatuksen ja luokanopettajien, hoitohenkilökunnan ja muissa palvelutehtävissä olevien henkilöiden terveydestä on pidettävä huolta, ja tietenkin myös siitä, että henkilökuntaa on riittävästi saatavilla.

Huoltovarmuus on yksi merkittävä asia. Siitä on saatu jo hyviä kokemuksia, ja ennen kaikkea lääkkeiden saatavuuden ylläpito on erittäin tärkeä asia, ja varautumismenetelmien kautta varmaan tulevaisuudessa olisi Suomenkin hyvä varautua niin, että meillä on riittävästi omaa lääketuotantoa.

Myös toimeentulosta on pidettävä hyvää huolta niiden osalta, jotka joutuvat tähän ahdinkoon. Ennen kaikkea nyt tarvitaan yhteishenkeä ja yhteen hiileen puhaltamista. Se on tärkeätä tällä hetkellä.

Kiitoksia oppositiolle. Oppositio on ollut hyvin avoin ja myötämielinen tälle asialle, ja oletan, että meillä on todella hyvä yhteishenki tässä tämän asian eteenpäinviemiseksi ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

Suomen pärjäämiseksi tässä tilanteessa. Toivotaan erittäin, erittäin hyvää yhteistyötä edelleenkin. — Kiitoksia.

18.28 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Valmiuslain käsittely eduskunnassa on jo tähän mennessä osoittanut, että vaikeassa tilanteessa suomalaiset osaavat tehdä yhteistyötä arkiset erimielisyydet syrjään laittaen. On hyvä, että hallitus on nyt ryhtynyt toimiin koronaepidemian haltuun ottamiseksi ja hallitsemiseksi. Erityisen arvokkaana pidän tasavallan presidentti Sauli Niinistön roolia tässä asiassa ja sitä, että presidentti on ollut aktiivinen, jotta näihin nyt päätöksenteon alla oleviin toimiin ylipäättään ryhdytään.

Koronakriisi etenee kovasti, emmekä vielä tiedä, millä tavoin se maassamme vaikuttaa. Toivottavasti mahdollisimman harva sairastuu, ja toivottavasti kukaan ei kuole. Epidemiaa voidaan hidastaa, jos kaikki noudattavat viranomaisten ohjeita ja määräyksiä. Toivon, että kaikki myös tekevät niin, ja lupaan itse niitä noudattaa. Varmastikin käy niin, että vähintäänkin monen lähipiirissä joku sairastuu. Erityisen suuri huoli meillä on riskiryhmiin kuuluvista iäkkäistä ihmisistä tai jonkin perussairaudesta omaavista. He tarvitsevat välittämistä, mutta liian lähelle ei saisi mennä. Hankala tilanne, mutta tärkeää on osoittaa, että välitämme toisistamme. Tässä tilanteessa on myös tärkeää se, että osoitamme arvostusta niille ihmisille, jotka työskentelevät päivittäin toisten auttamiseksi. Heitä on muun muassa terveydenhuollossa ja poliisissa mutta myös niissä palveluammateissa, jotka pitävät yhteiskunnan pyörät pyörimässä, kuten kauppojen kassoilla, joukkoliikenteessä ja niin edelleen.

Arvoisa puhemies! Monen yrityksen ja työpaikan tulevaisuus on nyt vaakalaudalla. Hallitus on ilmoittanut alustavista tukitoimista, ja niitä tarvitaan lisää. Kokoomus on tehnyt esityksen jatkotoimista, ja toivomme, että hallitus tarttuu niihin. Työmarkkinajärjestöt ovat jo osoittaneet vastuuntuntoa ja yhteistoimintakykyä ilmoittamalla sopineensa omista esityksistään. Toivon edelleen, että hallitus tekee kaikkensa näiden toteutumisen mahdollistamiseksi. On huomioitava, että järjestöt itsekin toteavat, etteivät heidän esittämänsä toimenpiteet ole kattava paketti, ja että lisää ratkaisuja tarvitaan. Esimerkiksi yrittäjien ansio-
turvan suhteen ei olla valitettavasti vielä edistytty.

Tärkeimmät viestini hallitukselle ovat:

Ensiksikin se, että me oppositiossa tuemme kaikkia hallituksen aidosti vaikuttavia toimia tämän kriisin kansakuntaamme kohdistuvien vaikutusten minimoimiseksi.

Toinen viestini on se, että te, arvoisa hallitus, olette nyt aloittaneet hyvin, mutta erityisesti yritysten ja työpaikkojen säilyttämisen osalta ei vielä olla tehty tarpeeksi.

Kolmanneksi: Toimenpiteitä ja ratkaisuja tarvitaan nyt todella nopeasti. Jokainen päivä on merkitsevä. Luotan siihen, että nämä viestini menevät perille ja hallituksen työ kansakunnan parhaaksi jatkuu aktiivisena.

Arvoisa puhemies! Yhdessä toisistamme huolta pitäen selviämme edessämme olevista epämurkavista ja vaikeista ajoista.

18.32 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Olemme joutuneet tilanteeseen, johon valtiiovallan pitää reagoida, ja näin on todella tehty. Perustellusta syystä käsittelemme perustuslakivaliokunnan mietintöä valmiuslain mukaisten valtuuksien käyttöönnotosta. Haluan kiittää perustuslakivaliokuntaa erinomaisen hyvistä työstä nopeassa aikataulussa kovan paineen alla. Tästä puheenjohtaja Johanna Ojala-Niemelälle kiitokset, ja koko va-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

liokunnalle ja tietenkin valiokuntaneuvoksille. Työnne on ollut erittäin merkittävää ja toiminta esimerkillistä kaikkien suomalaisten hyväksi. Siitä iso kiitos.

Koko Suomessa tehdään tällä hetkellä töitä eri tahoilla koronaviruksen saamiseksi haltuun, että mahdollisimman moni ihminen ei joutuisi siitä kärsimään ja saataisiin yhteiskunnan toiminnot turvattua. Tärkeintä on turvata ihmisten henki ja terveys. Se on asia numero yksi, ja siitä ei pidä yhtään tinkiä.

Kaikilla tasoilla yhteiskunnassamme on menossa turvaamistoimet, valmistautumistoimet, niin että voin sanoa, että tänä päivänä soitin kotikuntaani Ilomantsiin ja kunnanjohtajan kanssa keskustelin pitkän puhelun, ja sielläkin Suomen itäisimmässä kunnassa tehdään tällä hetkellä erittäin vahvaa työtä sen suhteen, että ihmisten terveys ja turvallisuus pystytään kaikissa olosuhteissa takaamaan ja hoito toimii.

Tällä hetkellä ajatukset ovat varmasti meillä kaikilla siinä, miten terveydenhuolto pystyy turvaamaan sairastuneista ihmisistä huolehtimisen. Minulla ei henkilökohtaisesti ole yhtään epäilystä siitä, etteikö näin kävisi. Suomalainen terveydenhuoltojärjestelmä pystyy reagoimaan ja on selvinnyt paljon vaikeammistakin tilanteista. Se koskee terveydenhuoltoa ja sosiaalihuoltoa ja yleensä niitä palveluita, joita yhteiskunta kansalaisilleen järjestää. Meillä on vakiintuneet menettelytavat, hyvät organisaatiot ja ennen kaikkea erittäin osaatvat ihmiset. Se on meidän yhteiskuntamme valtava voimavara. Se on niin monta kertaa tähän saakka koeteltu, ja ei ole mitään epäilystä, etteikö se toimisi nykyisinkin. Se vaatii uhrauksia, se vaatii paljon työtä, mutta mikäli olen oikein ymmärtänyt, missä mennään — ja olen varmasti oikein ymmärtänyt suomalaisten ihmisten keskusteluista — niin kaikki haluavat olla tässä työssä vahvasti mukana, ja nimenomaan niin, että ihmisten henki ja terveys turvataan.

Koronavirus sairautena on erittäin vakava. Sen seurauksia emme oikeastaan tiedä tällä hetkellä muuta kuin pienen pintasilauksen vasta, mitä nyt olemme sen reissun alkuvaiheessa. Tällä hetkellä jossakin Kiinassa ollaan menossa jo viruksen kanssa niin sanotusti vähän jälkivaiheessa, siellä on ilmeisesti pahin jo ohi, mutta sielläkään ei ole vielä mitään syytä lopettaa toimia. Hekin tekevät siellä omalta osaltaan vahvaa työtä ihmisten suojelemiseksi.

Suomessa on ollut suurta viisautta siinä, että olemme esimerkiksi lääkkeitä velvoitevarastoineet varastoihin, apteekkeihin ja eri sairaaloihin niin, että pystymme turvaamaan ihmisten lääkkeidensaannin myös vaikeissa olosuhteissa. Tästä voisi kiittää aikaisempia päättäjiä, että on ollut viisautta nähdä se, että kansakunta tarvitsee vaikealla hetkellä myös lääkkeitä ja paljon. Velvoitevarastot ovat hyvällä mallilla, ja ennen kaikkea apteekit pystyvät sitten tarvittaessa neuvomaan lisää ja lääkäreiltä saa sitten tarvittavia neuvoja, kuten olemme julkisten tiedotusvälineiden kautta jo kuulleetkin, miten ihmisten tulee toimia, jos sitten epäilee sairastuneensa tähän kyseiseen virukseen.

Koronavirus iskee myös suomalaiseen talouselämään erittäin voimakkaasti, se tulee kuin tsunami. Olemme tälläkin hetkellä kuulleet ja lukeneet eri tiedotusvälineistä, mitä seurauksia sillä on jo tähän asti ollut. Lomautukset ovat menossa, tuotantoa ajetaan alas — esim. kuulin juuri äsken, että suomalainen merkittävä metsäteollisuuskoneita valmistava yhtiö on parhaillaan lomauttamassa henkilöstöä sen takia, kun maailmalta tulevia komponentteja heidän yhtiönsä valmistamaa tuotetta varten ei enää saa. Eli siellä tuotantoa ajetaan alas koko ajan, ihmisiä lomautetaan. Tähän pitää valtiovallan reagoida niin, että pystymme turvaamaan ihmisille asianmukaisen toimeentulon. On selvä asia, että se vaatii myös taloudellisia isoja uhrauksia, mutta siinä pitää eduskunnan olla etunenässä näyttämässä tietä, että me selviämme tästä tilanteesta, ja maan hallitus varmasti joka hetki miettii

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

24/7-periaatteella, mikä on seuraava siirto, että pystymme minimoimaan vahingot. Se on selvä asia, että vahinkoja tulee, mutta nyt tarvitaan sitä yhteishenkeä, sitä talvisodan henkeä, josta on ollut paljon puhetta.

Sitten kun tämä koronaviruksen aalto on mennyt ohi ja alamme palata niin sanottuun normaaliin päiväjärjestykseen myös täällä eduskunnassa ja myös kaikkialla Suomessa, silloin pitää valtiovallan olla esimerkkinä näyttämässä tukea niille yrityksille ja kaikille toimijoille, että ne työpaikat, jotka ovat olleet vaikeuksissa, palautuvat normaalitilaan ja pääsemme taas arkiseen työhön tosissaan, mahdollisimman vähin vaurioin. Vaikka tilanne onkin vakava, niin missään nimessä syytä pelkoon tai liioitteluun ei ole, vaan pitää yhteistuumin tässä asiassa tehdä töitä, ja näyttää, että tämäkin vaikeus voitetaan. Kuten tasavallan presidentti on sanonut, tässä nyt tämä meidän yhteisöllisyytemme tulee taas kerran kunniaan.

Toivon, että seuraava iso keskustelu käydään sitten tämän sairauden voittamisen jälkeen siitä, miten me tässä maassa pystymme huoltovarmuuden turvaamaan. Se on jäänyt tässä keskustelussa liian vähälle. Meidän pitää pystyä turvaamaan elintarvikkeet kaikille, energia kaikille, hyvät olosuhteet kaikille, kaikki nämä toiminnot, mitkä ovat tähän asti olleet ikään kuin sivuosassa keskusteluissa, energiantuotanto esimerkiksi. Me tuomme tälläkin hetkellä valtavan osan sähköä ulkomailta. Ajatelkaa, jos meillä olisi ollut tämä talvi vaikka valtava pakkastalvi, sekin vielä jonain päivänä tulee. Missä vaikeuksissa olisimme, jos nyt olisi 30 astetta pakkasta ja tässä tilanteessa olisimme? Tilanne olisi paljon vakavampi. Näihin huoltovarmuuteen liittyviin seikkoihin meidän on pakko palata, kun tämä pahin kriisi on ohi, koska ilman järkevää varautumista vaarannamme seuraavissa kriiseissä kansalaisten terveyden ja turvallisuuden, ja se ei saa koskaan tapahtua.

18.38 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Valmiuslaki on väline. Se ei ole itsetarkoitus. Se ei lakina poista koronainfektiota maastamme, mutta se tarjoaa välineitä epidemian hillitsemiseksi ja hallitsemiseksi.

Mikä on se tilannekuva, jossa me nyt otimme tai olemme ottamassa tämän lain eräitä pykäläiä käyttöön? On sanottu, että ei saa pelotella, ja minähän nyt olisin omasta mielestäni viimeinen pelottelemaan näissä asioissa, mutta meidän täytyy nähdä realistisesti se uhakuva, jota me nyt olemme torjumassa, ja jos me siinä torjunnassa onnistumme, niin sitten kaikki menee suhteellisen tyydyttävästi. Se kuva, jota me olemme torjumassa, on se, että me tiedämme tällä hetkellä Kiinan ja Italian tilanteesta, jotka ovat kuukauden edellä tätä meidän tilannetta, että silloin kun koronainfektio iskee yli 80-vuotiaaseen ihmiseen, niin kuolleisuus on 15 prosenttia. Ikäryhmässä 70—79 kuolleisuus on 7 prosenttia. Ja nyt on syytä korostaa, että tässä tarkoitetaan, niin kuin äsken sanoin, sitä, että on saanut infektion, ja nythän aivan olennaista on se, että tuleeko meille nollan vai 500:n vai 5 000:n vai 10 000:n kuolleisuus. Se on täysin riippuvainen siitä, tuleeko meillä tämä tauti leviämään yhdelle prosentille, viidelle prosentille, 10 prosentille vai 20 prosentille väestöstä. Tässä on tämän asian ydin, ja sen takia nyt nämä rajoittavat ja eristystoimenpiteet on otettu käyttöön, ja sen takia tässä tarvitaan valmiuslakia.

Yritän hyvin käytännöllisellä tavalla kuvata, mitä se tarkoittaa nyt, että nämä pykälät — siis 86, 87, 88, 93, 94 ja 109 § — otetaan käyttöön. Noin ihan yleisesti sanottuna se tarkoittaa käytännössä sitä — käytän nyt vähän kansankielistä, en juristin ilmaisua, koska en ole juristi — että sosiaali- ja terveystalvetoimintajärjestelmä, joka meillä siis on kunnallinen tai yksityinen tai koostuu yksittäisistä ammatinharjoittajista, siirtyy tietyllä tavalla valtiovallan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

johdettavaksi. Valtiota edustaa valtioneuvosto, sosiaali- ja terveysministeriö ja sitten alueellisesti avit, aluehallintovirastot.

No käytännössä se tarkoittaa 86 §:ssä sitä, että valtion viranomaiset voivat määrätä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikön — siis vanhainkodin, tehostetun palveluasumisen yksikön, sairaalan, terveyskeskuksen ja niin edelleen — laajentamaan toimintaansa, muuttamaan toimintaansa, siirtämään toimintansa, sijoittamaan sen uudelleen, ottamaan hoitoon nyt tässä tarvittavia potilaita, vaikka se ei muuten niitä hoitaisi, tai luovuttamaan resursseja käyttöön. Tämän on siis sen 86 §:n sisältö.

87 §:ssähän, joka on eilen kiireellisellä asetuksella jo annettu ja jonka ymmärtääkseni eduskunta valvontansa kautta sitten hyväksyy, on kysymys lääketehtaista, tukkukaupasta, apteekkeista ja elinkeinonharjoittajista, joita voidaan niin ikään määrätä siirtämään tai laajentamaan tai muuttamaan toimintaansa.

No sitten tämä 88 §: Älkää ymmärtäkö väärin, mutta minä en sitä kovin korostaisi. Se on se pykälä, missä nyt tehdään tietty ero siihen ei-kiireelliseen hoitoon. Niinhän terveydenhuolto on aina toiminut. Silloin kun meillä ei ollut näitä hoitotakuita voimassa, niin aina kun, ihan vuodenkin aikana, oli suurempi akuutin hoidon tarve, niin silloinhan joustettiin tästä ei-kiireellisestä hoidosta, mutta nyt kun meillä on laissa nämä hoidonsaannin oikeudet — kolmen kuukauden ja niin edelleen — tietenkin tarvitaan lainsäädännön kautta puuttuminen siihen, että niitä ei tässä tilanteessa tarvitse kaikin osin noudattaa.

Sitten 93 § on erittäin tärkeä. Se koskee terveydenhuollon, sosiaalihuollon, pelastustoimen, hätäkeskusten ja poliisin henkilökunnan työaikalaki- ja vuosilomalakiasioihin puuttumista. Kansankielisesti sanottuna voidaan määrätä lomat siirrettäviksi, voidaan määrätä ylitoihin. Toki niistä maksetaan korvaukset, ei tässä mistään maksuttomasta työvelvoitteesta ole kysymys.

Edelleen tässä uskallan sanoa, että 94 § ei ole niin kovin merkittävä, eli tämä irtisanomisajan pidentäminen. Sillä nyt ei kovin paljon meillä tätä työvoimaa tässä lisätä.

Sitten on tämä 95 §, joka meni vielä uudelleen mietittäväksi mutta jonka toivon kuitenkin, että varsin pian saamme käyttöömmme, eli tämä työvelvoite, joka tarkoittaa siis kahden viikon jaksoja enintään kaksi kertaa 68 vuoden ikään saakka. Tiedän, että käytännössä se tulee aiheuttamaan monia käytännöllisiä haasteita, mutta kuitenkin meidän velvollisuutemme lainsäätäjänä on luoda ne juridiset edellytykset, ja sitten operatiiviset toimijat tekevät parhaan mahdollisen sovelluksen.

18.44 Toimi Kankaanniemi ps: Herra puhemies! Ensiksi kiitokset sekä hallitukselle että perustuslakivaliokunnalle tehdystä ripeästä työstä. Minulla ei ole perustuslakivaliokunnan mietinnön pohjalta mitään huomauttamista, mutta totean, että varmasti meillä vaikeimmat päätökset ovat vielä edessä, niin vakava tämä tilanne näyttää olevan. Tärkeintä on se, että me terveydenhuollon ja sairaiden ja kansan turvallisuuden panemme ensimmäiselle sijalle ja sitten kaiken muun sen jälkeen hoidamme mahdollisimman hyvin.

Arvoisa puhemies! Mieleeni tulee vuosi 1991. Silloin syöksyttiin lamaan melko nopeaan tahtiin ja ei osattu yhtään arvioida, kuinka syvä siitä tulee. Silloin jouduttiin kasvotusten myös tällaisten asioiden kanssa kuin tällä hetkellä lukuun ottamatta sitä, että silloin ei ollut kansanterveydestä eikä sairauksista kysymys vaan oli toisenlainen, taloudellinen ahdinko, joka syöksyi päälle. Siinä oli pankkikriisi ja talouskriisi monella tavalla.

Silloin lähdettiin muun muassa siihen, että pääministeri Aho pyysi Suomen Pankin pankinjohtajan Kalevi Sorsan neuvottelemaan ja johtamaan yhteiskuntasopimusneuvotteluja.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

Nytkin — pääministeri kun on paikalla — pyydän teitä, että kaivakaa esille tämä Sorsan laatima yhteiskuntasopimus vuoden 91 syksyltä. Se valitettavasti sitten kahden ammattiliiton vastustukseen kaatui, mutta siinä on hyvä pohja sille, mitä nyt voitaisiin tehdä taloudellisen tilanteen ja yritysten toiminnan turvaamiseksi. Esimerkiksi Lauri Ihalainen voisi olla sellainen henkilö, joka pystyisi tällaiset neuvottelut menestyksekkäästi tässä yhteydessä vetämään. Tällä saataisiin vastuu jaettua tästä vakavasta tilanteesta, joka koskettaa yrityksiä, työntekijöitä ja julkista taloutta kautta linjan.

Silloin se ei siis onnistunut, ja sillä oli ikävät seuraukset. Sen jälkeen ajaututtiin täydelliseen pankkien kriisiin ja myös siihen tilanteeseen, että valtion velansaanti oli aivan veitsenterällä. Nyt ei vastaavaa tilannetta tältä osin pankeilla ole ja valtion velansaanti on mahdollista, mutta nyt on kuitenkin todennäköisesti koko sekä julkista taloutta että ennen kaikkea yritystoimintaa, työllisyyttä ja työpaikkoja koskeva kriisi edessä varsin syvänä. Siksi tarvitaan toimenpiteitä sen ratkaisemiseksi.

91 otettiin käyttöön eduskunnan yksimielisellä päätöksellä pankkitukijärjestelmä. Sitä ennen selvitettiin lyhyesti, voitaisiinko esimerkiksi Kehitysaluerahaston kautta hoitaa yrityksille suora rahoitus. Sepä kaatui siihen, että Kehitysaluerahastolla ei ollut valtakunnallista toimialuetta vaan se oli ainoastaan Itä- ja Pohjois-Suomessa ja vastaavaa järjestelmää ei silloin löytynyt, ja mitään muuta vaihtoehtoa ei ollut käytettävissä kuin pankkituki. Pankkitukea sitten jouduttiin myöntämään valtion verovaroista noin 40 miljardia markkaa. Oma kantani oli silloin, että olisi otettu liikepankeilta pankkitukea vastaan osakkeita, mutta kokoomus ei siihen taipunut, ja niin sitten jäi. Norja teki näin, ja kun otti osakkeita, niin sitten hyvän ajan tullen myi ne pois ja taisipa tehdä vähän tiliä sillä.

Silloin ei näin käynyt. Jos nyt on mahdollista, arvoisa pääministeri, niin tarkistakaa, olisiko yksi keino se, että jos joudutaan antamaan sellaista tukea yrityksille tai pankeille — ehkä nyt ei pankeille — niin voitaisiinko ottaa osakkeita valtion haltuun Vakelle tai muutoin, jotka sitten myytäisiin myöhemmin pois ja joista saataisiin takaisin niitä panostuksia, jotka tulevat valtion vastuulle.

Arvoisa puhemies! Yrityksillä on tällä hetkellä käytettävissä lomautusmalli. Hyvä, että ay-liike ja työnantajat tänään sopivat, että sitä vielä parannetaan. Se olisi yksi yhteiskuntasopimuksen keskeinen osa. Rahoitus on järjestettävä sillä lailla, että terveet yritykset eivät likviditeettitilanteen heiketessä kaadu ja työpaikat mene. Verojen maksujen suhteen pitää antaa lykkäystä. Pankkeja pitää pyrkiä velvoittamaan antamaan rahoitusta, niin että terveet yritykset ja työpaikat voidaan turvata. Toki vähän heikomminkin menevät yritykset on syytä pyrkiä turvaamaan, mutta kilpailuneutraliteetti vaatii kyllä sitä, ettei ihan konkurssikypsiä yrityksiä lähdetä tukemaan. Eläkemaksuissa voisi olla jatkoa, mutta tietysti jos työntekijät on lomautettu, ei silloin mene myöskään sosiaaliturvamaksuja ja eläkemaksuja.

Arvoisa puhemies! Näillä keinoilla voidaan ehkä mahdollisesti päästä eteenpäin.

Sitten otan kyllä esille vielä sen, että meillä on myös yksi suuri uhka, ja se on tuolta ennen kaikkea Italiasta mutta myös Ranskasta, Espanjasta ja muista isoista euromaista mahdollisesti tuleva aalto, joka voi pyyhkäistä koko euroalueelle niin vakavasti, että koko euro saattaa tässä yhteydessä kaatua. Eräs asiantuntija valiokunnassa sitä jo arvelikin. Kaikilla mailla on vahva itsekkyyys tällä hetkellä pelastaa itsensä omista ongelmistaan, ja silloin solidaarisuus muita maita kohtaan ei ole ensimmäisenä asiana. Euroopan vakausmekanismilla on 500 miljardin käyttövara, josta on 90 miljardia käytetty, mutta tuo 410 miljardia ei riitä pelastamaan näitä järjestelmiä. Meiltä tullaan pyytämään sinne lisää varoja. Olemmeko

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

siihen valmiita, että pelastamme Italian ja muiden maiden pankkeja ja työpaikkoja mutta omat jäävät pelastamatta? Tämä tulee vakavana, todella vakavana eteen.

Lisäksi meillä tulee eteen oman julkisen taloutemme tila. Velkaantuminen tulee nyt nousemaan hyvin paljon. Mitä se vaikuttaa jatkossa korkoihin ja Suomen luottokelpoisuuteen? Jos luottokelpoisuus näillä velkamäärillä heikkenee ja korot sitä kautta nousevat, niin me olemme suurissa vaikeuksissa. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Muutama muukin asia olisi, mutta nämä nyt tässä yhteydessä. Toivon, että pääministeri ottaa onkeensa niistä asioista, mitkä tässä esitin.

18.52 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Täällä on käyty pitkä, hyvä keskustelu valmiuslaista, ja on pitkin päivää ollut ilo seurata, että tässä eduskunnassa löytyy yhteisymmärrystä.

Kaksi asiaa tästä yleisilmapiiiristä on syytä noteerata:

Ihan ensimmäiseksi se, että Suomi on reagoimassa tähän erittäin nopealla aikataululla, erittäin merkittävää, isoa lakipakettia ollaan tuomassa. Minä arvostan suuresti, että pääministeri Sanna Marin on vielä tämän keskustelun aivan loppuminuuteillakin täällä paikalla, mikä osoittaa sen, että hallituksen pää ottaa vakavasti sekä tämän asetelman että myöskin tämän keskustelun, ja hän jos kuka on kantanut suurta kuormaa siitä, että tämä paketti on täällä meillä käsittelyssä. Olen hyvin selvillä, että tässä on tehty ei ainoastaan yötä myöten vaan pikkutunteja myöten ja lyhyitä öitä on saatu nukkua valtioneuvoston jäsenten puolelta. Koko valtioneuvoston aparaatisto on tässä ollut kovilla.

Toinen suuri kiitoksen aihe, joka on tänään jo tässä moneen kertaan mainittu: On ennen kaikkea eduskunnalle hienoa, että myöskin perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja on loppumetreillä tässä paikalla, ja suuri kiitos hänen ponnisteluistaan. Koko valiokunta, te olette tehneet huikean työn, ja tässähän on tuotu esille myöskin se, että kyllä jokainen meistä arvaa, että valiokuntaneuvokset, jotka näitä mietintöjä ovat tänne meille tehneet, niin huh huh — ei muuta kuin suuri kiitos heille. Eli tässä on ollut suurta ponnistelua, ja kaikki me osaamme tätä arvostaa.

Toinen seikka, joka on tässä tärkeää noteerata: Täällä on nyt puhuttu talvisodan hengestä. Hyvä on, puhutaan talvisodan hengestä. Olihan se iso kansakuntaa kokoava hetki, kun hyvinkin erimielinen maa, pitkän vaikean prosessin läpikäynyt maa, jos lähdemme siitä itenäistymisprosessista ja sisällissodasta, joka ei edes lippua hyväksynyt — kansakunnan tunnusta ei ollut hyväksytty ennen sitä talvisotaa yhteiseksi tunnukseksi — vaikeasti jakaantuneesta tilanteesta huolimatta pystyi kokoamaan itsensä silloin, kun kansakunnan kohtalo oli koetuksella. Nyt me olemme toisen kerran ainakin lainsäädännön voimakkuuden tasolla siinä tilanteessa, että me puhumme kansakunnan kohtalonkysymyksistä. Silloin kun ollaan tässä asetelmassa, niin onhan se ollut hienoa kuunnella laidasta laitaan tässä eduskunnassa puheenvuoroja, joissa nyt hengitämme kyllä samaan suuntaan. Nyt olemme niin sanotusti samassa juoksuhaudassa, kun näitä sotilaallisia vertailuja tehdään. Se vihollinen on yhtä kavala, voidaan sanoa, tässä suhteessa, vaikeasti hallittavissa oleva asia, kun me emme ymmärrä ilmiön kaikkia mittasuhteita. On tärkeitä, että me pystymme tässä yhdessä toimimaan sekä eduskunnan tasolla — se näkyy oppositiosta hallituspuolueisiin — että myöskin valtakunnan tasolla. Kyllä tätä pitää arvostaa, että myöskin työmarkkinajärjestöt ovat pystyneet löytämään yhteisymmärrystä, isoa mittavaa pakettia, jossa joudutaan tekemään vaikeita ratkaisuja, ja kompromissien kautta löytyy yhteistuumaa siihen, että nyt tehdään väliaikainen ratkaisu. Tämä täytyy nyt ymmärtää. Ollaan poikkeusoloissa,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

ja nämä ovat poikkeavia ratkaisuja. Tässä ei nytten tehdä sellaista lainsäädäntöä, joka on pysyvä. Ei olla uutta normaalia tässä luomassa. Eli vain reagoidaan tähän kriittiseen tilanteeseen, ja sille pohjalle tämä lainsäädäntökin tehdään ja työmarkkinaratkaisut tehdään. Meidän täytyy ymmärtää tämä. Se on arvokas asia.

Hienoa, että hallitus on myöskin talouspuolen kriisivaikutuksiin tulossa vastaan 5 miljardin euron tukipaketilla. Kuinka se suuntautuu, sitä varmaan joudutaan tässä moneen kertaan läpikäymään, mutta yhdyn siihen näkemykseen, joka on varmasti sanottu monestakin suusta, että vältettäisiin irtisanomisista. Vältettäisiin irtisanomisista, ymmärretään, että elämme vain nyt kriittisessä tilanteessa. Jos on pakko vähentää toimintoja, niin kuin on pakko vähentää taloudellisia toimintoja, kun ei ole kysyntää, kun ollaan tässä kriittisessä asettelussa, niin mennään lomautusten kautta. Jos siihen sitten tukea yhteiskunta antaa, se on ymmärrettävää, että siihen annetaan sitä tukea.

Mutta meillä on sitten iso joukko äärimmäisen pieniä yrityksiä, 180 000 yksinyrittäjää. Heillä ei ole lomautussuojaa, ei irtisanomissuojaa. Heiltä putoaa toimeentulo. Me kohtaamme, me näemme näitä kohtaloita ympärillämme, freelancepuolella työskenteleviä ihmisiä taiteilijoista kampaajiin, taksikuskeihin, mihin tahansa — iso joukko. Meillä on valtava määrä, 180 000 yksinyrittäjää tässä valtakunnassa. Se on iso joukko ihmisiä, jotka käytännössä kaikki ovat nyt haavoilla. Miten me tähän sen tukijärjestelmän rajaamme taakse, että heillekin on toimeentulon mahdollisuus ja elämän jatkomahdollisuudet — tämä on se iso, iso haasteellinen asia, joka meillä kaikilla on ratkaistavana.

Arvoisa puhemies! Itse halusin nostaa erikseen esille yhden erityisryhmän suomalaisista tähän keskusteluun. Olen vähän ottanut tavakseni, johtuen myöskin omasta iästäni, korostaa myöskin ikäihmisten asetelmaa tässä asiassa. Sehän on nyt poikkeuksellinen. Ikäihmisille tämä kriisi on poikkeuksellinen kaikilla tasoilla. Se on sekä taloudelliselta puolelta kriittinen asetelma mutta ennen kaikkea se on terveyden puolella. Edustaja Aki Lindén äsken tässä jakoi luvut siitä, miten riskit kasvavat ikääntymisen kautta. Siihen on monia syitä, miksi ne kasvavat sen ikääntymisen kautta, mutta ne kasvavat niin rajusti, todella niin rajusti, että tässä on jouduttu tekemään nyt tämä toimenpide, että pyrittäisiin — niin kuin valtioneuvosto näissä toimenpiteissä nyt tähtää — siihen, että yli 70-vuotiaat olisivat karanteenin kaltaisissa olosuhteissa eläviä. Nyt tässä on vaikeuksia ja väärinymmärryksiäkin. Valtava määrä on tullut, arvoisa pääministeri, viestejä, että ihmiset eivät ihan ymmärrä, mikä tässä on, nyt kun pannaan vielä kerran rankaisua tähän päälle. Ei auta, että selitämme sen, että yli 80-vuotiaista 20 prosenttia on kuollut Italiassa ja Kiinassa, niistä, jotka ovat sairastuneet koronavirukseen, ja 70—80-vuotiaista 10 prosenttia. Se on niin suuri se riski siellä.

Sitten kun on niin paljon kotihoidon varassa olevia ihmisiä, jotka kohtaavat vain silloin tällöin omaishoitajan, kotihoitajan ja niin edelleen, niin meidän täytyy osata tämä asia oikein resursoida, että ikäihmiset kokevat, että heitä tässä nyt suojataan. Kotihoidon täytyy toimia, sen on pakko toimia. Myöskin kaupassa täytyy pystyä käymään ja lääkkeet pitää pystyä saamaan. Ikäihmiset kun sanovat, että saavatko he edes mennä ulos ulkoilemaan, niin siihenkin täytyy sanoa viesti sitten, että kyllä. Käykää nyt ihmeessä ulkona ulkoilemassa, koska se on sitä elämän energiaa antava seikka, että pidetään sillä tavalla itsensä elinvoimaisena mukana. Silti kannattaa välttää nyt fyysisiä kontakteja ihmisiin, koska nämä tartuntariskit ovat niin hallitsemattomia.

Puhemies! Ymmärränkö oikein, että tässä on seitsemän minuutin aikaraja?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Kyllä.

Jolloin minä näen, että se varsinainen asia minulta jäi vieläkin kerran puhumatta. Se jäi jo silloin edellisellä kerralla puheenvuorossani käymättä loppuun. [Naurua] Onko minun vielä varattava yksi puheenvuoro, että saan sanottua sen varsinaisen asiani?

Puhemies Matti Vanhanen: Varsinainen asia on se, että hyväksymmekö asetuksen vai emme. Kyllä vai ei?

No, minä sen jo unohdin sanoa tässä, enkä ehdi sanomaan...

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt saatte sanoa sen.

18.59 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta on tehnyt asiallista, hyvää työtä. Tämä mietintö on syytä nyt hyväksyä täällä yksimielisesti, jotta hallitus pääsee jatkamaan tärkeitä töitään asian tiimoilta. Tässä salissa, tässä asiassa pitää olla vain Suomi-puolue, joka tinkimättömästi puolustaa nyt suomalaista elämänmenoa. Selkärankaan tarvitaan kansalaisilta nyt paljon, ja tiedän, että sitä löytyy. On myös hyvä, että valmiuslain käyttöönottoasetus on tässä vaiheessa voimassa vajaan kuukauden. Muutaman viikon päästä olemme viisaampia monessa suhteessa. Tässä on meille tuntemattomia kuvioita. Päätetään sitten jatkotoimista. Virus ei tunnista rajoja, tämän taistelun voittamiseen tarvitaan siis myös kansainvälistä yhteistyötä. Rokotuksiin ja lääkehoitoon liittyvissä kysymyksissä on tärkeää, että Suomi on mukana tietojenvaihdossa ja tukee samalla myös kotimaista tiedettä ja alan teollisuutta ratkaisujen löytymisessä. Suomalaiset ovat nyt totaalisesti uuden tilanteen edessä, ja se vaatii sopeutumista monin tavoin, kun niin sanottu normaali elämä muuttuu nyt määräaikaaisesti. Mutta terveys ensin, jokainen elämä on tärkeä. Se on eduskunnan päätöksen tärkein viesti.

Arvoisa puhemies! Viruksen leviämisen ehkäisemisellä on myös vaikutuksia taloudelliseen toimintaan. Suomen bruttokansantuote tulee tippumaan, kuten Suomen Pankki tänään ilmoitti. Kansalaiset vähentävät hankintoja ja yritysten investoinnit lykkääntyvät, kun tulevaisuudessa on kysymysmerkkejä. Vaikutukset iskevät palveluihin ja teollisuuteen. Monien työpaikat ja tulot ovat nyt vaarassa. Tämä tilanne vaatii reippaita, oikein ajoitettuja toimenpiteitä. Työmarkkinoilta on jo kuulunut myönteisiä signaaleja. Ratkaisuja on haettu, ja niitä on myös löydetty. Liikkumis- ja kokoontumisrajoitusten suorat vaikutukset talouteen ovat nyt väliaikaisia, mutta pidempiaikaisia vaikutuksia seuraa, jos yrityksiä tai pankkeja joutuu vaikeuksiin. Siitä voi seurata konkurssreja, työttömyyttä ja menetettyä hyvinvointia. Kun tilanne on ohi, tämä jälkihoito kestää vielä pitkään. Esimerkiksi euroalueella on tällä hetkellä maita, joiden talousalusta horjuu pahasti tämän epidemian johdosta.

Arvoisa puhemies! Oma lukunsa ovat huoltovarmuuteen liittyvät tärkeät kysymykset. Monet asiat, jotka tuntuvat meistä itsestäänselvyydeltä, on nyt syytä varmistaa. On tietenkin syytä korostaa, että tällä hetkellä erilaisista materiaaleista ei ole pulaa ja ruokaa riittää, lukuun ottamatta jo aikaisemmin mainittuja komponenttivaikutuksia yrityksillä, jotka tällä hetkellä jo pysäyttävät tehtaita. Mutta nyt on kuitenkin syytä katsoa myös pidemmällä katseella, mitä asioita tulee vastaan ongelmien pitkittyessä. Millä Suomi lämpiää ensi talvena? Kotimaisten lämmityspolttoaineiden riittävyyteen liittyviä päätöksiä ensi talven osalta nimittäin pitää tehdä jo lähiviikkojen aikana, jotta urakoitsijoilla on riittävä valmius rea-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

goida tähän muuttuneeseen tilanteeseen jo tulevana kesänä. Arvostan kovasti, että pääministeri on täällä paikalla, ja sanotaan semmoisena yksittäisenä huomiona [Toimi Kankaanniemi: Ehti lähteä!] — ehti lähteä jo, no, toivottavasti kuulee kuitenkin tämän viestin — että tämä asia on katsottava lähiviikkojen aikana kuntoon.

Haluan myös tosiaan lopuksi kiittää perustuslakivaliokuntaa työstään. Kiitos myös kaikille suomalaisille. Meillä kaikilla on pitkä sarka edessä.

19.05 Eveliina Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Haluan myös tähän alkuun kiittää kaikkia edustajia tämän päivän aikana pidetyistä hyvistä ja erittäin rakentavista puheista. Luulen, että jo pelkästään se luo uskoa ja toivoa tämän akuutin kriisin ratkaisemiseksi.

Suomi on nyt muun Euroopan tavoin poikkeusoloissa. Koko maailmaan levinnyt tartuntatauti koettelee myös yhteiskuntajärjestystämme. Nyt on tärkeää keskittyä pysäyttämään akuutti tauti. Sen takia olemme myös täällä eduskunnassa käsittelemässä poikkeuksellista valmiuslain käyttöönottoa, ja pidän sen hyväksymistä perusteltuna. Akuutin tilanteen jälkeen on kuitenkin syytä pohtia sitä, miten olemme yhteiskuntamme järjestäneet, olemmeko ottaneet koronan kaltaiset, maailmanlaajuisiksi pandemioksi leviävät sairaudet tarpeeksi vakavasti.

Arvoisa puhemies! Kun hyväksymme valmiuslain, hyväksymme sen, että valtaa keskitetään valtioneuvostolle ja joudumme priorisoimaan päätöksentekoa kaikilla tasoilla täältä eduskunnasta aina jokaiseen kuntaan saakka. Tästäkin huolimatta on tärkeää, että pidämme tietyistä yhteiskunnan fundamenteista kiinni poikkeusoloista riippumatta. Jokaisella suomalaisella on oikeus saada terveydentilaansa vastaavaa hoitoa. Meillä on tälläkin hetkellä tuhansittain ihmisiä, jotka ovat muista kuin koronavirukseen liittyvistä syistä terveydenhoidon tarpeessa. Poikkeusolot tai ei, syöpähoidoissa käyvien ihmisten on saatava hoitoa ja leikkaussalit on pystyttävä pitämään toimintakykyisinä.

Arvoisa puhemies! Haluan myös ottaa katseen eteenpäin. Perjantaina meidän on tarkoitus saada käsiteltäväksi hallituksen lisätukitoimia, jotta yritykset ja yrittäjät selviäisivät kriisin yli ilman konkurssia. Pelissä ovat satojen ja tuhansien ihmisten työpaikat ja toimeentulo. Useat yrittäjät ovat lähestyneet kuluneen viikon aikana ja viestittäneet suuresta huolesta yrityksen palkanmaksukyvyn suhteen. Myös lapsiperheet ovat huolissaan, miten saavat hoidettua asuntolainan, ja määräaikaisessa työsuhteessa olevat nuoret huolehtivat tulevaisuudestaan, kun työnantaja ilmoittaakin työsuhteen päättyvän eikä avoimia työpaikkoja tällä hetkellä ole juuri tarjolla. Inhimillinen hätä tulee olemaan kova, ja toivon meidän täällä eduskunnassa kuuntelevan herkällä korvalla vaikeissa tilanteissa olevia suomalaisia ympäri maan. Nyt meidän tehtävänä on löytää työkaluja ihmisten hätään vastaamiseksi. Nyt ei ole yhteiskunnan kivijalkojen murentamisen paikka. Nyt ei ole syytä murentaa työehtojen vähimmäismääräyksiä ohi työmarkkinajärjestöjen sopimisen. Tehkäämme siis töitä hyvässä parlamentaarisessa hengessä suomalaisen yhteiskunnan selviämiseksi.

19.09 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Me elämme tällä hetkellä todellakin poikkeuksellista aikaa niin täällä Suomessa kuin koko maailmassa. Viime aikoina olemme voineet erittäin hyvin huomata, kuinka haavoittuvainen yhteiskuntamme on luonnonvoimien tai luonnonlakien edessä, ja emme nyt oikeastaan tiedä, mitä tulevat viikot ja kuukaudet tuovat tullessaan. Kuitenkin ihmisten terveyden ja ihmisten hengen turvaaminen on tärkeintä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

Luin juuri äsken Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiirin Eksoten viimeisimmät uutiset. Siellä sanottiin, että selvää on, että on syytä varautua suureenkin epidemiaan, ja isoista määristä puhutaan. Eksote selviää, jos tautihuippua pystytään madaltamaan. Sairaalassa on tällä hetkellä useita koronapotilaita tai -epäiltyjä, ja terveiset olivat, että on tärkeää, että ihmiset, etenkin yli 70-vuotiaat, liikkuisivat muiden ihmisten parissa mahdollisimman vähän. Itse toivon kuitenkin, että suomalaiset liikkuvat tuolla suomalaisessa luonnossa ja nauttivat siitä ulkoilmasta myöskin. Ei tarvitse olla isoissa ryhmissä, mutta että yksin tai pareittain liikkuisivat myöskin.

Tässä maailmanlaajuisessa koronaepidemian leviämiseen varautumisessa ja torjumisessa omasta mielestäni Suomen hallitus on toiminut oikea-aikaisesti ja määrätietoisesti. Nyt ensimmäistä kertaa rauhan aikana Suomessa otetaan käyttöön valmiuslakia ja siinä säädettyjä toimivaltuuksia. Näiden erittäin järeiden päätösten tekeminen ei todellakaan ole helppoa, mutta on parempi reagoida ennemmin ja enemmän kuin liian myöhään ja vähemmin.

On hyvä, että nämä perustuslakivaliokunnan mietinnöt ovat yksimielisiä. Kiitos perustuslakivaliokunnalle, ja puheenjohtajallekin, kun on täällä läsnä. Niiden mietintöjen tuleekin tässä poikkeuksellisessa tilanteessa olla yksimielisiä. Kyseessä ei ole poliittinen asia, vaan kansalaisten terveyteen ja yhteiskuntamme toimivuuteen vaikuttava erittäin iso asia. Yhteiskuntamme tarvitsee nyt viimeistään yhteisymmärrystä, tukea ja luottamusta, sillä nyt tehdään todella isoja ja kansalaisten jokapäiväiseen elämiseen ja liikkumiseen vaikuttavia päätöksiä. Toivottavasti nämä päätökset ovat myös ainutkertaisia ja ainutlaatuisia, ja toivon, että täällä salissa ei enää tarvitse tulevaisuudessa käsitellä tällaisia asioita ja tällaisia päätöksiä ei tarvitsisi tehdä tulevaisuudessa.

Koronalla on nyt vaikutuksia meidän jokaisen elämään, ja koronan vaikutukset tulevat näkymään yhteiskunnassamme vielä pitkään. Pysyviäkin vaikutuksia tulee varmasti olemaan, ja ne näkyvät myöskin kauan. Nyt tarvitaan uskoa ja näkemystä myös tulevaisuuteen ja luottamusta siihen, että paremmat ajat vielä koittavat.

Etenkin terveydenhuollon henkilöstö on todella tiukalla nyt ja tulevaisuudessa, ja he ovat myös suuren paineen alla. Samoin yritys- ja elinkeinoelämälle vaikutukset tulevat olemaan erittäin suuret, voi vain lukea niitä uutisia, mitä tulee jatkuvasti Suomesta ja maailmalta, miten yrityksillä tullee menemään.

Tässäkin yhteydessä haluan myös omasta puolestani kiittää paitsi hallitusta myös koko suomalaista yhteiskuntaa suhtautumisesta tähän poikkeuksellisen vaikeaan tilanteeseen. Me olemme yhdessä veneessä. Valtio, kunnat, koululaitokset, oppilaitokset, yritykset, eri yhteisöt, järjestöt, urheilu- ja liikuntaseurat, kulttuurijärjestöt — oikeastaan kaikki me suomalaiset olemme tässä samassa veneessä ja samassa tilanteessa.

Olen myös netistä seurannut eri järjestöjen sivuja, ja on ollut erittäin miellyttävää lukea, miten järjestöt ovat reagoineet tähän tilanteeseen ja miten ne tiedottavat siitä jäsenistölleen ja toivovat malttia ja myöskin noudattavat niitä kehotuksia ja päätöksiä, mitä me täällä salissa teemme ja mitä ohjeita hallitus ja valtioneuvosto on jo antanut. On erittäin hienoa katsoa, miten nyt kaikki suomalaiset suhtautuvat vakavasti tähän vaikeaan tilanteeseen.

Myös oikean ja oikea-aikaisen tiedon jakaminen on todella tärkeää. Kansalaiset odottavat ja seuraavat herkeämättä, mitä tapahtuu ja minkälaista informaatiota heille annetaan. Tästä tiedottamisesta oikeastaan haluan antaa erittäin ison kiitoksen pääministerille ja koko hallitukselle, siitä, että he myöskin oikea-aikaisesti, lähes päivittäin, jakavat sitä tietoa. Toivon, että se tiedonvälitys jatkuu myöskin tulevina päivinä ja tulevina viikkoina. Ih-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

miset kunnioittavat sitä, ja uskon, että he myöskin arvostavat sitä, että heille jaetaan sitä tietoa.

Uskon, että hallituksen niin sanottu kriisipaketti elinkeinoelämälle, joka tulee tällä viikolla meille tänne eduskuntaan, tulee todella tarpeeseen. Niiden viestien perusteella, mitä elinkeinoelämältä, yrityksiltä, tulee, he odottavat sitä todella paljon ja he tarvitsevat apua.

Ennen kaikkea sanoisin, että kyllä nyt ihmiset — suomalaiset ja miksei eurooppalaiset ja ihmiset koko maailmassa [Puhemies koputtaa] — tarvitsevat uskoa tulevaisuuteen, sillä yhdessä ja yhteistyöllä tästäkin asiasta, tästä vaikeasta tilanteesta selvitään.

19.17 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Hallitus on tehnyt kovia ratkaisuja, kovia ratkaisuja heikommassa asemassa olevien terveyden suhteen. Viruksen leviämisen kannalta ratkaisevaa on kuitenkin meidän jokaisen henkilökohtainen toiminta. Tämä on erityisen tärkeä mutta myös vaikea asia ymmärtää. En henkilökohtaisesti ole kovin huolissani omasta terveydestäni. Teen parhaani ja yritän välttää virukselta. Optimistina luotan siihen, että jos tartunnan saan, niin sairastan taudin lievänä, kuten suuri osa tartunnan saaneista. Sen sijaan tunnen jatkuvasti huonoa omaatuntoa, kun olen joutunut liikkumaan paikoissa, joissa käy myös muita ihmisiä. Mitä jos minä kannan virusta mukani ja tartutan toisen ihmisen, joka ei selviäkään tästä taudista? Meidän kaikkien käyttäytyminen vaikuttaa suoraan siihen, miten kauan tämä poikkeustilanne kestää. Vaikka nyt jo ärsyttää, niin olemme vasta alussa. On ensisijaisen tärkeää, että välttelemme turhia sosiaalisia kontakteja ja pesemme käsiämme.

Arvoisa puhemies! Nyt on poikkeusolot. Kotimaakunnassani Kainuussa ei ole vielä onneksi todettu yhtään tartuntatautitapausta. Kainuulaisia on kuitenkin testattu, ja haluan antaa kiitoksen Kainuun sotien henkilöstölle vastuullisesta työstä. Tehdään ja toimitaan viranomaisten ohjeiden mukaisesti, niin tartuntatautitapaukset saadaan pidettyä minimissään. Noudatetaan annettuja ohjeita, vaikka ne voivat joskus tuntua kohtuuttomilta ja oikeustajumme vastaisilta. Mielipaha on pieni hinta, jos sen avulla voimme pelastaa yhdenkin ihmisen hengen.

19.19 Mikko Lundén ps: Arvoisa herra puhemies! Maassa on todettu koronavirusepidemian vuoksi vallitsevan poikkeusolot, mikä on edellytyksenä valmiuslain toimivaltuuksien käyttöönottamiselle. Nykyistä valmiuslakia tai aikaisempaa valmiuslakia ei ole koskaan ennen sovellettu. Toimivaltuudet ulottuvat sosiaali- ja terveydenhuoltoon, kouluihin, päiväkoteihin, ravintoloihin, majoitukseen, kokoontumisiin, laivoihin, junamatkoihin, julkiseen paikallisliikenteeseen ja lentoliikenteeseen. Velkamiljardit ja mittavat tukitoimet joudutaan ottamaan käyttöön. Edessä on todennäköisesti pitkäkestoinen lama, jonka vaikutukset näkyvät useiden vuosien päähän. Yhteiskunnallinen tilanne Suomessakin on äärimmäisen vakava.

Arvoisa puhemies! Nyt on ensiarvoisen tärkeää, että maamme elinkeinot ja yritystoiminta turvataan. Ilman niitä koko Suomi pysähtyy ja työttömyysluukuilla on ennennäkemätön määrä ihmisiä. Monien yrittäjien talous on vaikeuksissa, monella on lainoja ja velkoja. Säännöllisistä maksuista kotitaloudet eivät selviä, ja kaikista akuuteista ja ylimääräisistä menoista joudutaan tinkimään, mikä näkyy ihmisten terveydessä.

Arvoisa puhemies! Yrittäjien mahdollisuudet saada korvausta tässä tilanteessa, kun kauppa ei käy ja ei ole tuloja, ovat kyseenalaiset. Periaatteessa Kelalta voi saada toimeentulotukea, mutta se ei ole itsestäänselvää vaan ongelmallista. Työttömäksi yrittäjä ei pääse

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

ennen kuin on lopettanut yrityksensä. Vasta sen jälkeen hän voi saada työttömyyskorvausta. On olemassa yrittäjän työttömyyskassa, mutta siinä on vähän jäseniä ja senkin korvaus ymmärtääkseni edellyttää yritystoiminnan lopettamista. Syytähän on sanoa, että yritystä ei kannata lopettaa tämän kriisin takia, sillä jonakin päivänä tämä menee ohi. Jos yrittäjät nyt lopettavat, niin kaikki eivät perusta myöhemmin uutta yritystä, ja se on yhteiskunnan kannaltakin huono ja kallis juttu.

Meneillään oleva kriisi tuli äkisti, ja sen vaikutukset ovat totaaliset. Nyt pitää saada jonkinlainen ratkaisu, esimerkiksi hätälaki, niin että yrittäjät saavat toimeentulotukea. Niin yksinkertainen ratkaisu, että yritystoimintaa ei tarvitse lopettaa mutta saa tukea välttämättömiin menoihinsa. Onko tämä asia, arvoisa hallitus, teidän agendalla ollut, ja jos on, niin missä asian tiimoilta mennään? Tässäkään asiassa ei ole hukattavaksi päivääkään. Lisäksi tahtoisin tiedustella, minkäkaltaisiin yrityksiin on hallituksen kaavailema miljardien tukipaketti kohdentumassa? Ovatko näissä miljardeissa mukana myös pk-yritykset?

Lopuksi tahdon sanoa, että kyllä me tämänkin vaikea ja vakava asia voitetaan. Nyt jos koskaan tarvitaan sitä kuuluisaa talvisodan henkeä. — Kiitos.

19.21 Eva Biaudet r: Ärade talman, arvoisa puhemies! On todella tuskaista, kun ei voi käydä tapaamassa 91-vuotiasta muistisairasta äitiään, joka on palvelukodissa, hoitokodissa, ja joka ei ymmärrä eikä muista, missä hän on tai miksi hänen rakkaimpansa eivät voi käydä. Jaan varmasti aika monenkin kanssa tällaiset tunteet, mutta samalla tietenkin me tiedämme, että tämä on välttämätöntä, jotta emme tartuttaisi näitä ihmisiä, jotka muutenkin ovat heikossa asemassa, tähän inhottavaan tautiin, joka voi tietenkin loppua tosi huonosti, ei vain oman äitini kohdalta vaan myös siellä hänen hoivakodissaan olevien toisten asiakkaiden.

Jag är säkert inte den enda som inte kunnat föreställa mig att vi i Finland och i Europa befinner oss i ett undantagstillstånd som kräver ibruktagande av beredskapslagens befogenheter. Även jag har utgått ifrån att rättsstaten skyddas bäst i normala förhållanden, via normal lagstiftning, i en normal demokratisk ordning. Undantagslagstiftning har i historien oftast förknippats med totalitära regimer som för att skydda sin maktposition gått in för att begränsa medborgarnas friheter att samlas och röra sig samt att uttrycka det fria ordet.

Undantagstillstånd har i vårt land främst förknippats med krigstillstånd, och min första reaktion var den att i en fredstid kan väl ingenting berättiga inskränkningar i de grundläggande friheterna och våra universella mänskliga rättigheter. Och coronaepidemin är ju faktiskt inte krig, inte ens nära. Därför måste dessa förslag vägas noga så att de i förhållande till grundrättigheterna, de mänskliga rättigheterna, kan ses som försvarbara. Regeringen har nu med grundlagsutskottets stöd gjort en sådan noggrann avvägning med vår grundlags yttersta förpliktelser att skydda liv och hälsa som grund.

Beredskapslagens 3 §:s femte punkt utgår från en situation som nu anses råda och som ingen kunnat förhindra eller förbereda sig tillräckligt för. Naturkatastrofer eller smittsamma pandemier förutsätter snabba och omfattande åtgärder för att stoppa den snabba virus-spridningen och hindra de värsta tänkbara konsekvenserna.

När det gäller coronaviruset lär det inte vara möjligt att stoppa smittan. Därför handlar vårt beslut i dag om att särskilt skydda dem som av olika skäl har det allra svagaste motståndet och som behöver ha tillgång till vården i alla lägen. Erfarenheterna från viruset har visat att de äldre och personer med hälsoproblem är mest utsatta för smittans allra värsta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

följder, och det är dem våra åtgärder ska skydda. Det är deras vård vi måste kunna garantera, och vårdkapaciteten kan inte räcka till i fall smittans spridning inte saktas ned. Det är här vi alla kan göra en bit genom att begränsa våra sociala kontakter radikalt.

Att upprätthålla till exempel dagvården i det här läget är en viktig åtgärd för att minska antalet kontakter till de äldre riskgrupperna. Även unga och friska människor kan bidra till att skydda andras hälsa genom social distansering, att träffa färre människor, trots att de kanske inte bekymrar sig för sin egen del. Men regeringen har gjort bedömningen, på råd av våra hälsovårdsmyndigheter, att lagen om smittsamma sjukdomar — som faktiskt i sig medger många exceptionella åtgärder — inte längre räcker till. Också virusets aggressiva spridning gör sitt och beredskapslagens särskilda befogenheter ger myndigheterna betydligt kraftigare och snabbare möjlighet till nödvändiga åtgärder för att skydda de mest utsatta i vårt samhälle.

Beredskapslagens 88 § till exempel möjliggör begränsningar från rätten till hälsovårdstjänster, det vill säga en prioritering på allmän nivå till förmån för dem som är svårt insjuknade i coronaviruset. Klart är att det här inte kan betyda att någon annans hälsa eller liv skulle försättas i fara med det, men till exempel rätten till icke-akut vård kan anordnas långsammare än vad i lagen utlovas i dag.

Även under exceptionella förhållanden, då beredskapslagen tagits i bruk, förpliktas myndigheterna att så långt som möjligt följa normala mandat. Det finns även många fördelar med att besluten från lagstiftningen för att hindra smittsamma sjukdomar har varit decentraliserade och kunnat anpassa sig och bemöta behov så precist som möjligt. Det är av yttersta vikt att de myndigheter, nationellt eller lokalt, som tillämpar de befogenheterna vi nu beslutar om, minns att de praktiska åtgärderna för att hindra smittan måste bedömas som en helhet, och även åtgärder för att minska på negativa verkningar på människors rättigheter och välbefinnande måste vidtas.

Redan nu har vi många gånger diskuterat utsatta barns situation, ensamhetens konsekvenser till följd av karantäner, plötsliga situationer av ekonomiskt trångmål på grund av permitteringar eller att de nu så vanliga atypiska jobben tar slut. FPA behöver utvärdera sina strukturer och möjligheter att träda till med ekonomiskt stöd, men också kommunerna kan ha skäl att se över sina möjligheter att bevilja snabba sociala krediter för vardagens behov. Kommunernas roll att se till allas välbefinnande, oberoende av juridisk status, är av stor betydelse.

Ärade talman! Grundlagsutskottet har skött sitt jobb bra och granskat regeringens förslag till förordningar om ibruktagning av befogenheter i enlighet med vissa särskilda begränsade paragrafer i beredskapslagen.

Perustuslakivaliokunta on hoitanut työnsä hyvin. Eduskunta on käsitellyt valmiuslakia ja sen käyttöönottoa asiallisesti, ja voimme antaa tukemme hallitukselle ja viranomaisille.

Pandemin kommer ha stora följder för samhället socialt och ekonomiskt. Det kan vara svårt att med samma tyngd fästa vikt vid de enskilda människornas kriser som inte är lika lätta att kartlägga generellt. Men undantagslagen handlar om att skydda enskilda liv, och därför måste vi göra vårt yttersta att även i övrigt försöka organisera stöd [Puhemies koputttaa] fysiskt och psykiskt och ekonomiskt för de enskilda som råkar illa ut också på grund av våra åtgärder. Det är de små, de gamla och de sjuka och de ensamma och de annars utsatta som

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

behöver få skydd. Och alla de som jobbar hårt mot smittan för att hjälpa andra och måste utsätta sig själva för ovanligt tuffa påfrestningar i det här läget förtjänar vår respekt och vårt stöd. — Tack så mycket.

19.29 Marko Kilpi kok: Arvoisa herra puhemies! Minulta on monesti kysytty, miltä se syrjäytynyt ihminen oikein näyttää, miten syrjäytyminen oikein tapahtuu. Niistä en oikein tiedä, mutta sen kyllä tiedän, mistä syrjäytyminen alkaa. Se alkaa nimittäin sieltä, missä unelmat katoavat. Koronaviruksen vaikutukset tulevat ulottumaan pitkälle, ja se on osoittanut yhteiskuntamme, kuten myös koko ihmiskunnan, haavoittuvaisuuden. Ei voi edes kuvitella, mitä olisi tapahtunut, jos kyseessä olisi ollut vielä vakavampi sairaus kuin mitä korona on.

Olen perustanut oman yritykseni vuonna 92. Se perustettiin suoraan hirmumyrskyn silmään, ja voin kertoa, että meininki oli tuolloin melkomoista ja monella tavalla raakaakin. No, reilu kymmenen vuotta siitä eteenpäin poliisitoissa törmäsin kasvavalla tavalla huolestuttaviin ongelmiin nuorien keskuudessa. Oli päihdeongelmia, karkaamisia, koulussakäyntiongelmia, mielenterveysongelmia. Yhteinen piirre näille oirehtijoille oli se, että he olivat lama-ajan lapsia. Oireilun syyt olivat hyvin ilmeisiä. Tämän päivän yrittäjät odottavat sydän kylmänä koronaviruksen vaikutuksia. Tuska on kova, ja se on todellinen. Pysäyttävimpiä tapauksia ovat ne toisen polven yrittäjät, jotka olivat lapsia juuri silloin tämän suuren 90-luvun laman aikaan. Heidän perheissään elinkeino meni, omaisuus katosi, kodit vietiin ja niskaan vielä kaadettiin valtavat, tukehduttavat velat. Ne lapset kasvoivat loputtomassa painajaisessa, jolla oli erilaisia nimiä: lama, devalvaatio, itsemurha, konkurssi ja niin edelleen. Ne ajat ovat jättäneet heihin todella syvät arvet. Nyt moni heistä on itse nuori yrittäjä, ja yhtäkkiä he ovat samanlaisen painajaisen kynnyksellä, juuri kun he ovat sen kanssa jotenkuten päässeet tasapainoon: Kaikki uhkaa mennä. Historia toistaa taas itseään. Eikö tämä koskaan lopu?

Yrittäjät ja yritykset ovat se voimavara, joka pitää Suomen pystyssä, joka nostaa nenän pinnalle ja pitää sukset ladulla. Meidän on huolehdittava siitä, että kannattavat, työllistävät, verotuloja tuottavat yritykset eivät joudu uhrautumaan koronan edessä meidän kaikkien puolesta. Tässä asiassa ei ole kyse oppositiosta eikä hallituksesta, tässä on kyse Oy Suomi Ab:stä, ja se koskettaa meitä kaikkia, koko eduskuntaa. Valtion, virkamiesten ja virastojen on osoitettava joustavuutta ja kykyä etsiä uudenlaisia tapoja toimia. Olen kuitenkin saanut viestiä varsinkin ravintola- ja tapahtumayrittäjiltä, että juuri valtion toimesta on ilmennyt hämmentävää joustamattomuutta tässä tilanteessa. Näin ei voi olla. Valtion on nimenomaan osoitettava esimerkkiä tässä asiassa, näytettävä mallia, kuinka suosta nousta, autettava siinä vaikeuttamisen sijaan. Kuten Aristoteleskin on todennut, valtio on olemassa hyvää elämää varten, jotta yksilö voisi kehittää itseään. Toisin sanoen valtio on olemassa ihmisen hyvää elämää varten. Tämä meidän on täällä nyt kyllä ymmärrettävä ja muistettava.

Yrityselämästä olemme jo nähneet hienoja esimerkkejä, kuinka tähän täysin poikkeukselliseen tilanteeseen on reagoitu ja tehty toimenpiteitä. On annettu vuokra-autoja terveydenhoitohenkilöstön käyttöön korvauksetta, vuokria on jätetty vuokralaisilta perimättä. Mutta on paljon yrityksiä, jotka eivät pysty osallistumaan tällaiseen yhteisvastuullisuuteen, sillä kaikki aika, energia ja resurssit kuluvat rajuun selviytymiskamppailuun.

Arvoisa puhemies! Virus on täällä vielä pitkään. Taistelu on vasta alkanut. Meidän on otettava oppia aiemmista kriiseistä, eikä pidä antaa samojen asioiden tapahtua. Vaikka on-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

gelmat voivat tuntua valtavilta, meidän on pidettävä huolta, ettemme menetä elämännälkäämme, intohimoamme, toisiamme. Pidetään huolta siitä, että tämän päivän lapset eivät oireile kymmenen vuoden päästä turvattomuudentunteestaan. Menneisyydestä me voimme oppia ainakin sen, että aina löytyy keinoja selviytyä, tapoja tulla toimeen. Meidän on pidettävä huolta siitä, että Suomi on nyt ja tulevaisuudessakin maa, jossa unelmat kantavat. Siksi kannatan tämän käsittelyssä olevan asetuksen käyttöönottoa. — Kiitos.

19.35 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Elämme tällä hetkellä valheellisessa turvallisuudentunteessa koronaviruksen leviämisen suhteen. Hallituksen toimintalinjan vuoksi kadotimme edes summittaisen tartuntavauhdin, emmekä siksi voi tietää, missä tartuntojen suhteen todella mennään.

THL on todennut, että päivittäin ilmaistu lukema, joka tämän päivän osalta on 359, saattaa olla todellisuudessa 20—30-kertainen. Se tarkoittaisi 10 770:tä sairastunutta, jotka ovat kaikki potentiaalisia tartuttajia keskellämme. Hallitus ei ole vielä puhunut siihen sävyyn, että valmiuslain 118 § liikkumis- ja oleskelurajoituksista otettaisiin käyttöön väestön suojelemiseksi. Tämä tilanne saattaa kuitenkin olla pian edessä, ja siksi nyt on luotava ennakkoon mittarit, milloin tämä tilanne tulee eteen ja miten se tullaan toteuttamaan.

Arvoisa puhemies! Olen huolissani seurannut, kuinka monista kehotuksista huolimatta riskiryhmään kuuluvat vanhukset liikkuvat ostareilla ja vapaa-ajan paikoissa välittämättä vakavasta viruksesta, jonka voi millä hetkellä tahansa saada mistä tahansa pinnasta, johon kätensä laittaa. Toisaalta saan WhatsApp-ryhmissä viestejä nuorilta, jotka menevät bilettämään klubeille. Meidän on kohdattava todellisuus niin kuin se on. Valitettavasti ihmiset toimivat vastuuttomasti niin kauan kuin se on mahdollista.

Onneksi nyt hallitus on sittenkin päättänyt, että testien määrää lisätään, mutta todellisen tilannekuvan menetimme jo. Jotta terveydenhuoltomme ei pääse romahtamaan, meidän on vältettävä Italian tilanne — ja kohta voimme puhua jopa Ruotsin tilanteen välttämisestä. Siksi meidän on alettava vakavasti puhua sitovien liikkumis- ja oleskelurajoitusten käyttöönottoon valmistautumisesta väestön suojaamiseksi ja varattava riittävä määrä henkilöstöä valvomaan tällaisia olosuhteita. Nämä suunnitelmat on esitettävä oppositiolle. Useampi kriisimaa on jo asettanut Euroopassa liikkumiskieltoja. Vain ennaltaehkäisemällä taudin karkaamisen käsistä me pystymme lyhentämään poikkeusolojen kestoja. — Kiitos.

19.38 Sakari Puisto ps: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Käsittelyssä oleva valmiuslain ja sen toimivaltuuksien käyttöönotto on Suomen historiassa poikkeuksellinen toimi. Tämä on järeä mutta oikea toimi otettavaksi käyttöön viimeistään nyt.

Terveys on tärkeintä. On tärkeää hidastaa taudin etenemistä Suomessa käytettävissä olevin keinoin. On ollut hienoa nähdä eduskunta myös yksimielisenä. Tässä valmiuslain paketissa huomio on sosiaali- ja terveyshuollon toimissa.

Terveysvaikutusten ohella taloudelliset vaikutukset tulevat olemaan huomattavia. Kun yritysten sekä kysyntä- että tarjontalaita sakkaa pahasti ja samanaikaisesti, ongelma on akuutti ja vakava. On erityisen tärkeä tukea yrittäjiä, jotta he saisivat pidettyä firmansa hengissä laskevassa kysynnässä, toimintakykyisiä yrityksiä tilanteessa, jossa kassavirta tökkii.

Erilaisia taloudellisia toimenpiteitä on aloitettu. Mukana näissä toiminnoissa ovat muun muassa Suomen Pankki, Finanssivalvonta ja valtioneuvosto elvytyspaketillaan. Monet

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

edustajakollegat ovat pitäneet ansiokkaita puheenvuoroja yrittäjien ja kotitalouksien asemasta tässä vaikeassa tilanteessa.

Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Katsoen tästä tilanteesta eteenpäin juuri nyt, haluan kiinnittää yhteen asiaan erityisesti huomiota, ja se on mahdollisimman realistisen ja ajan-tasaisen tilannekuvan tarpeellisuus siitä, mitä tapahtuu rahoitusmarkkinoilla. Olen huolisani mahdollisesta sokista rahoitusmarkkinoilla. Jos ajatellaan esimerkiksi Yhdysvaltain keskuspankin toimia, Yhdysvaltain keskuspankki FED avasi viime viikolla noin 1 500 miljardin dollarin likviditeettipaketin, sunnuntaina julkistettiin 700 miljardin dollarin osto-ohjelma ja korot laskettiin takaisin nollan pintaan, ja silti markkinat ovat olleet melkoises-sa myllerryksessä.

Jo aikaisemmin, vuosien ajan ennen tätä koronaviruspandemiaa, rahapoliittiset toimet ovat olleet hyvin poikkeuksellisia ja talous on ajettu kummalliseen tilanteeseen nollako-roilla ja tuhansien miljardien virtuaalisella keskuspankkirahoituksella. Siksi ei ole miten-kään poissuljettua, että rahoitusmarkkinoilla tulee tapahtumaan poikkeuksellisia toimia ja reaktioita. Nämä voivat vaikuttaa lainamarkkinoihin, lyhyisiin rahamarkkinoihin, erilai-siin kriisinratkaisumekanismeihin, muun muassa Euroopan vakausmekanismiin EVM:ään, ja mahdollisiin esimerkiksi valtion maksusitoumuksiin, takauksiin ja niin edespäin.

Nämä vaikutukset voivat vielä myllertää läpi yhteiskuntien. Siksi näitä signaaleja on nyt seurattava huolella ja ennakkoluulottomasti ja varasuunnitelmat on oltava olemassa ja päi-vitettynä.

19.42 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa herra puhemies! Haluan omasta puolestani ja valiokunnan puolesta kiittää näistä kiitoksista ja omasta puolestani myös antaa valiokun-nan jäsenille kiitosta siitä, että rakentavassa hengessä tätä keskustelua käytiin, ja valiokun-nalla osoittautui olevan hyvää paineensietokykyä, eli vaikka aikaikkuna oli pieni, niin saa-tiin silti hyvin niin sanotusti hommat hoidettua.

Tässä on muutama kysymys tullut tämän illan kuluessa:

Edustaja Vehviläinen kysyi, miten se prosessi, jos näiden toimivaltuuksien käyttöä pää-tetään jatkaa, menee. Valmiuslain 8 § lähtee siitä, että se prosessi on itse asiassa ihan täs-mälleen sama, minkä me olemme nyt käsitelleet, eli poikkeusolojen jatkuessa valtioneu-voston asetuksella voidaan säätää II osan säännösten soveltamisen jatkamisesta — puhu-taan niin sanotusta jatkamisasetuksesta — ja tällainen asetus voidaan antaa määräajaksi, enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan, ja jatkamisasetus on välittömästi toimitettava eduskunnalle sen käsiteltäväksi, ja eduskunta päättää, saako se sitten jäädä voimaan vai onko se kumottava osittain tai kokonaan. Se tulee täysistuntosalin kautta meille perustus-lakivaliokuntaan arvioitavaksi, ja sitten me taas kuulemme asiantuntijoita, ja ehkä selvi-tään sitten vähän lyhyemmällä mietinnöllä kuin tällä ensimmäisellä kerralla, ja sieltä sitten takaisin tänne täysistunnon käsiteltäväksi.

Sitten täällä edustaja Berg kysyi siitä, miten nyt, kun kumottiin tämä 95 §:n 2 momentti työvelvollisuudesta. Keskustelin pääministeri Marinin kanssa ennen kuin hän tästä salista poistui, ja jäin siihen käsitykseen, että tämä menee nyt uudelleen valmisteltavaksi siten kuin perustuslakivaliokunta huomioi, että siinä myös aktivoidaan 98—101 §, jotta myös työntekijöiden suoja tulee tässä esityksessä huomioiduksi. Nyt jos tämä olisi hyväksytty, niin olisi esimerkiksi jäänyt epäselväksi se tilanne, milloin ihminen ei olisi ollut velvoitet-tu osallistumaan työvelvollisuuteen, koska näitä pykälä ei tältä osin aktivoitu.

Kiitos omalta osaltani tästä hyvästä keskustelusta!

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

19.44 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa puhemies! On tärkeää, jotta tämän koronaviruksen aiheuttamat vaarat ja uhkat pystytään nopeasti ja tehokkaasti torjumaan, että tämän hyvän mietinnön ja eduskunnan päätösten jälkeen pystymme toimimaan tässä maassa tehokkaasti. Luin valtiovarainministeriön sivuilta juuri uutista, että valtiovarainministeriön kuntaosasto on ottanut kuntiin yhteyttä ja aktiivista yhteistyötä kuntien ja ministeriöiden välillä tapahtuu koko ajan ja kuntien esittämiin vakaviin kysymyksiin etsitään yhteisesti hallinnon eri tasoilta ratkaisuja. Tämä osoittaa, arvoisat kansanedustajat, että suomalainen hallinto toimii, ja tästä meidän pitää pitää kiinni, että pystymme kaikki tilanteet yhteistuumiin hoitamaan — olkoon sitten kysymyksessä valtion tai kunnan ongelma, kuitenkin suomalaisen yhteiskunnan ongelma — niin että eri tasoilla puhallamme yhteen hiileen ja ratkaisemme ongelmat.

Professori Olli Vapalahden — hän on mikrobiologian erityisasiantuntija, huippulääkäri, tohtori — lausunnon mukaan, tämän päivän tv-lähetyksessä, tätä virusta vastaan on jonkunasteinen estävä lääkitys tai tämmöinen helpottava lääkitys jo löytynyt, ja koko ajan tulee lisää tietoa. Eliikkä tilanne ei loppujen lopuksi kuitenkaan toivoton ole missään nimessä, lääketiedekin tässä lyhyessä ajassa on pystynyt jo reagoimaan kiitettävän hyvin, ja sen suhteen olemme etenemässä maailmassa hyvää vauhtia, ja uskon ihan vakaasti siihen, että maailmassa on tällä hetkellä valtavan hyvää lääketutkimusta, esimerkiksi Yhdysvalloissa, Kiinassa, Euroopan eri maissa. Olen luottavainen, että vuoden sisällä tai lyhyemmässäkin ajassa tähän tautiin saadaan hyvä lääkitys, joka pystyy lieventämään sairastuneiden ihmisten kipuja ja auttamaan heitä selviytymään tästä vakavasta taudista eteenpäin.

Mutta niin kuin edellisessä puheenvuorossani sanoin, arvoisa puhemies, kun tämä vastus on voitettu, niin Suomen eduskunnalla ja kaikilla suomalaisilla on silloin oikea hetki pysähtyä miettimään, miten me toimimme seuraavan edessä olevan uhkan edessä — mikä se sitten onkaan, sitähan emme tiedä, koska vahinko ei tule kello kaulassa, niin kuin vanha kansanviisaus sanoo. Meidän on pidettävä huoli siitä, että tämä koko maa pidetään asuttuna ja elinvoimaisena, meidän on pidettävä huoli siitä, että elintarviketuotanto ja maatalous voivat hyvin, koska kriisin tullen, kun rajoja suljetaan — niin kuin tällä hetkellä rajoja suljetaan Euroopan maiden välillä — meidän on varmistettava, että meidän kansalaisille riittävät hyvät kotimaiset elintarvikkeet kaikissa olosuhteissa. Puheet huoltovarmuudesta eivät saa olla vain juhlapuheita, vaan sen pitää olla arkista politiikkaa, ja siitä, arvoisat edustajakollegat, me kaikki kansanedustajat olemme vastuussa. Ei voi olla sellaista tilannetta, että me suhtaudumme hyvinä aikoina yliolkaisesti vakaviin asioihin ja sitten on tällainen kriisipäivä, niin kuin nyt olemme tänä päivänä nähneet tämän asian tiimoilta eduskunnassa — perustuslakivaliokunta istui viime yönä myöhään ja samoin täysistunto oli yöllä käynnissä. Eliikkä kyllä kriisiin pystytään reagoimaan, mutta varautumisestahan tässä on kysymys. Se on paljon tärkeämpää. Kriisiin voidaan ja pitää reagoida, mutta varautua pitää etukäteen, ja siinä elintarviketuotannon ja maatalouden hyvä hoitaminen on aivan erittäin tärkeässä asemassa, koska silloin kun ihmiset saavat hyvää ravintoa, heidän taudinkestokykynsä on aivan eri tasolla, jos siinä suhteessa tulee vaikeuksia. Tässä meidän on otettava oppi numero yksi.

Toinen on sitten tietenkin energiahuolto. Kotimaisen omavaraisuuden tilanne on tässä asiassa kelvoton, ja nyt viime aikoina käyty energiakeskustelu on aiheuttanut minulle lievää verenpainetta siitä, että miten tämän rakkaan isänmaan käy, kun me ajamme omia energiaraaka-aineita alas ja sen jälkeen sitten olemme yhä enemmän riippuvaisia tuontienergiasta. Meillä on hyvä oppi tältä päivältä, kuten sanoin äsken, että kun rajoja suljetaan,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

niin miten meidän käy. Silloin kun on hätä, niin silloin ei välttämättä ole mitään muuta apua kuin oma apu, ja se on aina se paras apu. Tämän takia, arvoisat edustajakollegat, meidän on pidettävä huoli siitä, että kotimainen energia tuotetaan kotimaassa mahdollisimman pitkälle kotimaisin voimin. Se on se henkivakuutus, joka toteutuu sinä päivänä, kun meillä on joku kriisi edessä ja on 30 astetta pakkasta. Silloin ovat vitsit vähissä, jolleivät ole nämä systeemit kunnossa. Esimerkiksi sähköntuotannossa olemme täysin tuontisähkön varassa. Omat sähköenergiamme eivät riitä läheskään, vaan pahimpina päivinä 30 prosenttia, pahimmilla hetkillä jopa 40 prosenttia joudumme sähköä tuomaan Suomeen, ja sillä hetkellä kun tämä hetki toteutuu ja on kriisi, olemme ulkovalloista, naapureistamme täysin riippuvaisia, ja se ei ole kyllä minun mielestäni kunniaksi tällaiselle pohjoiselle valtiolle kuin Suomi. Elikkä kun me keskustelemme täällä energiapolitiikasta, niin tämä päivä kannattaa kaikkien edustajien painaa mieleen, muuten olemme todella heikoilla jäillä, koska niin kuin sanoin, vahinko ei tule kello kaulassa mutta varautuminen on viisasta, ja oman energiapolitiikan järkevä hoitaminen on parasta varautumista.

Sitten kolmantena tämä yhteiskunnan tasapuolinen kehittäminen: Se, että Suomi pidetään kokonaisuudessaan asuttuna, on meille valtava voimavara ja myös huoltovarmuustekijä. Silloin meillä on eri puolilla maata erilaisia mahdollisuuksia pitää hyvää huolta tästä kansasta. Ei riitä, että Helsinki voi hyvin, tai ei riitä, että Utsjoella menee hyvin, vaan kaikilla siltä väliltäkin pitää mennä hyvin, ja siihen me tarvitsemme jokaisen kunnan, jokaisen kansalaisen työpanoksen. Tämä kannattaisi nyt painaa mieleen, että ei sitten seuraavan kriisin tullen itketä suolaisia kyyneleitä täällä puhujapöytästä eduskunnassa, että miksi näin kävi. Viisas osaa varautua. Se kannattaisi nyt tänäpänä muistaa. [Tuomas Kettunen: Kiitos! — Sebastian Tynkkynen: Te olette hallituksessa!]

19.51 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Hoskonen puhui täyttää asiaa energiavarmuudesta. [Toimi Kankaanniemi: Kyllä!] Se on asia, joka täytyy huolehtia.

Keskustelussa on tänään myös perustuslakivaliokunnan mietintö, joka koskee terveydenhuollossa käytettävien lääkkeiden, tavaroiden ja palveluiden myynnin rajoittamista koko valtakunnan alueella. Mietinnössään valiokunta toteaa, että tätä koskeva valtioneuvoston asetus valmiuslaissa säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta saa jäädä voimaan. Olemme Suomessa huolehtineet viisaasti ruuan ja lääkkeiden riittävyydestä. Nyt tällä huolehdimme siitä, että voimme tarvittaessa estää lääkkeiden ja terveydenhuollossa tarvittavien tarvikkeiden ja palveluiden myynnin ja välittämisen ulkomaille tai niiden tarpeetoman hamstraamisen.

Poikkeusoloissa ihmiset ovat, täysin ymmärrettävästi, pohtineet, riittävätkö lääkkeet ja ruoka ja muut jokapäiväisen elämän tarpeet. Maa- ja metsätalousministeriöstä ja elinkeinoelämästä olemme saaneet useita vakuutuksia siitä, että ruoka ei Suomesta lopu, koska olemme huolehtineet ruuantuotannon omavaraisuudesta, ja jokapäiväistä leipää riittää koko kansalle. Nyt on myös lääkkeiden osalta sama tilanne, että meillä on vahvat varmuusvarastot, ja tänään sosiaali- ja terveysministeri Pekonen vielä vakuutti uutislähetyksessään, että lääkkeet eivät Suomesta lopu. [Toimi Kankaanniemi: Toivottavasti!]

Kuitenkin niin ruuan kuin lääkkeiden osalta saattaa kaupoissa ja apteekeissa olla ajoittain täysin tyhjiä hyllyjä, koska ihmiset tällä hetkellä ostavat lääkkeitä ja ruokaa varastoon. Ministeri myös antoi tärkeän muistutuksen siitä, että jos erityistä tarvetta esimerkiksi karanteenin tai sairauden takia ei ole, ei suomalaisilla ole syytä hamstrata lääkkeitä. Niitä on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

tukussa riittävästi, mutta kun tulee tällaisia yllättäviä ostopiikkejä, niin ne saattavat hyllyistä loppua, ja silloin joku ihminen saattaa siinä hetkessä jäädä ilman lääkkeitään. Ohjeistus ruuan osalta on se, että kolmen päivän varastot olisi hyvä olla kotona, mutta jos mahdollista, tällaista hamstraamista kannattaisi välttää, jotta kaupat ja apteekit pystyvät tarjoamaan kaikille tarvitseville aina kussakin hetkessä sen, mitä ihminen tarvitsee.

Haluan myös todeta, kun jotkut ovat puhuneet siitä, että Suomi toimii nyt koronan torjumisen suhteen jälkijunassa, myöhässä, ja kysytään, miksi toimitaan vasta nyt: Mielestäni pääministeri Marin antoi siihen hyvin selkeän vastauksen ja kuvasi sitä, miten Suomi on tehnyt asiantuntijoiden arvioiden ja muiden maiden kokemusten pohjalta pitkään jo tilannekuvaa ja kartoittanut sitä, missä vaiheessa eri toimet täytyy tehdä. Erityisesti viime viikonloppuna tilanne muuttui ratkaisevasti, kun kaikkia tartunnan saaneita ei enää pystytty tietämään, ja siksi juuri nyt täytyi tehdä tämä ratkaisu, että siirrytään todella tiukkoihin rajoituksiin, joilla varmistetaan taudin hallitsematon leviäminen, vaikka emme sitä voikaan täysin hallita, ja olemme valmiit tekemään vieläkin tiukempia toimenpiteitä, jos tilanne niin vaatii.

Kiitän ministereitä ja viranomaisia siitä, että he ovat jaksaneet tässä tiukassa ja raskaassa tilanteessa jatkuvasti tiedottaa kansalaisia. He ovat antaneet haastatteluja ja kuvanneet ja kertoneet, missä mennään ja miksi nyt tällä hetkellä toimitaan tällä tavalla. Poikkeusoloissa varmistamme myös lääkkeiden riittävyyden näillä toimenpiteillä. Suomi on edelleen maailman paras maa, kun huolehdimme toisistamme, ja erityisesti tässä poikkeustilanteessa meidän on syytä kaikkien henkilökohtaisestikin pyrkiä siihen, että huomaamme lähimmäisemme. Nyt ovat taas erilainen lähimmäisen auttaminen ja naapuriapu nousemassa aivan uudenvuodenlaiseen arvoonsa.

Puhemies Matti Vanhanen: Puhemiesellä ei ole oikeutta rajoittaa edustajien puheita, ja äskeinen puhe pysyi täysin aikataulussa, mutta kun huomaan, että tässä mennään toista ja osittain kolmatta kierrosta: Asetus astuu voimaan vasta sen jälkeen kun eduskunta on tehnyt päätöksen ja olen päässyt allekirjoittamaan eduskunnan vastauksen. Tätä asetusta ei ole sitä ennen olemassa.

19.56 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Käytän nyt toisen puheenvuoron. — Täällä kuulin jonkun sanovan, että 90-luvun alun laman aikaan yrityksiä ajettiin konkurssiin. Näin ei todellakaan tapahtunut. Ajauduimme silloin vakavaan tilanteeseen, jollaisessa olemme nytkin, siksi, että rahamarkkinat oli vapautettu 80-luvun lopulla hallitsemattomasti, idänkauppa romahti, julkisia menoja kasvatettiin hurjasti, revalvoitiin markka, pankkitarkastus oli hunningolla, valuuttalainoja markkinoitiin rohkeasti, niin lainoja yleensäkin, rakennettiin futuureita ja muita tulevaisuuden unelmia, joita sai ostaa markkinoilta. [Kimmo Kiljunen: Niin niitä saa nytkin!] Se johti sitten siihen, että Holkerin hallituksen loppumetreillä, loppukuukausina Suomi ajautui syvään ahdinkoon ja sitten se lauskesi kesällä ja syksyllä 91 lopullisesti, ja silloin keinoja etsittiin, niin kuin nytkin pitää etsiä, miten päästään siitä eteenpäin.

Tilanne oli monella tavalla toisenlainen, koska pankit olivat täysin kuralla ja valtiontalous oli täysin hunningolla ja työttömyys nousi, yritykset kaatuivat ja meillä ei ollut järjestelmää, jolla yrityksiä olisi tuettu suoraan, niin kuin aikaisemmin totesin. Ainoaksi malliksi jäi antaa pankkitukea, jonka koko eduskunta hyväksyi, ja yritettiin näin pitää pankkijärjestelmää pystyssä ja lisäksi sitä, että pankit pitävät yritykset pystyssä. Pankit eivät sitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

aina tehneet vaan hoitivat omia bisneksiään vielä vähän liiankin pitkälle ja valitsivat sitten jotkut yritykset jatkamaan ja jotkut kaatumaan. Sille ei Ahon hallitus voinut yhtään mitään. Olimme voimattomia. Keinoja ei ollut. Kera ei todellakaan ollut silloin valtakunnallinen valtion rahoitusyhtiö, niin kuin Finnvera on tänä päivänä, ja tästä on syytä ottaa opiksi se, että kun meillä on nyt tällainen valtion elinkeinorahoitusyhtiö, erityisrahoitusyhtiö Finnvera Oyj, niin sitä hallituksen kannattaa harkita käyttää suoraan yritysten tukemiseen lainoituksella. Finnvera on valtakunnallinen, sillä on ammattitaitoinen johto ja henkilöstö, ja sitä henkilöstön määrää tulee kiireesti vahvistaa ja Finnveralle tulee antaa 10—20 miljardin euron limiitti pelastaa suomalaiset kaikenkokoiset yritykset.

Suuret, vakaat, hyvän taseen omaavat yritykset selviävät tästä, koska ne saavat pankeista lainaa normaalisti ja ne pystyvät neuvottelemaan olemassa oleville lainoilleen jatkoajkoja — korothan ovat hyvin matalalla — ja tällä lailla Finnvera, jota eivät rajoita Euroopan keskuspankin ankarat säännökset, jotka vaativat vahvan omarahoitusosuuden ja vakuudet, on käyttökelpoinen malli tässä tilanteessa, ja haluaisin nähdä, että hallitus tarttuu nimenomaan tähän kanavaan. Pankkeja, tavallisia liikepankkeja, voidaan yrittää velvoittaa tai ainakin toivoa vahvasti, että ne ovat maltillisia ja jatkavat yritysten laina-ajkoja ja siirtävät lyhennyksiä ja niin edelleen tässä kriisissä, joka meillä nyt on itse asiassa tältä osin edessä.

Arvoisa puhemies...

Puhemies Matti Vanhanen: Arvoisa puhuja, pyydän, että nyt keskitytään päätöksenteon kohteena olevaan aiheeseen. Me tulemme näitä taloudellisia vaikeuksia käsittelemään vielä pitkään. Mutta että nyt saisimme asetuksen aikaan.

Arvoisa puhemies! Olen kyllä sitä mieltä, että nyt on se aika, että näitä ryhdytään voimakkaasti valmistelemaan, ja siksi haluan kertoa sen kokemuksen pohjalta, mitä ministerinä sain 28—29 vuotta sitten.

Tämä esitys, joka meillä on käsittelyssä, on kannatettava, ja se luo tällä hetkellä ehkä riittävät mahdollisuudet, mutta varmaan tarvitaan vielä lisää valtuuksia puuttua myös esimerkiksi erilaisiin liikkumisvapauksiin.

20.01 Mikko Ollikainen r: Arvoisa puhemies, ärade talman! Vi lever i en synnerligen speciell situation: undantagsförhållande i vårt land. Under fredstid har aldrig beredskapslagen tillämpats, men vi är där nu. Vi gör allt för att skydda våra invånare från coronavirusets framfart, speciellt äldre personer med grundsjukdomar och personer som arbetar inom viktiga samhällsfunktioner, till exempel inom vården. Hälsan framför allt i exceptionella tider. Det väsentliga nu är att vårt sjukvårdssystem klarar av att vårda personer som insjuknat i denna osynliga fara, COVID-19.

I olika delar av Finland är spridningen av coronaviruset större, bland annat här i huvudstadsregionen och Nyland. I andra delar har den lyckligtvis inte ännu ett starkt fotfäste. Det vill vi nu på allt sätt stävja.

Arvoisa puhemies! Monet kansalaiset ovat näinä päivinä olleet yhteydessä meihin kansanedustajiin. Monilla on aito huoli. On ollut käytännön kysymyksiä koskien esimerkiksi lähiopetusta ja varhaiskasvatusta, mutta myös todella huolestuneita yrittäjiä, joiden kassat rupeavat olemaan tyhjiä. On tekeillä tukipaketti yrittäjille, jotta voimme parhaamme mu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

kaan välttää pahaa työttömyyttä ja konkurssseja. On todella tärkeää, että valtio, kunnat, yritykset ja työmarkkinajärjestöt, kaikki, ovat mukana tässä työssä, että teemme tätä tukipakettia niin hyväksi kuin mahdollista. Haluan muistuttaa kansalaisia ostamaan tuotteita paikallisilta yrityksiltä. Pidetään pyörät liikkeellä.

Det är mycket viktigt att företagen och arbetsplatserna stöds nu. Det stödpaket som kommer inom kort hit till behandling är otroligt viktigt. Det krävs olika åtgärder för olika behov. Det varierar kraftigt från bolag till bolag, stora eller små.

Det väsentliga nu är att stöda alla som behöver det som mest. Varje individ är viktig. Förutom de äldre och personer med gruntsjukdomar är det synnerligen viktigt att vi ser barnen. De ska känna sig trygga och ska inte behöva lida på grund av undantagsförhållandet. Därför är det viktigt att barnen och barnens familjer även får ett starkt stöd. Vi ska komma ihåg att vi delvis ser effekterna av laman ännu, bland dem som växte upp under knappa levnadsförhållanden under laman.

Kommunernas ekonomi har det inte talats så mycket om, men det är säkert att just den här pandemin kommer att ha stora effekter på den kommunala ekonomin. Det här kommer garanterat att debatteras en hel del här i salen inom de närmaste veckorna. I kommunerna görs det just nu väldigt bra och starkt arbete. Det är viktigt, precis som ledamot Hoskonen lyfte fram här, att samarbetet mellan kommunerna och staten fungerar klanderfritt.

Vi agerar med dessa åtgärder nu, och de är ganska kraftiga, men vi ska leva i nuet och kunna ha beredskap att agera om så krävs. Precis som det har kommit upp tidigare här är försörjningsberedskapen viktig, att det finns mat och rent vatten och till exempel mediciner för invånarna.

Tillsammans fixar vi den här krisen. Jag känner faktiskt att detta har förenat oss på många plan redan nu. Vi följer rekommendationerna som utfärdas, vi tar dem på allvar — då kommer vi långt. Precis som president Niinistö sade: vi tar fysiskt avstånd från varandra, men på det mänskliga planet ska vi vara nära varandra.

Arvoisa puhemies! Haluan kiittää perustuslakivaliokuntaa todella hyvästä ja nopeasta työstä. Haluan kiittää kaikkia kollegoita yhteisistä näkemyksistä yli puoluerajojen sekä yli hallitus- ja oppositiorajojen. Tehdään työtä yhdessä tässä poikkeuksellisessa tilanteessa ja katsotaan määräitietoisesti eteenpäin — ja kyllä, hyväksytään tämä asetus.

20.05 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minä tunnistan teidän esittämänne tarpeen siitä, ettei ryhdytä nyt analysoimaan koko kansainvälistä järjestelmää, talouskriisiä ja kaikkia muita, kuten totesitte. Meillä on aikaa palata näihin aiheisiin, ja todella palataankin silloin vasta niihin. Jos muutaman teesin sanon, ja todella otan vain teeseinä.

Ihan ensimmäiseksi, kun kerran aiheena on valmiuslaissa säädettyjen toimintavaltuuksien käyttöönotto niiden pykälien osalta, jotka siinä asetuksessa on määritelty, eli sen hyväksymisestä on kysymys, niin haluan ilmoittaa, että minä olen valmis hyväksymään. Tämä on suoraan asiaan liittyvä huomio, ja toivottavasti saadaan keskustelu päättymään riittävän jouhevasti, että päästään tosiaan se asetus asettamaan voimaan.

Yksimielisyyttä on ollut paljon, muutama riitasointu. Edustaja Tynkkysen puheenvuoro täällä särähti korvaan, kun hän pohdiskeli, ettei tässä ole Suomessa toimittu riittävän rapakasti ja tarmokkaasti. Täällä on käsitykseni mukaan erittäin tehokkaasti toimittu, erittäin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

tehokkaasti kansainvälisesti vertailtuna, ja siinä suhteessa kannattaa tietysti puhalttaa tässäkin suhteessa yhteen hiileen.

Edustaja Puiston puheenvuoro oli erittäin huolellinen ja hyvä analyysi kansainvälisen talousjärjestelmän kriisin syvyydestä ja pörssiromahduksen merkityksestä. Edustaja Kankaanniemi lähti puhumaan 90-luvun alun kriisistä. Luontevampaa olisi varmaan puhua 2008 finanssikriisistä. Siinä oli samoja piirteitä kuin on juuri nyt. Sieltä olisinkin jo ottanut esimerkkejä tähän tilanteeseen, kun nyt on suuri huoli Finanssivalvonnan puolella ilmaistu siitä, että eläkejärjestelmä meillä on nyt vaikeuksissa, kun vakavaraisuudessa on ongelmia — tietenkin on haasteita, kun osakekurssit laskevat rajusti: Kannattaa muistaa, että silloin 2008 hujahti 17 miljardia yhden vuoden aikana. Varanto väheni, eläkevarat vähenivät sen 17 miljardia euroa, mutta pitkä juoksu, 25 vuotta, kertoo sen, että trendi on jatkunut vahvana nousuna, 8 miljardia euroa vuosittain, ja viime vuonnahan meillä oli ennätysellisen suuri, 22 miljardin euron kasvu.

Se ainoa huomio, jota olisin analysoinut tässä huolellisemmin, on se, että meillä on valtaosassa, käytännössä kaikissa OECD-maissa lakisääteinen eläketurva, jota ei rahoiteta itse asiassa rahastojen kautta, vaan se on toisella tavalla hoidettu, jakojärjestelmän kautta eläkemaksuina tai verojen kautta. Tämä rahastointijärjestelmä on Suomessa aivan ainutlaatuinen siinä, että se on lakisääteinen, ja se on mittavin koko maailmassa, ja jos vertaa tähän kansainväliseen tilanteeseen, niin meillä ei ole eläketurvamme osalta aitoa huolta tässä tilanteessa, ja mihinkään hätiköityihin toimenpiteisiin ei pidä ryhtyä.

20.08 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Tämä päivä on ollut pitkä, ja tulevat päivät eivät varmasti ole tämän lyhyempiä. En halua pitkittää tätä iltaa tämän enempää, mutta haluan kuitenkin kiittää edustaja Hoskosta ja edustaja Aittakumpua tärkeistä puheenvuoroista ja aiheista, näistä huoltovarmuustekijöistä. Kyllä se näin on, että oma apu on paras apu. Ja muistakaamme sitten nämä sanat, että ”muista, miss’ onnesi on, riihesi rikkaus riippumaton”. Sieltä riihistä, jotka maakunnissa ovat, saamme tämän jokapäiväisen leipämme.

Arvoisa puhemies! Olisi ollut vielä muutama muukin sanottava, mutta säästän nämä puheet sitten seuraaville päiville. — Kiitoksia.

20.09 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Täällä on käyty erittäin hyvää keskustelua, ja on ilo todeta, että koko eduskunta näyttää olevan yksimielinen valmiuslain käyttöönoton tarpeellisuudesta, ja sen tarjoamin keinoin voimme suojata kansalaisia koronavirukselta parhaan kykymme mukaan. Olen erittäin iloinen siitä, että tämä kansallinen ja oikeastaan koko maailmanlaajuinen kriisi on auttanut meitä suomalaisia puhaltamaan yhteen hiileen.

Tämä nykymuotoinen valmiuslaki otetaan nyt ensimmäistä kertaa käyttöön, eikä mitään vastaavaa ole myöskään tehty sotien jälkeen, ja tälläkään kertaa päätöstä ei tehdä millään muotoa kevyin perustein. Olemme nähneet, millaista tuhoa koronavirus on aiheuttanut Kiinassa leviten sieltä kaikkiin maanosiin ja useimpiin maailman maihin. Nyt virus koettelee erityisen rankasti Italiaa ja Espanjaa, mutta mitkään muutkaan maat eivät ole sillä turvassa.

Arvoisa puhemies! Myönteisiäkin merkkejä on olemassa. Kiina ja näillä näkymin myös Etelä-Korea ovat saaneet tai ainakin saamassa viruksen leviämisen hallintaan. Näissä olemmissa maissa on jouduttu turvautumaan tiukkoihin toimenpiteisiin, jotta kansalaiset ovat saaneet turvaa. Käytännössä heidät on eristetty toisistaan. Toimet ovat olleet tiukkoja,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

mutta myös tulokset ovat olleet lupaavia. Nyt useimmat Euroopan maat ovat päätyneet samankaltaisiin ihmisten liikkumista ja kontakteja rajoittaviin ratkaisuihin, myös Suomi näiden maiden joukossa.

Arvoisa puhemies! Tilanne on vaikea, mutta toivoa ei missään tapauksessa pidä heittää. Rokote- ja lääketutkimus etenee kovaa vauhtia, kuten edustaja Hoskonen täällä edellä totesi. Toisaalta kiinnitän huomiota samaan asiaan kuin edustaja Tynkkynen, nimittäin siihen, että koronaviruksen etenemisen ehkäisemiseksi tarvitaan muun muassa laajoja testauksia. Vain siten voidaan löytää koronapotilaat ja keskittyä heidän hoitoonsa.

Arvoisa puhemies! Totean tähän loppuun, että epidemian hillinnässä varhaiset toimenpiteet ovat osoittautuneet muualla maailmassa tehokkaimmiksi, pienentäneet sairastuneiden määrää ja alentaneet kuolleisuutta. Toivonkin syvästi, että nyt käyttöön otettavat valmiuslain mahdollistamat keinot auttavat myös Suomea epidemian nujertamisessa ja ennen kaikkea säästävät ihmishenkiä. On kuitenkin mahdollista ja kenties jopa todennäköistä, että tiukempiakin toimia tarvitaan. Kehotankin siksi hallitusta valmistelemaan niitä jo nyt.

Arvoisa puhemies! Myös kaikkien kansalaisten on tunnistettava vastuunsa. Jokaisen yksilön velvollisuus on ottaa annetut määräykset ja suositukset erittäin vakavasti. Niiden tarkoitus on suojella kansalaisten henkeä ja terveyttä. Ellei näin tehdä, ei tavoitteisiinkaan voida päästä.

Vaikka valmiuslain käyttöönotto on poikkeuksellinen toimi, pidän hallituksen esittämiä toimenpiteitä ehdottoman välttämättöminä.

20.12 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Jos koskaan niin nyt on oikea hetki tarkastella niitä heikkoja kohtia, joita yhteiskunnasta löytyy, koska tällainen kriisi ja poikkeusolot ne tarkasti paljastavat. Joku voisi sanoa, että keskustellaan sitten, kun tämä kriisi on ohi, mutta oma havaintoni on se, että ihminen unohtaa vaikeat ajat, kun ne ovat ohi. Kuumeessa sitä vannoo, että varmasti pistän enemmän vaatetta päälle, etten joutuisi potemaan tällaista olotilaa enää koskaan, mutta kun tulee terveeksi, jälleen sitä lähtee liikkeelle liian vähällä vaatetuksella. Oikea aika keskustella koronakriisin paljastamista yhteiskunnan haavoittuvuuksista ei ole pelkästään kriisin jälkeen, vaan ennen kaikkea nyt, kun valmiuslaki todella aktivoidaan. Meidän on aloitettava uudenlainen strategiatyö useammallakin yhteiskunnan osa-alueella omavaraisuuden takaamiseksi, sillä koronavirus ei tule olemaan viimeinen pandemiavirus, luonnonkatastrofit eivät lopu eikä sotien mahdollisuuksia saada poistettua ihmiskunnan keskuudesta melkein millään keinolla.

Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin on turvattava ruuan saatavuus, mikä loppupeleissä tapahtuu vain oman kotimaisen tuotannon kautta. EU:ssa on ollut paljon suunnitelmia tuotantojen keskittämiseksi sellaisiin paikkoihin, missä kutakin tuotetta on tehokkainta tuottaa, mutta tällaisesta ajattelusta meidän on päästävä eroon. Kriisin keskellä maa voi luottaa vain siihen, mitä sillä on itsellään pahan päivän varalle.

Toiseksi on puhuttava energiaomavaraisuudesta, joka ei sekään ole kunnossa.

Myös tuotantoketjuja kannattaa rakentaa Suomeen sen sijaan, että oltaisiin rahtireittien ja muiden maiden yhteiskunnallisten tilanteiden varassa.

On nostettava esiin myös yhteiskunnan toimintojen digitaaliset valmiudet ja kansalaisten kyky käyttää niitä. Etäopetukseen siirtyminen kouluissa paljasti tämänkin haavoittuvuuden. Edes maailman paras maa koulutuksessa ei ollut valmis, vaan nopeat toimet aloitettiin kilpajuostessa koronakriisin edetessä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2020 vp

Tämän kriisin selättämisen jälkeen Suomen on aloitettava tällainen omavaraisuusstrategiatyö välittömästi, jotta seuraavan kerran kun valmiuslakia ollaan aktivoimassa, yhteiskunta ottaa iskut vastaan paljon paremmin kuin tällä kertaa, kun valmiuslakia nyt ensimmäistä kertaa aktivoidaan. — Kiitos.

20.15 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minun täytyy kyllä todeta, että nyt meidän on keskitettävä kaikki voimamme itse tämän ongelman ratkaisuun. On suuri virhe, jos me emme juuri nyt tee mitään. Me emme tiedä tarpeeksi tästä viruksesta, emmekä myöskään voi tietää tarpeeksi siitä, ovatko nämä meidän toimmemme, joita me teemme, oikein mitoitettu. Me vasta jälkikäteen voimme arvioida sen, myöskin kriittisellä silmällä, mikä tehtiin oikein, mikä väärin.

Arvoisa puhemies! Nyt meidän on saatava valmiuslaki tältä osin voimaan ja tehtävä se, mitä on tehtävä, jotta tämä kriisi saadaan ratkaistua.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta päätti perustuslakivaliokunnan ehdotuksen mukaisesti, että valmiuslain 86, 88, 93-95 ja 109 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 § on kumottava. Muilta osin asetus jää voimaan. Asetuksen 3 §:ään on tehtävä mietinnössä kuvattu tekninen muutos. Asian käsittely päättyi.